

La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana

Actes de les I Jornades
«La recerca sociolingüística
en l'àmbit de la llengua catalana»

Coordinació de la publicació

Xarxa CRUSCAT – Institut d'Estudis Catalans, Miquel Àngel Pradilla i Cardona (director de la Xarxa CRUSCAT - IEC) i Natxo Sorolla Vidal (tècnic de la Xarxa CRUSCAT - IEC).

Autoria de cada article i fitxa

Els investigadors.

Contacte:

Correu electrònic: [cruscat\(arrova\)demolinguistica.cat](mailto:cruscat(arrova)demolinguistica.cat)

Web: Xarxa CRUSCAT – IEC (<http://www.demolinguistica.cat>)

Publicació en línia: l'obra és accessible en línia a <http://blogs.iec.cat/cruscat/jornada/iiijornadesxc/jornades-2011/>

Còpia i distribució de l'obra:

Sociolinguistic research in the Catalan language area/La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana ha estat publicat sota llicència Creative Commons (Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 3.0), els termes de la qual es poden consultar a l'adreça següent: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/deed.ca>.

ISBN: 978-84-9965-242-9

Es recomana citar l'obra de la següent manera:

Xarxa CRUSCAT (2011). *La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana. Actes de les I Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»*. (Col·lecció *Dossiers de la XARXA CRUSCAT*; 2). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

* Text no revisat lingüísticament.

** La present versió de la publicació digital ha estat modificada per últim cop el 15 de gener de 2015.

Contingut

Pròlegs	5
Mariàngela Vilallonga (Vicepresidenta de l'Institut d'Estudis Catalans)	5
Miquel Àngel Pradilla (Director de la Xarxa CRUSCAT – IEC)	6
Yvonne Griley (Directora General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya)	7
Presentació	9
Programa de les I Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»	10
Vídeos de les presentacions	12
Conferència inaugural. Henrique Monteagudo: «Sociolingüística galega: problemas e pescudas»	21
Conferència inaugural. Henrique Monteagudo (Universidade de Santiago de Compostela) «Sociolingüística galega: problemas e pescudas»	22
Demografia de la llengua	32
Demolingüística: resultats	33
«Els mapes demolingüístics de la Xarxa CRUSCAT», F. Xavier Vila	33
«Explotació de l'EULP08, Enquesta sobre els usos lingüístics de la població a Catalunya 2008», Direcció General de Política Lingüística, Generalitat de Catalunya	34
«Resultats demolingüístics del Pànel de la Fundació Bofill», Albert Fabà	36
«Usos lingüístics a les universitats de Sistema Universitari Públic Valencià», Artur Aparici i Rafael Castelló	37
«Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009», CRES	39
«La situació i perspectives d'evolució en el sistema sociolingüístic valencià. L'enquesta 2010 de la Generalitat Valenciana sobre coneixement i ús del valencià» SIES, Generalitat Valenciana	40
Demolingüística: prospectiva	42
«Més model i més models: per una sociolingüística més prospectiva», Ernest Querol	42
«Model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra», Miquel Nicolau	44
«Predicció del català dins i fora del seu territori», Raquel Casesnoves	46
«Prospectiva de l'ús de la llengua pròpia a Catalunya. Simulació amb dades de l'EULP08», Francesc Salvador	48
Dret i política lingüística	49
Dret lingüístic	50
«Iusling.cat: Jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en matèria de llengua», Eva Pons	50
«La incidència del dret de la UE en les llengües que són oficial en una part del territori d'un estat membre», Antoni Milian	51
Polítologia lingüística	52
«Recerques en curs en l'àmbit de la ciència política», Albert Branchadell	52
Sociolingüística educativa	53
Sociolingüística educativa	54
«Projecte RESOL: Resocialització i llengües», F. Xavier Vila	54
«Aprendre a triar. L'adquisició de les normes d'ús i alternança de codis en l'educació infantil», Carles de Rosselló	56
«Continuïtat/discontinuitat lingüística i èxit escolar», Ignasi Vila	57
«Processos de construcció de les actituds i ideologies lingüístiques: El cas dels joves llatinoamericans i els joves xinesos a Catalunya», Mireia Trenchs	59
Comunitats lingüístiques	61
«Comunitats d'enclavaments lingüístics», Joan A. Argenter	61
«La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanen en l'època de la globalització: noves tendències, noves solucions?», Albert Bastardas i F. Xavier Vila	63
«La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanen en l'època de la globalització: noves tendències, noves solucions?»	63
Transmissió lingüística	64
«Evolució i transmissió dels grups lingüístics (EVOTRANLING)», Emili Boix-Fuster	64
«La transmissió familiar del català al País Valencià. Estudi qualitatiu de la interrupció i la revernacularització», Brauli Montoya	66
Llengua. Immigració. Joventut	68
«Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana», Joan Pujolar	68
«La integració lingüística de la segona generació de la immigració a Catalunya», Amado Alarcón, Sònia Parella	70
«Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya», F. Xavier Vila	71
«Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana: comunitat, llengües i ideologies», Makiko Fukuda	72
Economia i llengua	73
«ELAN.cat: Són prou multilingües les empreses catalanes?», Isidor Marí i Miquel Strubell	73
«Llengua i recerca: Els usos lingüístics al Parc Científic de Barcelona», F. Xavier Vila	75
«Llengua catalana i ingressos: algunes evidències empíriques», Antonio Di Paolo	76
Psicologia lingüística	77
«La inseguretat lingüística en l'ús del català entre els joves del País Valencià», Josep M. Baldaquí	78
«Llengua, identitat i ideologia política», Miquel Strubell	80

«Nouvinguts a Catalunya: llengües, actituds i identitats», Àngel Huguet-Canalís.....	81
Variacionisme i miscelània	82
Variacionisme	83
«Retornar al passat per entendre el present: estudis de variació sociolingüística catalana en temps real», M. Teresa Turell	83
«Dependencias gramaticales de larga distancia: aproximaciones teóricas y descriptivas (DELADI)», Àlex Alsina Keith	85
Paisatge lingüístic.....	86
«L'estudi del paisatge lingüístic a tres carrers de Barcelona: patrons de visibilitat lingüística a l'espai públic», Llorenç Comajoan	86
Illes Balears.....	88
«Darreres recerques sociolingüístiques a les Illes Balears», Joan Melià	88

Pròlegs

MARIÀNGELA VILALLONGA (VICEPRESIDENTA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS)

Benvinguda als assistents a càrrec de l'Il·lma. Sra. Mariàngela Vilallonga, presidenta del Consell Supervisor de la Xarxa Cruscat i vicepresidenta de l'Institut d'Estudis Catalans.

[Vídeo de la presentació](#)

Bon dia a tothom. Senyora Directora General, senyor Director de la Xarxa CRUSCAT, amics, senyores i senyors. Em plau donar la benvinguda a tots els participants a aquestes I Jornades de la Xarxa CRUSCAT com a Vicepresidenta de l'Institut d'Estudis Catalans i Presidenta del Consell Supervisor de la Xarxa CRUSCAT. Tot això en substitució de Joan Solà, l'enyorat Joan Solà.

Com ja saben vostès, la Xarxa CRUSCAT (Coneixements, representacions i usos del català) és una xarxa científica de l'Institut d'Estudis Catalans que aplega diversos centres i grups de recerca que treballen sobre l'evolució de la nostra llengua, que fan el seguiment de la seva situació sociolingüística, arreu del domini lingüístic català. Entre les activitats i actuacions, enguany la Xarxa CRUSCAT ha preparat les jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»

Em plau d'inaugurar aquestes Jornades, que són les primeres, i que han de tenir la virtut de poder reunir, que és el que ha aconseguit el Director de la Xarxa, Miquel Àngel Pradilla, a tots aquells grups que treballen en qüestions de sociolingüística, que són les que es debateran avui i aquí. I em sembla que ha aconseguit reunir gairebé tots els grups que treballen en les Universitats de la Xarxa Vives més també institucions que es dediquen a política lingüística.

Penso que és molt bo que sigui l'Institut d'Estudis Catalans a través de la Xarxa CRUSCAT el que aculli a tots aquests investigadors i em penso que això ha de ser el punt de partida per altres Jornades que s'han de continuar fent, amb periodicitat, i amb tot l'esforç i tot el treball que això suposa, però em sembla que és l'Institut d'Estudis Catalans el lloc ideal per poder reunir a tots aquests investigadors, a tots els que són avui aquí, i als quals desitjo molt bona feina. Presento la Directora General de Política Lingüística, la senyora Yvonne Griley, que es troba al meu costat, però ara serà el senyor Miquel Àngel Pradilla, Director de la Xarxa CRUSCAT, el que explicarà el contingut d'aquestes Jornades i les presentarà.

Moltíssimes gràcies a la senyora Directora General per les seves paraules. Estem molt contents, a l'Institut d'Estudis Catalans, que sigui aquest el primer acte que ella presideix públicament, és un honor per a nosaltres que hagi triat justament l'Institut d'Estudis Catalans i aquestes I Jornades com a primer acte de la seva trajectòria com a Directora General i pensem que això és molt significatiu i hem de ser capaços tots plegats d'agafar la penyora que ens acaba de donar, de donar-li la mà nosaltres també i treballar conjuntament. Em penso que aquesta presentació de les Jornades ha estat molt profitosa perquè ens hem trobat la Direcció General i nosaltres, l'Institut d'Estudis Catalans, que vetllem tots per la defensa de la llengua, perquè estimem la llengua, perquè en definitiva aquesta és la nostra finalitat i el nostre objectiu. Per tant, ens sentim honorats, impressionats i il·lusionats com ella en aquesta seva primera intervenció i esperem continuar col·laborant junts, molt estretament d'ara endavant, i també davant de tots vostès que n'han estat testimonis. Com ella, jo també desitjo que aquestes Jornades siguin molt productives en tots els camps, amb tota la qualitat i el rigor acadèmic que correspon, per totes les persones que hi col·laboren. Perquè exigència científica, catalanitat i obertura són els tres principis programàtics que regeixen l'Institut d'Estudis Catalans des de la seva creació l'any 1907. Els desitjo molt bona feina i sobretot una bona trobada, que hi hagi molta entesa entre tots i que puguem treballar plegats per aquesta nostra llengua en aquests temps trasbalsats. Moltes gràcies a tots vostès.

Es donen per inaugurades aquestes I Jornades. Esperem que hi hagi unes segones i unes terceres Jornades i que la Directora General pugui venir a presidir-les també. I ara s'aixeca aquesta taula i demano la presència del senyor Henrique Monteagudo que farà la conferència inaugural. El deixo al costat de Miquel Àngel Pradilla, director de la Xarxa, que serà qui presidirà aquesta taula. Moltes gràcies a tots.

MIQUEL ÀNGEL PRADILLA (DIRECTOR DE LA XARXA CRUSCAT – IEC)

Presentació de la Jornada a càrrec de l'Il·lm. Sr. Miquel Àngel Pradilla, director de la Xarxa CRUSCAT-IEC.

[Vídeo de la presentació](#)

[Vídeo de la cloenda](#)

En primer lloc, deixeu-me que us doni la benvinguda a les I Jornades sobre “La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana”. Aquesta activitat acadèmica, que desenvoluparem els dies 27 i 28 de gener de 2011 a l'Institut d'Estudis Catalans, l'organitza la Xarxa CRUSCAT. Com és sabut, aquest organisme de l'IEC té com a objectius prioritaris: (i) l'anàlisi dels coneixements, els usos i les representacions de la llengua catalana; (ii) la dinamització interna de la massa crítica que treballa al voltant de la disciplina sociolingüística; (iii) i la projecció exterior, això és, la internacionalització corporativa d'una tradició, la nostra, quasi invisible en el context mundial.

De fet, voldríem que aquestes jornades ens ajudessin a consolidar una nova estructura dels grups de la Xarxa: una estructura que deixarà de prioritzar el criteri de territorialitat i avançarà cap a la potenciació de grups definits per l'àmbit d'interès temàtic.

La Xarxa CRUSCAT vol esdevenir un veritable aixopluc de la recerca sociolingüística sobre la llengua catalana. Un aixopluc suprauniversitari i suprainstitucional, que potenciï una imatge de conjunt i ens permeti avançar cap a la delimitació d'aquest àmbit del coneixement profundament interdisciplinari.

Efectivament, resulta un lloc comú entre els analistes la dificultat d'establir uns límits precisos en aquesta proposta, de vegades nebulosa, d'estudi de la interacció entre la llengua –si ho preferiu, les llengües- i la societat. La tradició sociolingüística catalana ha apostat per una visió força integradora, de manera que incorpora, de vegades d'una manera acrítica, tot un conjunt heterogeni de treballs que li arriben des de vèrtexs temàtics diversos. Això sí, el gruix d'aquestes recerques formarien part d'aquella *sociolingüística de la societat* de què parlava Fasold en un llibre que incorporava aquest sintagma en el títol. Les raons d'aquest biaix sociològic han estat identificades manta vegades, de manera que ara no hi insistirem. Ben mirat, bona part de la nòmina de projectes que es presentaran en aquestes jornades s'incardina en l'àmbit de la *sociologia del llenguatge*, una sociolingüística socialment orientada on la planificació lingüística, amb mirades des de la demolingüística, l'educació i l'ensenyament, hi té un protagonisme especial. Una sociolingüística, en definitiva, que vol donar resposta a un conjunt d'avatars que problematitzen el funcionament de la llengua catalana en el seu ecosistema comunicatiu històric.

Una sociolingüística que, en tant que sol mostrar un compromís amb la recuperació d'una funcionalitat deficitària propiciada per una història políticocial adversa, incorpora l'estigma científic del *parti pris*. I, certament, la neutralitat i l'asèpsia interpretativa que exigeix el mètode científic no és un tema trivial quan abordem una anàlisi valorativa de la nostra tradició. Més encara quan resulta obvi que es tracta d'una disciplina força institucionalitzada, que depèn dels recursos de les administracions de torn, en una part substancial de les recerques empíriques que acredita. Albert Branchadell, una veu sempre a tenir en compte, sentència, potser d'una manera hiperbòlica, que es tracta d'una *sociolingüística governamentalitzada*. Sigui com sigui, és important que mirem de redreçar el camí, malgrat que ara mateix em costa d'imaginar una manera de fer que foragiti aquell objectiu finalista, no necessàriament explícit, de subversió de l'*status quo* en què es troba instal·lada la llengua catalana en el seu conjunt.

D'altra banda, aquestes jornades ofereixen un marc sociolingüístic on també treu el cap, encara que tímidament, la *sociolingüística de la variació*, aquella sociolingüística més lingüísticament orientada, que intersecciona amb els models lingüístics contemporanis que no menystenen la variació, sobretot amb la dialectologia i la geolingüística. En aquesta ocasió els enfocaments discursius i pragmàtics són absents del nostre abordatge de conjunt. Sens dubte, la voluntat d'autonomia disciplinària que han manifestat els darrers temps hi té molt a veure. Tanmateix, sóc de l'opinió que una teoria sociolingüística general no hauria de deixar de costat una qüestió tan transcendent com l'adequació sociopragmàtica.

I acabo: m'agradaria que aquestes jornades constituïssin un fòrum on no només es doni a conèixer el projecte, també cal que ens coneguem les persones. No en va, la nostra dimensió de llengua mitjana afavoreix aquest “aire de família”, amb què Boix i Vila caracteritzen la sociolingüística catalana. És el meu desig que, si pot ser, més enllà de la lícita discrepància intel·lectual, consolidem una “família ben avinguda”.

Salut i feina.

Primeres jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»

La presidenta dóna la paraula a la senyora Yvonne Griley, directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

YVONNE GRILEY (DIRECTORA GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA)

Intervenció de la Sra Yvonne Griley i Martínez, directora general de Política Lingüística en la presentació institucional de les I Jornades “La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana” organitzades per la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans

[Vídeo de la presentació](#)

Primerament vull donar les gràcies a l'Institut d'Estudis Catalans per haver convidat la Direcció General de Política Lingüística, i en conseqüència la Generalitat de Catalunya, a participar de les I Jornades de Recerca Sociolingüística organitzades per la xarxa CRUSCAT. En segon lloc, també és el meu desig expressar que aquest agraïment va més enllà de formalitat institucional obligada: aquesta ha estat la meua primera intervenció pública com a directora general de Política Lingüística i el fet de fer-ho dins els murs il·lustres de l'IEC em suscita alhora impressió i emoció. Un sentiment resultant, també, del fet de veure en les persones assistents a aquestes jornades agents actius en la recerca provinents de tots els territoris de parla catalana i també de fora, la qual cosa em transporta a la fita històrica de la recerca sociolingüística catalana de crear escola.

Sovint tinc la sensació que el fet lingüístic no és prou intel·ligible. És a dir, que no sempre som capaços de fer cognoscible la naturalesa del bé que tenim a les mans. La llengua és patrimoni: patrimoni tangible, cultural, nacional, personal, existencial i, com a tal, ha de ser patrimoni palpable, descriptible, mesurable, quantificable i, perquè no, també previsible. I aquí rau precisament un dels principals reptes de la sociolingüística a Catalunya: descriure, mesurar i quantificar la presència i l'ús de la llengua de manera que faci ben visible el seu fet vital a ulls del món.

Ens apleguem avui en aquestes les primeres jornades generals que es constitueixen al voltant de la recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana, unes jornades sobre les quals cal dir que són fruit d'anys d'inversió en investigació sociolingüística. Que hi hagi més de 30 grups de recerca no deixa de ser un símptoma de vitalitat de la investigació i la innovació en aquesta matèria i també de col·laboració entre administració, universitats i el mateix Institut d'Estudis Catalans, on som.

Pel que fa l'acció de l'administració, podem dir amb esperit de futur que, per a la Generalitat, l'obtenció de dades sobre la llengua catalana no en va s'ha volgut determinar per Llei, de manera que l'Enquesta d'Usos Lingüístics a la Població (en endavant EUPL), forma part del Pla estadístic oficial des de l'any 2003, una estadística periòdica que, per jove, encara es troba en procés de consolidació metodològica. La Generalitat n'assumeix l'obtenció de dades i una primera explotació estadística i deixa oberta volgudament la possibilitat que altres persones interessades en la recerca en facin explotacions posteriors.

Presentem precisament en aquestes jornades¹ un avenç metodològic sobre l'EULP dut a terme l'any 2008 com a exemple de recerca aplicada promoguda per la Generalitat i en la qual han participat diversitat de cercadors i experts provinents de l'Institut d'Estadística de Catalunya, del mateix IEC, de la Universitat de Barcelona, la Universitat Oberta de Catalunya, la Universitat Rovira i Virgili, la Universitat de Girona i de la pròpia xarxa CRUSCAT. Es tracta d'una recerca que inclou, d'una banda, l'anàlisi dels principals resultats pel que fa a coneixements lingüístics, usos, transmissió i alguns hàbits i actituds, com ara la conversa bilingüe; i d'altra banda, una anàlisi dels factors clau que incideixen sobre els usos lingüístics, sobre allò que pot determinar o condicionar-ne l'ús (per exemple, origen i lloc de naixement, ocupació professió i classe social de la població jove; territori o es viu, interès a aprendre català, entre altres).

Pel que fa a les xifres, podem destacar de l'EULP 2008 uns primers resultats generals. Quant als coneixements de català, si bé l'avenç ha estat molt considerable en les darreres dècades (el 78% de la població adulta afirma saber parlar català) només el 49% diu tenir uns coneixements alts de català, alhora que el 15% de les persones enquestades té dificultats de comprensió de la llengua. És la població més jove, la que té entre 15 i 24 anys, la que declara tenir un coneixement més alt de català en totes les habilitats. Aquests joves constitueixen la primera generació plenament escolaritzada en català. La població de 24 a 34 anys presenta una disminució notable de coneixement donat que una part molt important és formada per persones arribades de l'estranger, no escolaritzades a Catalunya o escolaritzades en una mínima part del procés educatiu.

Quant al binomi llengua inicial i llengua habitual, si bé el 32% de la població declara que té el català com a llengua inicial, aquest es converteix en un 36% si preguntem per la llengua habitual, hàbit de parlar català que augmenta a un 48% si hi

¹ Vegeu la recerca “Explotació de l'EULP08, Enquesta sobre els usos lingüístics de la població a Catalunya 2008” coordinada i presentada pel senyor Joan Solé i Camardons de la DGPL en aquestes Jornades.

sumem la població que declara usar habitualment català i castellà en les seves relacions comunicatives. Aquesta diferència percentual de 12 punts a l'alça es dona també en la transmissió intergeneracional entre pares i fills, aspecte que mostra l'existència real de la capacitat d'atracció del català.

En el moment que escric aquestes ratlles fa pocs dies que l'IEC ha fet públic l'estudi sobre Coneixements i usos de català a Catalunya el 2010. Dades del Baròmetre de la Comunicació i la Cultura. 6a onada (gener a desembre 2010), unes dades obtingudes mercès a la col·laboració amb la Fundació Fundacc que, tot i no respondre a una sèrie estadística consolidada, apunten unes tendències que també voldria destacar, tant pel que fa als aspectes favorables a l'ús del català com a certes alertes sociolingüístiques a tenir en compte.

Entre els aspectes positius cal destacar l'augment del català en totes les habilitats lingüístiques, la subtil però eficaç *capacitat d'atracció del català, en coincidència amb l'EULP 2008*, i un majoritari ús social del català amb els companys d'estudi, que lògicament cal atribuir a les polítiques lingüístiques en el món educatiu (primària, secundària i ensenyament superior). D'alguna manera, les dades corroboren que allà on els interlocutors (professorat, monitors i altres educadors) usen el català habitualment, es genera que els usos en català es generalitzen. Quant a les alertes en destacaria un creixement insuficient de la competència de català entre la població jove d'origen estranger que sovint va relacionada també amb contextos professionals que tenen un fort component lingüístic (hoteleria, sanitat, seguretat, atenció a la gent gran, etc). Així doncs, s'observa un ús social minoritari del català en determinats contextos laborals, clarament atribuïble a l'increment de població immigrada que no té el català com a llengua inicial, però que tampoc la coneix i per tant no l'ha adoptada com a segona llengua o com a llengua habitual.

En resum, dels dos estudis referenciats, EULP 2008 i Baròmetre 2010 es poden desprendre uns resultats comuns i unes primeres orientacions generals per a l'acció, com ara la necessitat del manteniment i la consolidació del model educatiu català i d'altres sistemes de formació lingüística en els usos professionals; la conveniència de trobar noves fórmules per augmentar el poder d'atracció del català (com ara el voluntariat lingüístic, tallers lingüístics o aprofundir en polítiques de responsabilitat lingüística de les empreses); el manteniment de la inversió en els usos *institucionals i organitzacionals* amb polítiques de regulació o autoregulació dels usos lingüístics, al mateix temps que cal incrementar actuacions que promoguin els *usos professionals del català*, especialment en ocupacions que incorporin una primera línia d'atenció al públic.

Poden semblar conclusions senzilles, però la seva claredat ve precisament avalada per la científicitat amb què s'ha estudiat la realitat que ens envolta, una salvaguarda imprescindible per al disseny de qualsevol estratègia d'acció que, coneixedora de febleses i amenaces, aprofiti les oportunitats que la societat i la història li brinden per fer avançar la llengua a fites més altes de normalitat.

Yvonne Griley i Martínez
Directora general de Política Lingüística
Departament de Cultura de la Generalitat

Presentació

La comunitat lingüística catalana compta amb una important tradició de recerca sociolingüística. L'esmentada tradició ha anat prenent forma a partir d'una amalgama d'aportacions que li han arribat des de vèrtexs disciplinaris diversos, de manera que avui dia disposem d'una disciplina calidoscòpica que encara un horitzó d'excel·lència.

Amb aquesta primera recopilació de recerques, la Xarxa CRUSCAT de l'IEC inicia una activitat que té com a objectiu nuclear visualitzar en el seu conjunt la recerca en curs o acabada de realitzar. Aquesta posada en comú permetrà avançar en el coneixement intern de les temàtiques que s'hi aborden i, alhora, projectar-les internacionalment.

Aquesta publicació pretén donar una visió de conjunt sobre la recerca sociolingüística que actualment es desenvolupa en l'àmbit de la llengua catalana, l'any 2011. Trobareu la descripció dels projectes, els seus impulsors i la forma de contactar amb els investigadors. L'origen de les fitxes es remunta a les I Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana» que la Xarxa CRUSCAT – IEC va desenvolupar el dijous 27 i el divendres 28 de gener de 2011 a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, a Barcelona.

Altres materials

Web

Podeu consultar tota la informació en línia relacionada amb aquesta publicació a la web de la Xarxa CRUSCAT

<<http://www.demolinguistica.cat/jornades-de-la-xarxa-cruscat/jornades-2011/>>

Vídeo

Podeu visualitzar els vídeos de les presentacions que van tenir lloc a la Jornada a la videoteca en línia de l'Institut d'Estudis Catalans <<http://videoteca.iec.cat/>>

Presentacions

A la informació de cada projecte l'acompanya un enllaç que porta a una presentació (en format pdf) que acompanyava la presentació durant les Jornades. Podeu trobar totes les presentacions i vídeos recopilats a la pàgina web de la Xarxa CRUSCAT. <<http://www.demolinguistica.cat/jornades-de-la-xarxa-cruscat/jornades-2011/>>

Organització

L'organització de les Jornades anava a càrrec de la Xarxa CRUSCAT de l'Institut d'Estudis Catalans <<http://www.demolinguistica.cat/>>

La Xarxa CRUSCAT és una xarxa científica que depèn de l'Institut d'Estudis Catalans i aplega diversos centres i grups de recerca que treballen sobre la situació i l'evolució del català. El principal objecte d'estudi són els usos, els coneixements i les representacions de la llengua. Les tasques que la Xarxa CRUSCAT duu a terme són:

- Aplegar la informació existent i analitzar-la críticament.
- Destriar els factors crucials de l'evolució de la comunitat lingüística catalana.
- Generar sinergies entre els especialistes en estudis de l'ús.

Explicar com s'organitza la Xarxa CRUSCAT, les seues àrees, lideratges, contacte, web, ...

Programa de les I Jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»

27 de gener de 2011 (dijous)

09:30 PRESENTACIÓ DE LES JORNADES. Mariàngela Vilallonga (Vicepresidenta de l'Institut d'Estudis Catalans), Miquel Àngel Pradilla (Director de la Xarxa CRUSCAT – IEC) i Yvonne Griley (Directora General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya).

10:00 CONFERÈNCIA INAUGURAL. Henrique Monteagudo (Universidade de Santiago de Compostela) «Sociolingüística galega: problemas e pescudas»

11:00 Pausa – Cafè

Transmissió lingüística

11:30 «Evolució i transmissió dels grups lingüístics (EVOTRANLING)», E. Boix i F. Bernat (CUSC-UB)

11:45 «La transmissió familiar del català al País Valencià. Estudi qualitatiu de la interrupció i la revernacularització», A. Mas (UA)

Economia i llengua

12:00 «ELAN.cat: Són prou multilingües les empreses catalanes?», I. Marí (UOC)

12:15 «Llengua i recerca: Els usos lingüístics al Parc Científic de Barcelona», V. Bretxa (CUSC-UB)

12:30 «Llengua catalana i ingressos: algunes evidències empíriques», A. Di Paolo (UAB)

Psicologia lingüística

12:45 «La inseguretat lingüística en l'ús del català entre els joves del País Valencià», J. M. Baldaquí (UA, IIFV)

13:00 «Llengua, identitat i ideologia política», M. Strubell (UOC)

13:15 «Nouvinguts a Catalunya: llengües, actituds i identitats», À. Huguet (UdL)

13:30 Discussió

14:00 Final de les presentacions del matí de dijous

Demolingüística: resultats

16:00 «Els mapes demolingüístics de la Xarxa CRUSCAT», N. Sorolla (Xarxa CRUSCAT-IEC)

16:15 «Explotació de l'EULP08, Enquesta sobre els usos lingüístics de la població de Catalunya del 2008», J. Solé (DGPL-Generalitat de Catalunya)

16:30 «Resultats demolingüístics del Pànel de la Fundació Bofill», A. Fabà (Consorci per a la Normalització Lingüística)

16:45 «Usos lingüístics a les universitats de Sistema Universitari Públic Valencià», A. Aparici (UJI); R. Castelló (UV-EG)

17:00 «Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009», Joan Micó (CRES – Institut d'Estudis Andorrans)

17:15 «La situació i perspectives d'evolució en el sistema sociolingüístic valencià. L'enquesta 2010 de la Generalitat Valenciana sobre coneixement i ús del valencià», X. Sanjuan

17:30 Discussió

18:00 Pausa – Cafè

Demolingüística: prospectiva

18:30 «Més model i més models: per una sociolingüística més prospectiva», E. Querol (UOC)

18:45 «Model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra», M. Nicolau; C. Bastida (Grup de Recerca en Llengua Catalana – UdA)

19:00 «Predicció del català dins i fora del seu territori», R. Casesnoves (IULA-UPF)

19:15 «Prospectiva de l'ús de la llengua pròpia a Catalunya. Simulació amb dades de l'EULP08», F. Salvador (UB)

19:30 Discussió

20:00 Final de les presentacions del primer dia

28 de gener de 2011 (divendres)

Joventut i llengua

09:30 «Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana», J. Pujolar (UOC)

Joventut i immigració

09:45 «La integració lingüística de la segona generació de la immigració a Catalunya», A. Alarcón (URV)

10:00 «Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya» F. X. Vila (Xarxa CRUSCAT-IEC, CUSC-UB)

Immigració i llengua

10:15 «Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana: comunitat, llengües i ideologies» M. Fukuda (CUSC-UB, UAB)

10:30 Discussió

11:00 Pausa – Cafè

Comunitats lingüístiques

11:30 «Enclavaments lingüístics», J. Argenter

11:45 «Les comunitats lingüístiques mitjanes: comparació entre diverses comunitats semblants a la catalana», A. Bastardas (CUSC-UB)

Paisatge lingüístic

12:00 «L'estudi del paisatge lingüístic a tres carrers de Barcelona: patrons de visibilitat lingüística a l'espai públic», L. Comajoan (UVic, CUSC-UB, Xarxa CRUSCAT-IEC)

Illes Balears

12:15 «Darreres recerques sociolingüístiques a les Illes Balears», J. Melià (GRESIB-UIB)

Dret i politologia lingüística

12:30 «Iusling.cat: Jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en matèria de llengua», A. Pou (Xarxa CRUSCAT-IEC, UB)

12:45 «La incidència del dret de la UE en les llengües que són oficial en una part del territori d'un estat membre», A. Milian (UAB)

13:00 «Recerques en curs en l'àmbit de la ciència política», A. Branchadell (UAB)

13:15 Discussió

13:45 Final de les presentacions del matí de divendres

Variacionisme

16:00 «Retornar al passat per entendre el present: estudis de variació sociolingüística catalana en temps real», M. T. Turell (Grup UVAL-IULA, UPF)

Sociolingüística educativa

16:15 «Projecte RESOL: Resocialització i llengües», F. X. Vila (CUSC-UB)

16:30 «Aprendre a triar. L'adquisició de les normes d'ús i alternança de codis en l'educació infantil», C. de Rosselló (CUSC-UB)

16:45 «Continuïtat/discontinuitat lingüística i èxit escolar», J. Oller (UdG)

17:00 «Processos de construcció de les actituds i ideologies lingüístiques: El cas dels joves llatinoamericans i els joves xinesos a Catalunya», M. Trenchs (UPF)

17:15 Discussió

17:45 Cloenda

18:15 Final de les Jornades

Vídeos de les presentacions (per ordre d'intervenció)

PRESENTACIÓ DE LES JORNADES

27/1/2011

Primeres jornades «La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana»

CONFERÈNCIA INAUGURAL. HENRIQUE MONTEAGUDO.

27/1/2011

"Sociolingüística galega: problemas e pescudas" a càrrec d'Henrique Monteagudo

TRANSMISSIÓ LINGÜÍSTICA

27/1/2011

"Evolució i transmissió dels grups lingüístics (EVOTRANLING)" a càrrec de E. Boix i F. Bernat

27/1/2011

"La transmissió familiar del català al País Valencià. Estudi qualitatiu de la interrupció i la revernacularització" a càrrec d'A. Mas

ECONOMIA I LLENGUA

27/1/2011

"ELAN.cat: són prou multilingües les empreses catalanes?" a càrrec d'I. Marí

27/1/2011

"Llengua i recerca: els usos lingüístics al Parc Científic de Barcelona" a càrrec de V. Bretxa

27/1/2011

"Llengua catalana i ingressos: algunes evidències empíriques" a càrrec d'A. Di Paolo

PSICOLOGIA LINGÜÍSTICA

27/1/2011

"La inseguretat lingüística en l'ús del català entre els joves del País Valencià" a càrrec de J.M. Baldaquí

27/1/2011

"Llengua, identitat i ideologia política" a càrrec de M. Strubell

27/1/2011

"Nouvinguts a Catalunya: llengües, actituds i identitats" a càrrec d'À. Huguet

27/1/2011

Discussió sobre les ponències presentades el matí del dia 27

DEMOLINGÜÍSTICA: RESULTATS

27/1/2011

"Els mapes lingüístics de la Xarxa CRUSCAT" a càrrec de N. Sorolla

27/1/2011

"Explotació de l'EULP08, enquesta sobre els usos lingüístics de la població de Catalunya del 2008" a càrrec de J. Solé

27/1/2011

"Resultats demolingüístics del Pànel de la Fundació Bofill" a càrrec d'A. Fabà

27/1/2011

"Usos lingüístics a les universitats de Sistema Universitari Públic Valencià" a càrrec d'A. Aparici i R. Castelló

27/1/2011

"Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009" a càrrec de J. Micó

27/1/2011

"La situació i perspectives d'evolució en el sistema sociolingüístic valencià. L'enquesta 2010 de la Generalitat Valenciana sobre el coneixement i ús del valencià" a càrrec de X. Sanjuan

27/1/2011

Discussió sobre les ponències presentades a la primera part de la tarda del dia 27

DEMOLINGÜÍSTICA: PROSPECTIVA

27/1/2011

"Més model i més models: per una sociolingüística més prospectiva" a càrrec d'E. Querol

27/1/2011

"Model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra" a càrrec de M. Nicolau i C. Bastida

27/1/2011

"Predicció del català dins i fora del seu territori" a càrrec de R. Casesnoves

27/1/2011

"Prospectiva de l'ús de la llengua pròpia a Catalunya. Simulació amb dades de l'EULP08" a càrrec de F. Salvador

27/1/2011

Discussió sobre les ponències presentades en el segon grup de la tarda del dia 27

JOVENTUT I LLENGUA

28/1/2011

"Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana" a càrrec de J. Pujolar

JOVENTUT I IMMIGRACIÓ

28/1/2011

"La integració lingüística de la segona generació de la immigració a Catalunya" a càrrec d'A. Alarcón

28/1/2011

"Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya" a càrrec de F.X. Vila

IMMIGRACIÓ I LLENGUA

28/1/2011

"Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana: comunitat, llengües i ideologies" a càrrec de M. Fukuda

28/1/2011

Discussió sobre les ponències presentades a la primera part del matí del dia 28

COMUNITATS LINGÜÍSTIQUES

28/1/2011

"Enclavaments lingüístics" a càrrec de J. Argenter

28/1/2011

"Les comunitats lingüístiques mitjanes: comparació entre diverses comunitats semblants a la catalana" a càrrec d'A. Bastardas

PAISATGE LINGÜÍSTIC

28/1/2011

"L'estudi del paisatge lingüístic a tres carrers de Barcelona: patrons de visibilitat lingüística a l'espai públic" a càrrec de L. Comajoan

28/1/2011

Discussió sobre les ponències de la segona part del mati del dia 28

DRET I POLITOLOGIA LINGÜÍSTICA

28/1/2011

"Iusling.cat: jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en matèria de llengua" a càrrec d'A. Pou

28/1/2011

"La incidència del dret de la UE en les llengües que són oficial en una part del territori d'un estat membre" a càrrec d'A. Milian

VARIACIONISME

28/1/2011

"Retornar al passat per entendre el present: estudis de variació sociolingüística catalana en temps real" a càrrec de M.T. Turell

SOCIOLINGÜÍSTICA EDUCATIVA

28/1/2011

"Projecte RESOL: resocialització i llengües" a càrrec de F.X. Vila

28/1/2011

"Aprendre a triar. L'adquisició de les normes d'ús i alternança de codis en l'educació infantil" a càrrec de C. de Rosselló

28/1/2011

"Continuïtat/discontinuitat lingüística i èxit escolar" a càrrec de J. Oller

28/1/2011

"Processos de construcció de les actituds i ideologies lingüístiques: el cas dels joves llatinoamericans i els joves xinesos a Catalunya" a càrrec de M. Trenchs

28/1/2011

Discussió sobre les ponències presentades a la tarda i cloenda de la jornada

**Conferència inaugural.
Henrique Monteagudo:
«Sociolingüística galega:
problemas e pescudas»**

CONFERÈNCIA INAUGURAL. HENRIQUE MONTEAGUDO (UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA) «SOCIOLINGÜÍSTICA GALEGA: PROBLEMAS E PESCADAS»

[Vídeo de la presentació](#)

[Vídeo de la discussió](#)

Henrique Monteagudo
Instituto da Lingua Galega/
Universidade de Santiago de Compostela

No presente contributo imos presentar un panorama, necesariamente breve e talvez parcial, e un balance, obrigatoriamente provisorio, dos estudos de sociolingüística galega. O panorama ofrécese máis como unha especie de 'estado da arte' ca como un relatorio de proxectos en curso. Xa que logo, trazaremos de desenvolver un apertado relato histórico do desenvolvemento do noso campo de estudos en Galicia, dos resultados máis relevantes que obtivo e dos debates de maior alcance. Non se impaciente o/a leitor/a se nos detemos con certo vagar nas reflexións formuladas e os debates trabados nos primeiros tempos, pois en boa parte unhas e outros acoutaron o campo e construíron o marco de intelcción en que se desenvolveu a sociolingüística galega nas últimas décadas. Dado o carácter do traballo, presentarase unha bibliografía extremadamente sucinta. Con certeza, existe un senso de xustiza histórica no feito de que este relatorio se veña presentar e publicar a Barcelona, pois a sociolingüística galega naceu e desenvolveuse en boa parte baixo a inspiración da sociolingüística catalá.

A PERSPECTIVA SOCIOLINGÜÍSTICA: PRIMEIRA FORMULACIÓN (1967)

Os antecedentes inmediatos da sociolingüística galega sitúanse na década dos '60, cando comeza a xurdir con certa amplitude un movemento cultural que se sitúa fóra dos parámetros do réxime franquista -apoiado na articulación de partidos políticos democráticos na clandestinidade- que tomou como unha das súas bandeiras a reivindicación do uso público do idioma galego. En 1963 comeza a editarse a primeira publicación que ten como obxecto específico servir de elemento articulador da cultura galega e en galego, a revista *Grial*, que aínda existe hoxe en día e da que teño a honra e ser codirector. Doutra banda, a partir do curso 1965/66, comezan a ofrecerse a cadeiras de lingua e literatura galega, con carácter opcional, para os estudantes da recentemente fundada sección de Filoloxía da Universidade de Santiago.

Esas primeiras iniciativas colocan xa algunhas cuestións que suxiren reflexións de carácter que hoxe diríamos 'sociolingüístico'. Así, dunha banda cómpre elaborar materiais de estudo, e por tanto resolver problemas básicos da lingua escrita como é a fixación gramatical e ortográfica do idioma (por caso e por sinal, a *Gramática elemental del gallego común* vén a lume en 1966, da man de Ricardo Carballo Calero, profesor encargado da docencia universitaria de lingua e literatura galegas). Doutra banda, hai que confrontar as dificultades derivadas do contacto lingüístico entre o galego e o castelán, e de aí os primeiros ensaios de lingüística contrastiva e incursións na problemática das interferencias lingüísticas (Alonso 1966).

O texto probabelmente máis representativo deste período, desde o punto de vista que hoxe nos aquece, é o discurso de ingreso de Ramón Piñeiro na Real Academia Galega, lido en 1967, baixo o título de 'A linguaxe e as linguas' (Piñeiro 1967). Nel, o intelectual galeguista reflexiona sobre a situación do idioma do país, e ao facelo introduce unha serie de nocións cun indubidábel cariz sociolingüístico, que serán retomados unha e outra vez nas décadas posteriores (Santamarina Fernández 1998, Monteagudo 2007). Piñeiro propónse analizar "a *actitude* do pobo galego verbo da súa lingua", e ponse a diseccionar tres tipos de *prexuízos* que condicionan esa actitude: a) o prexuízo sociolóxico, b) o prexuízo lingüístico e c) o prexuízo ideolóxico.

O primeiro, o prexuízo sociolóxico, aséntase na utilización da lingua castelá como 'arma de *distinción*' por parte dos grupos sociais privilexiados, segundo o autor, "esta discriminación social por medio da diferenciación lingüística tivo como resultado o complexo colectivo de inferioridade que tan arraizado está na alma galega". Ese sentimento de inferioridade induciría unha actitude de 'resignada pasividade' no pobo galego falante, e de 'autodesfiguración mimética', que apuxa cara á 'asimilación imitativa', das elites sociais castelanizadas.

Resume Piñeiro: "Sentimento de inferioridade e comportamento servil. Velaí as graves taras psicolóxicas do pobo galego". Como vemos, ao tocar estes puntos, o intelectual galeguista achégase aos terreos da antropoloxía e da psicoloxía social. Pero ao referirse ao '*prestixio* cultural' do castelán e ao '*desprestixio* social' do galego, que asocia á súa exclusión do sistema educativo, os medios de comunicación de masas (prensa e radio, pero tamén televisión, novidade naquel momento) e das actividades de culto (o silencio acerca das administracións públicas é obrigado no contexto da Ditadura), ao referirse a estes asuntos, dicía, Piñeiro apunta xa con decisión cara a unha análise propiamente sociolingüística.

Canto ao prexuízo lingüístico, o autor critica o 'escepticismo' reinante sobre as posibilidades de promoción do galego, fundado na situación de polimorfismo dialectal e mais na anarquía ortográfica que reinaba na lingua escrita. Tamén apunta á necesidade de adaptación e actualización do idioma, coa súa incorporación á vida urbana e á civilización contemporánea. Neste terreo, coma noutros, Piñeiro maniféstase extraordinariamente optimista, pois considera que se trata basicamente de problemas técnicos (por sinal, entende que a ortografía é "enteiramente convencional"), problemas

que se resolverán “sen grandes dificultades”. Efectivamente, en 1970/71, por iniciativa e obra de Piñeiro e do antes citado Ricardo Carballo Calero, a Real Academia Galega aproba as primeiras *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*; pero, como decontado máis adiante se poría de vulto, isto só constituíu unha solución precaria e provisoria ao problema da norma.

Finalmente, Ramón Piñeiro aborda o prexuízo ideolóxico, que el considera que “vai asociado a un tipo de ideoloxía que en nome do progreso refuga a pluralidade idiomática por coidar que debe ser substituída pola vixencia dunha única lingua universal”. Desenvolve aí o pensador unha fina crítica da visión puramente instrumentalista das linguas, característica da civilización contemporánea, que reduce estas a unha pura función comunicativa / denotativa, ignorando a importantísima función expresiva e a súa condición de órgano do pensamento. Piñeiro relaciona máis ben aquela visión instrumentalista co racionalismo tecno-científico, deixando na sombra a racionalidade económica que subxace ás fortes presións cara á uniformización lingüística e a conseguinte redución ou eliminación da diversidade. Tampouco trata, desta vez por razóns obvias (lembramos o contexto histórico), das ideoloxías nacional-estatalistas que, concretando no caso español, apuxan cara á imposición do castelán e a subordinación das lingua nacionais da periferia.

O discurso de Piñeiro non é, xaora, un tratado de sociolingüística científica. Pero evoca unha boa parte tanto dos desafíos sociolingüísticos que tería que abordar Galicia nas décadas seguintes, canto das preocupacións que motivaron unha boa parte das pesquisas e debates que desenvolvería a sociolingüística galega como campo de estudos científicos: a desigual distribución social do galego e o castelán, a expansión funcional da lingua (ensino, medios de comunicación, igrexa), a norma lingüística, a depuración e modernización do idioma, o debate entre o uniformismo e o pluralismo lingüísticos. Piñeiro apunta algunhas nocións clave que serán amplamente manexadas tamén como explicación de boa parte deses problemas (*prestixio*, *actitude*, *prexuízo*), que foron comunmente aceptadas, e que quizais sexan merecentes dunha revisión crítica.

A CRISE DA CONSCIENCIA LINGÜÍSTICA DE GALICIA: *INFORME DRAMÁTICO* (1973)

Esas cuestións tomarían estado de temas de debate público pouco máis tarde, a partir do ano 1973, cando veñen a lume, case simultaneamente o libro *Informe –dramático– sobre la lengua gallega*, do profesor Xesús Alonso Montero (Montero 1973), e un par de artigos, o primeiro do filólogo portugués Manuel Rodrigues Lapa, “A recuperação literária do galego” (Lapa 1973; publicado o ano antes en Portugal, na revista *Colóquio / Letras*), e o segundo a réplica que lle dirixe Ramón Piñeiro, “Carta a Don Manuel Rodrigues Lapa” (Piñeiro 1973).

Nos aspectos que nos interesan aquí, o ensaio de Xesús Alonso Montero comeza por sinalar que “la conflictiva realidad gallega no ha producido una sociolingüística a la altura de las circunstancias”. Aparece, pois, a nova disciplina ou campo de estudos, mencionada polo seu nome, pero tamén se propón unha análise crítica de nocións tales como *bilingüismo* e *diglosia*, incluso cunha primeira aproximación rudimentaria ao que despois se denominaría ‘análise da conversa’. Pero ao meu entender o máis importante deste ensaio é a constatación de que os cambios sociais en curso, particularmente a industrialización e a urbanización, nun contexto de exclusión do galego dun sistema educativo en plena expansión e duns medios de comunicación de masas cunha capacidade de penetración social nunca vista, abocaban á sociedade galega a un dilema inescapábel: ou a recuperación do galego en condicións debidas (enúncianse na obra as mínimas: uso vehicular no ensino básico e intensivo medios de comunicación e difusión popular do teatro e de textos impresos en galego), ou a condena á desaparición, que se anuncia inminente.

Neste ensaio (pois dun ensaio se trata), Xesús Alonso Montero pon radicalmente en cuestión o ideoloxema que os sociolingüistas occitanos denominaron ‘conxectura de eternidade’ (Robert Lafont), unha visión segundo a cal a perpetuación do idioma do país está garantida na medida en que está asegurada a pervivencia do campesiñado, dando por suposto que tanto a existencia desta clase social coma a súa asociación coa lingua propia son feitos naturais, que foxen ás lóxicas da historia. Tal cuestionamento apuxa o ensaísta, como acabamos de sinalar, a formular outra conxectura polémica e profética, que pasou a ser denominada ‘tese da morte da lingua’. A publicación desta obra, e concretamente a formulación desta profecía, deu azo a un amplo debate, á calor do cal nace a sociolingüística galega propiamente dita, como máis adiante mostraremos.

O DEBATE NORMATIVO: GALEGO, PORTUGUÉS, BRASILEIRO

Antes de considerar as secuelas do *Informe dramático*, imos referirnos brevemente á controversia entre Rodrigues Lapa e Piñeiro á que previamente nos referimos. O profesor Manuel Rodrigues Lapa (1897-1989), un intelectual portugués caracteristicamente liberal e nacionalista (ao estilo do ‘98 español), foi un dos filólogos portugueses do século XX que mantivo unha relación máis estreita coa cultura galega. El propio perseguido pola ditadura salazarista, nos anos sesenta reatou os antigos contactos cos círculos galeguistas, en particular co grupo nucleado arredor da Editorial Galaxia, un dos máis importantes grupos organizados de resistencia cultural democrática contra o franquismo. En 1972, Lapa lanza a súa proposta ‘reintegracionista’ no artigo que antes citamos, “A recuperação literária do galego”, en que propón que “sendo o portugués actual a forma que tería o galego se o não tivessem desviado do caminho próprio, este aceite uma língua que lhe é brindada numa salva de prata” (1972, 286), pois, como el mesmo resume

“a recuperação literária do galego, que ainda não está feita, nem sequer talvez esboçada, só poderá entender-se como um trabalho de aproximação das formas do português literário. [Parto] da premissa, suposta incontestável, de que o padrão literário do galego deverá ser necessariamente o português. E essa objectiva portuguesa repele o estado de

configuração do galego actual como língua literária. Se não existisse o português, o caso era diferente; assim o galego, propriamente dialecto do português, terá de ajustar-se a essa realidade” (Lapa 1979, 74).

Tanto a idea de que os esforzos polo cultivo do galego realizados desde a segunda metade do XIX estaban mal encamiñados (ata o punto de considerar que a recuperación literaria deste idioma nin sequera podía considerarse “esbozada”), canto a súa concepción do galego como “dialecto” do portugués, foron amplamente contestadas na Galiza. Quen máis pronta e argumentadamente deu réplica a Lapa foi, como dixemos, Ramón Piñeiro, un grande amigo do filólogo portugués. En resume, este sostén:

“A min paréceme claro que hai unha primeira etapa común, a etapa medieval, a etapa do galego-portugués. Hai unha segunda etapa, a etapa moderna, en que esa lingua común medieval se diferencia en dúas linguas irmás, o galego e o portugués. E hai unha etapa que agora comeza, unha terceira etapa, en que non son dúas, mais tres as linguas que xurdiron do tronco común galego-portugués: o galego, o portugués e o brasileiro. Se cadra, moitos portugueses refugarán, mesmo con escándalo, esta afirmación. Con todo, resultáralles máis fácil negar o feito que impediilo [...] Non é o portugués moderno o herdeiro literario único do galego-portugués orixinario, mais hai tres herdeiros, tres continuadores: o galego, o portugués e o brasileiro” (Piñeiro 1973, 401).

Piñeiro tamén defende a posición tradicional do galeguismo contemporáneo: procurar o apoio no portugués para a modernización do galego, e fomentar unha aproximación decidida da cultura galega ás culturas de expresión portuguesa, nestes termos:

“a política a seguir na fixación do galego culto debe orientarse decididamente á consolidación de todo o que houber de común no galego e no portugués, e na incorporación do vocabulario técnico tamén debemos tender á maior identidade das dúas linguas irmás. Debemos igualmente procurar un crecente e cada vez máis profundo intercambio cultural, de xeito que cheguemos a ter un coñecemento verdadeiramente familiar das tres culturas. Nesta liña de achegamento, a actitude galega será sempre aberta e entusiasta” (Piñeiro 1973, 402).

Porén, advirte de xeito moi explícito: “Mais será achegamento desde o galego, non renunciando ao galego” (*ibidem*). O autor expresaba o consenso xeral da intelectualidade galeguista coeva. Porén, a partir do artigo de Rodrigues Lapa, foise desenvolvendo unha corrente ‘reintegracionista’, que postula diversos chanzos ou modalidades de aproximación do galego ao portugués, e que sobre todo insiste na necesidade dunha radical reforma ortográfica, refundadora da tradición escrita do galego moderno. A figura máis relevante dese movemento sería, a partir de 1975 e ata o seu pasamento, o profesor Ricardo Carballo Calero, tamén el, antes de se tornar o principal estandarte do reintegracionismo, un dos máis esclarecidos membros do citado grupo Galaxia (Carballo Calero 1981, Carvalho Calero 1983, 1990).

O debate sobre o estatus lingüístico do galego pon de vulto as dificultades para integrar os idiomas cunha historia e nunha situación sociocultural non normalizada, no vello paradigma das filoloxías nacionais forxadas no século XIX, coas súas dicotomías falsamente simplificadoras do tipo lingua / dialecto, sustentadas, de feito, nunha concepción da lingua como sistema homoxéneo, cunha soa variedade lexítima, o estándar. Unha visión da lingua inseparábel das nocións sobre a nación e a cultura asociadas á emerxencia e consolidación dos estados nacionais europeos. Na miña opinión, a posición de Ramón Piñeiro expresa a emerxencia dun novo paradigma, de orientación sociolingüística, que permite lexitimar as variedades lingüísticas en proceso de emerxencia, no marco dunha concepción polisistémica das linguas en que caben nocións como o pluricentrismo ou a polielaboración. Galego e portugués serían exemplos de polielaboración dun diasistema histórico, e portugués europeo e brasileiro ilustrarían o fenómeno do pluricentrismo.

En todo caso, o que aquece subliñar aquí é que o optimismo expresado por Ramón Piñeiro no seu discurso de 1967 se revelou pouco realista, pois o debate sobre a norma gañou unha enorme saliencia a partir da proposta de Lapa, e sobre todo despois de 1980 (téñase en conta que en 1982 foron aprobadas as primeiras normas ortográficas e morfolóxicas oficiais do galego), e aínda hoxe non se pode dar nin por totalmente esclarecido desde o punto de vista teórico (ou mellor, desde o punto de vista disciplinar da sociolingüística), nin tampouco por definitivamente resolto no plano práctico. O que si se conseguiu, sobre todo a partir da reforma da normativa oficial aprobada en 2003, foi un relativo reencarreamento do debate, de xeito que non interfirira gravemente nos esforzos pola normalización do idioma, como aconteceu nas décadas de ’80 e ’90. Semella que, contra o que sostíña Piñeiro, a cuestión da ortografía non é soamente un asunto de pura convención, mais tamén de tradición, con fondas implicacións no plano simbólico.

Sexa como for, existe un amplo consenso de fondo sobre a necesidade de estreitar lazos culturais e de todo tipo de Galicia cos países lusófonos e mais de favorecer a aprendizaxe e difusión do portugués no noso país. Sobre ese consenso, e apuxado pola aguda consciencia dos enormes desafíos que o galego debe afrontar, vaise consolidando a colaboración (ou ao menos a non agresión) entre as distintas correntes ‘normativas’. A emerxencia do Brasil como potencia mundial, e cunha situación e unha cultura lingüística en certo senso máis afíns ás de Galicia do que o propio Portugal (máis flexíbel, aberta á diversidade e ao pluricentrismo), é un elemento facilitador de peso crecente, e se cadra no futuro, decisivo. De feito, estamos en pleno proceso de fomento das políticas do coñecemento e recoñecemento mutuo, e concretamente nos últimos anos estamos trabando unha arrequeñadora relación coa lingüística e a sociolingüística brasileiras, que temos a esperanza de que darán un importante froito no futuro. A información e as explicacións que acabamos de facilitar son extremadamente lacónicas, mentres que a bibliografía sobre o asunto é oceánica, aínda que de calidade moi irregular, para o lector interesado, remitimos a tres traballos de investigación sobre o tema vertente realizados baixo a nosa dirección, que cobren un amplo período e abranxen amplas bibliografías (Alonso Pintos 2002 e 2006, Sánchez Vidal 2010).

Voltemos unha vez máis o noso ollar para a década dos '70. O *Informe dramático* de Xesús Alonso Montero recibiu críticas, especialmente en relación coa tese da 'morte da lingua', basicamente desde dúas posicións distintas. Unha vén representada por Guillermo Rojo, que comezaba daquela unha brillante carreira académica que o levaría á secretaría da Real Academia Española (Rojo 1974). O voceiro da outra foi Francisco Rodríguez, intelectual que acabaría por dedicarse á política, ata conseguir un escano no Parlamento Español como deputado do Bloque Nacionalista Galego, e máximo dirixente durante estas décadas da Unión do Pobo Galego (Rodríguez Sánchez 1976). En resumo, Guillermo Rojo critica na obra de Alonso Montero sobre todo a escasa fundamentación así teórica canto empírica do seu discurso, e en particular da célebre tese da morte da lingua. Na crítica a esta tese coincide tamén Francisco Rodríguez, que desde unha perspectiva máis glotopolítica denuncia no fondo do texto unha "filosofía totalmente desesperanzada sobre a sorte que vai correr a lingua no futuro", "que "incita ao abandonismo", e constitúe unha "contribución ao desalento".

O que se atopa no fondo de ambas as críticas, no punto concreto da tese da morte da lingua, é a noción de '*selffulfilling prophecy*', un fenómeno de grande importancia para entender determinadas dinámicas sociais, sinalado por Robert Merton, que a Wikipedia define atinadamente como "a prediction that directly or indirectly causes itself to become true, by the very terms of the prophecy itself, due to positive feedback between belief and behavior" (http://en.wikipedia.org/wiki/Self-fulfilling_prophecy, consultado o 25 / 5 / 2011). Sen dúbida, os procesos de substitución / recuperación da lingua teñen abondo de profecías autocumpridas ou autodirixidas, no sentido de que as expectativas sociais sobre a previsíbel fortuna de cada unha das linguas concorrentes inflúen, sen ningunha dúbida, na propia evolución da situación. Porén, é interesante é constatar que as teses da morte da lingua, tan criticadas nos mediados dos anos setenta, foron asumidos por boa parte do activismo social a favor do galego a partir dos anos noventa, como logo mostraremos.

A partir desas dúas reaccións ante o *Informe dramático* comezan a perfilarse dúas orientacións, visibelmente contrapostas, que dominarán a sociolingüística galega por un cuarto de século. Dunha banda unha corrente de sociolingüística que podemos denominar académica, vencellada ao ámbito universitario, con intereses basicamente cognitivos, de carácter descritivo, durante un tempo envorcada na realización de inquéritos de campo cuantitativos. Doutra banda, una sociolingüística 'de intervención', escasamente preocupada polo traballo empírico e a fundamentación teórica, estreitamente vencellada ao nacionalismo de esquerda, debuzada na análise crítica dos aspectos glotopolíticos e ideolóxicos (en particular, o marco legal e as políticas gubernamentais) e orientada cara á acción sociopolítica.

INQUÉRITOS DEMOLINGÜÍSTICOS. A SÚA IMPORTANCIA

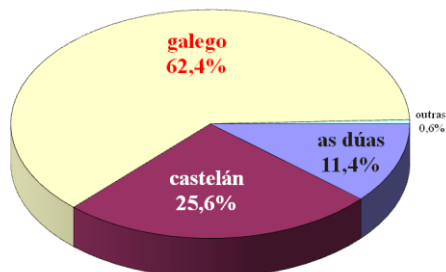
É certo que xa na primeira década dos '70 se dera unha aproximación a este tipo de estudos, cos inquéritos realizados ao fío do *Informe sociológico sobre la situación social de España* (1970), do estudo *La cuestión regional española* (1974), e sobre todo da monografía sobre *Las familias da provincia de Pontevedra: galleguidad y conflicto lingüístico* (Ayestarán / de la Cueva 1974). Aínda así, foi Guillermo Rojo, co traballo *Aproximación a las actitudes lingüísticas del profesorado de EGB en Galicia*, o que abriu o camiño en Galicia para unha sociolingüística máis empírica, de carácter descritivo e con pretensións académicas (Rojo Sánchez 1977; véxase tamén Rojo Sánchez 1981 e 1982). Durante a década dos oitenta realízanse varias teses de doutoramento e outras investigacións con esa orientación, que comezaron a encher a grande lagoa que existía de información empírica sobre a distribución demográfica, sociolóxica e territorial das variables sociolingüísticas fundamentais. No mesmo senso viñeron contribuír tamén os Censos de Poboación e Vivenda, que a partir de 1991 incluíron preguntas sobre lingua inicial, coñecemento e usos lingüísticos en Galicia, ademais doutros traballos realizados por axencias estatais (nomeadamente o Centro de Investigaciones Sociológicas) ou por investigadores foráneos (véxase Monteagudo / Santamarina 1993).

Pero nesta orientación, a investigación que supón un auténtico fito no coñecemento dos datos demográficos e sociolóxicos básicos da situación sociolingüística de Galicia, e cun impacto profundísimo na conciencia lingüística galega, foi o Mapa Sociolingüístico de Galicia, elaborado por un equipo acubillado na Real Academia Galega, nominalmente encabezado por Guillermo Rojo, pero efectivamente dirixido por Mauro Fernández, coa colaboración de Modesto Rodríguez Neira. O tamaño da mostra dá idea da magnitude da empresa: 38.897 entrevistas, cun cuestionario con 148 preguntas. Un resumo dos resultados desta amplísima investigación foi ofrecido en tres volumes, baixo os títulos respectivos de *Lingua inicial e competencia lingüística*, *Usos lingüísticos*, e *Actitudes lingüísticas* (Fernández Rodríguez / Rodríguez Neira 1994, 1995 e 1996).

Non procede arestora ofrecer nin sequera un resumo dos resultados do MSG, indiquemos soamente que dunha banda estes mostraban unha lingua cunha notábel fortaleza demográfica pero cun futuro minguanete. Algúns datos que avalan a idea da relativa fortaleza demográfica do galego: máis do 62% dos entrevistados declaraban ter o galego como lingua inicial, e o 11% se declaraban bilingües iniciais (Gráfico nº 1) (Fernández Rodríguez / Rodríguez Neira 1994, 39). Canto á lingua habitual, o 39% dos entrevistados declaraban falar só en galego na súa vida diaria, o 30% declaraban falar máis galego, o 21% máis castelán e o 10% só castelán (Gráfico nº 2) (Fernández Rodríguez / Rodríguez Neira 1995, 49). Pero a debilidade prospectiva quedaba de vulto cando as anteriores variables sociolingüística se cruzaban con outras sociolóxicas, nomeadamente a 'idade' dos enquisados: por caso, a lingua habitual era só galego ou máis galego para case o 85% dos maiores de 65 anos, mais para menos do 47% do grupo entre 16 e 25 anos (Gráfico nº 3). Xa que logo, a porcentaxe de falantes habituais de galego reducírase case á metade nas dúas últimas xeracións (Fernández Rodríguez / Rodríguez Neira 1995, 50).

Gráfico nº 1

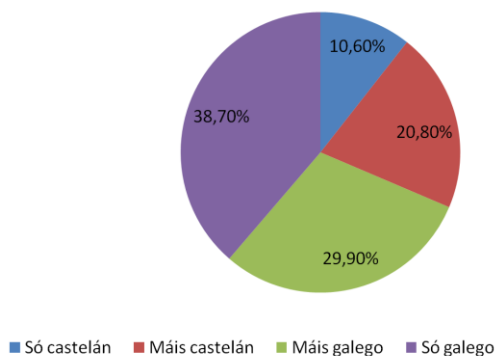
1. Lingua inicial (1992)

Fonte: *Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia*, A Coruña, Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega, 1994.

Gráfico nº 2

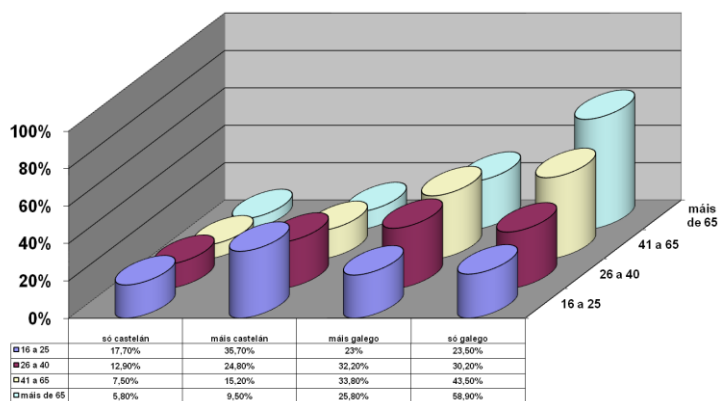
2. Lingua habitual (1992)

Fonte: *Usos lingüísticos en Galicia*, A Coruña, Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega, 1995

Gráfico nº 3

3. Lingua habitual segundo a idade, 1992

Fonte: *Usos lingüísticos en Galicia*, A Coruña, Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega, 1995

Este último tipo de resultados, que puñan de relevo que o proceso de substitución lingüística avanzaba a ritmo acelerado, provocaron a alarma. A perspectiva que espreitaba no horizonte era que nun lapso dunhas tres décadas o galego se tornaría unha lingua demograficamente minoritaria en Galicia. Por parte, a sociolingüística que antes denominamos 'de intervención' atopou neste punto un apoio non só para criticar as políticas lingüísticas dos sucesivos gobernos autónomos, mais tamén para impugnar o marco glotopolítico instaurado coa democracia e a autonomía. Nin sequera se reparou moito en que o grupo de idade máis nova abranxido polo inquérito estaba constituído por persoas nadas entre 1968 e 1976, isto é, xusto nos últimos anos do franquismo e antes do establecemento da democracia e a autonomía. Un tanto paradoxalmente, a partir de aí o activismo social a favor do galego fixo súas as teses da morte da lingua, que tan criticadas foran na década dos '70.

Naquel momento, tampouco ninguén chamou a atención para outros resultados da enquisa que parecían contradicir a caracterización da dinámica sociolingüística de Galicia en termos de bilingüismo substitutivo. Así, o cruzamento da lingua inicial coa habitual daba uns resultados un tanto inesperados (Gráfico nº 4): os galego falantes iniciais mantiñan moito máis a súa lingua materna ca os castelanfalantes iniciais. Dos primeiros, só o 4.8% mudaran cara lingua habitual 'máis castelán' ou 'só castelán', mentres que dos segundos, os castelanfalantes iniciais, máis do 17% se declaraban falantes habituais do galego (só galego ou 'máis galego') (Fernández Rodríguez / Rodríguez Neira 1994, 49-50).

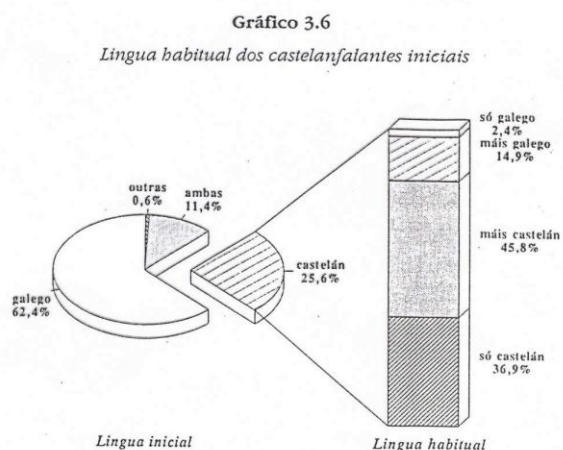
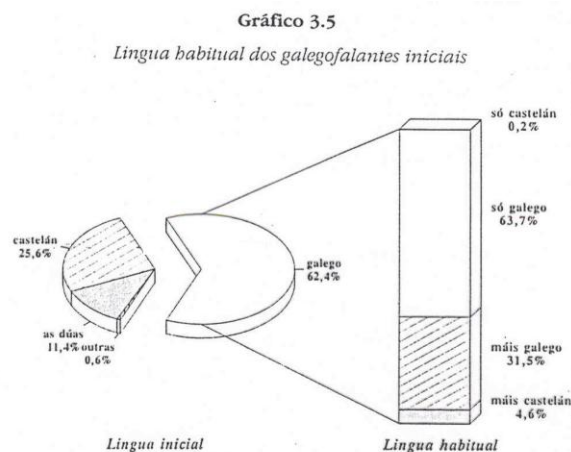
O Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega, cun equipo case totalmente distinto ao que traballou no Mapa de 1992, realizou unha nova enquisa para actualizar o Mapa Sociolingüístico de Galicia en 2004, do que ata o momento só se publicaron os resultados correspondentes á lingua inicial, competencia lingüística e usos (González González 2007, 2008); está por aparecer o volume correspondente ás actitudes. Porén, á hora de deseñar este inquérito tomáronse decisións que resultaron grandemente controvertidas: por caso, o universo base da mostra só abranxe a poboación de 15 a 54 anos, e concentrouse nas cidades con máis de 50.000 habitantes. Destarte, os resultados deste inquérito

non resultan doadamente comparables co realizado en 1992, así que non hai xeito de construír unha serie temporal coherente que permita reconstruír acaidamente a evolución da situación sociolingüística. Doutra banda, a extrapolación dos resultados da enquisa ao conxunto da poboación galega resulta máis ca dubidosa.

Doutra banda, na década pasada, 2000-10, o Instituto Galego de Estatística comezou a realizar enquisas anuais sobre as condicións de vida das familias, con mostras próximas ás 20.000 entrevistas, que toman como unidade mostral o fogar. Na enquisa correspondente a 2003 incluíuse un módulo sobre 'coñecemento e uso do galego' (véxase Monteagudo / Lorenzo 2005). Ante o interese que suscitaron os resultados desa enquisa, o IGE comprometeuse a recoller datos sociolingüísticos cada cinco anos, de maneira que xa dispoñemos tamén dos resultados da enquisa correspondente a 2008. Estes cuestionarios foron concibidos para facilitar a comparabilidade co Mapa Sociolingüístico de Galicia de 1992, o cal nos permite construír unha serie cronolóxica coherente (Monteagudo 2010a).

Nestes momentos, estamos precisamente a traballar na análise detallada da evolución da lingua nos últimos cincuenta anos, prestando atención especial aos cambios de lingua, tanto na transmisión interxeneracional, coma ao longo da vida.

Gráfico nº 4. Lingua habitual segundo a lingua inicial, 1992. Fonte: *Usos lingüísticos en Galicia*, A Coruña, Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega, 1995.

Como antes sinalamos, globalmente o primeiro tipo de cambio deita un resultado desfavorábel ao galego, pero, engadimos agora, a desgaleguización véñse desacelerando desde a década dos '70; mentres que o segundo tipo de cambio é globalmente favorábel ao galego, aínda que segundo os datos máis recentes, nos últimos anos tamén se está desacelerando e reequilibrando (Monteagudo / Lorenzo 2005, 70-78). Este é un dos proxectos en marcha que agardamos nos axude a botar luz sobre as condicións facilitadoras do cambio lingüístico tanto en sentido substitutivo como en sentido restitutivo, e sobre a mudanza que estas veñen experimentando nas últimas décadas.

POLÍTICA LINGÜÍSTICA

O labor do Instituto Galego de Estatística no ámbito da demolingüística vén sendo auspiciada polo Consello da Cultura Galega. Este é un organismo estatutario, de carácter oficial pero non gobernamental, con funcións de estudo das necesidades culturais do pobo galego e alto asesoramento aos poderes públicos de Galicia. A súa actividade organízase a través de seccións temáticas, entre as cales a que nos aquece citar aquí é a Sección de Lingua. O labor desta Sección no ámbito que nos interesa comezou na década dos '80, cando promoveu a realización de inquéritos sobre o uso do galego e as actitudes lingüísticas no ámbito da educación e da Igrexa: *O galego no ensino público non universitario* (1987), *O galego na universidade* (1988) e *O idioma da Igrexa en Galicia* (1989). Na década seguinte, promoveu estudos deste tipo noutros ámbitos: a situación do galego nas comarcas estremeiras de Asturias, León e Zamora (1992), primeiro deste tipo, a acción normalizadora nas administracións (*O futuro da lingua*, 1997), ou no ámbito empresarial e comercial (*Vender en galego. Comunicación, empresa e lingua en Galicia*, 1997).

En 1997, o Consello da Cultura Galega creou un Centro de Documentación Sociolingüística, coa finalidade de recolla, organización e difusión selectiva de información, tamén mediante asesoramento, orientación e consulta, da información relativa á sociolingüística, glotopolítica e planificación lingüística en Galicia. Desde 1998, este centro vén organizando anualmente uns Encontros para a Normalización Lingüística, que constitúen o foro periódico máis importante de reflexión e debate no noso ámbito, coa atención concentrada cara á planificación. Xustamente nesta área da glotopolítica e a planificación, o Consello da Cultura promoveu, inicialmente co apoio da Comisión Europea, o proxecto 'O proceso de normalización do idioma galego, 1980-2000', que tiña como obxectivo a avaliación dos resultados da política lingüística en Galicia nas dúas primeiras décadas de autonomía.

Dos catro volumes de resultados dese proxecto que viñeron a lume (Monteagudo / Bouzada 2002a, 2002b, 2003; Lorenzo / Ramallo / Casares 2008), probabelmente o que tivo máis impacto foi o primeiro, por abordar por primeira vez a avaliación e análise crítica, en termos politolóxicos, das políticas lingüísticas en Galicia. Sen dúbida, os resultados desa avaliación influíron nunha importante decisión que a Xunta de Galicia tomou en 2003: impulsar a elaboración dun Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega, que aprobaría unanimemente o Parlamento de Galicia en 2004. A Sección de Lingua do Consello da Cultura tamén organiza foros de reflexión e debate, coa participación de expertos foráneos, como o que celebramos en 2008, *Sociedades plurilingües: da identidade á diversidade* (volume publicado en 2009), no que se analizaron cuestións como a perda de diversidade lingüística no mundo ou a política lingüística do Estado Español, ou, máis recentemente, o Seminario *Lingua, Sociedade e Política* (2009-10), onde se estudaron e discutiron cuestións como os discursos sobre as linguas en España e Galicia nos últimos tempos e o papel dos medios de comunicación, ou identidade, lingua e estados na perspectiva europea. O volume que recolle os traballos presentados atópase no prelo.

Producíronse outras achegas de interese a este ámbito da política lingüística, pero ou ben entran directamente no terreo do debate político e ideolóxico, ou ben prestan atención fundamentalmente aos aspectos xurídico-legais. A autora máis importante no primeiro terreo é a profesora Pilar García Negro, que foi deputada do BNG no Parlamento de Galicia de 1989 a 2003, e quizais resulta a figura máis representativa do sector que antes caracterizamos como 'sociolingüística de intervención'. O seu traballo con fasquía máis académica é o volume *O galego e as leis. Aproximación sociolingüística*, adaptación da súa Tese de doutoramento (García Negro 1991; véxase tamén García Negro 1993, 2000). O conxunto de estudos máis notábel no ámbito xurídico é probabelmente o volume colectivo *Estatuto xurídico da lingua galega* (Ferreira / Nogueira / Tato / Villares 2005), realizado por un grupo de profesores universitarios do dominio do dereito e un xurista.

SOCIOLINGÜÍSTICA INTERACCIONAL E ACTITUDES LINGÜÍSTICAS

Unha das liñas novidosas que xurdiron na sociolingüística galega na década dos '90 foi a da sociolingüística interaccional e interpretativa, que chegou da man do profesor Celso Álvarez Cáccamo, formado nos Estados Unidos. Esta liña arrincou con moito pulo, e froito dela, a parte dos traballos do propio Celso Cáccamo (1993, 1997, 2003), radicalmente críticos co proceso de normalización lingüística, son varias teses de doutoramento, como *Prácticas discursivas, redes sociais e identidades en Bergantiños*, de Gabriela Prego Vázquez (véxase Prego Vázquez 2003), *Gltopolítica y genealogía del poder. El proceso de institucionalización del gallego desde la perspectiva de una (macro)política de la lengua*, de Mario J. Herrero Valeiro (autor que prestou atención particular ao debate ortográfico; véxase tamén Herrero Valeiro 1993, 2002/2003, 2009), ou *Aproximación interaccional a la conceptualización del habla: las ideologías lingüísticas en Galicia como índice de la diferencia social*, de Lucía Domínguez Seco (véxase Domínguez Seco 2001 e 2002/2003). Porén, coa excepción de Herrero Valeiro, a produción académica relativa especificamente á sociolingüística galega deste sector nos últimos anos deveceu, ao paso que se incrementaron as intervencións públicas de carácter polémico e máis ou menos circunstancial de Cáccamo.

No que atinxe ao estudo das actitudes lingüísticas, os dous traballos probabelmente máis salientables aos que podemos facer referencia nos últimos anos son a monografía de Ana Iglesias Álvarez (2002), abordaxe das actitudes e ideoloxías

implícitas a través da análise do discurso producido en nove grupos de discusión. O estudo revela, entre outras cousas, que por baixo do discurso público ou politicamente correcto, existen moi diferentes actitudes ante a lingua dos grupos castelanfalantes e galegofalantes, aínda que ambos os dous coinciden no seu escepticismo ou reservas ante as políticas públicas de promoción do galego.

Pola súa banda, o Seminario de Sociolingüística da Real Academia Galega abordou tamén unha investigación neste ámbito, destinada a elicitar e analizar as actitudes dun sector concreto da poboación, a mocidade, botando man de tres metodoloxías de pesquisa complementarias, de tipo cuantitativo e cualitativo: a técnica de máscaras ou *matched-guise technique*, as entrevistas e profundidade e os grupos de discusión. Esta investigación, publicada co título de *O galego segundo a mocidade* (González González 2003), tamén constata a vitalidade de prexuízos tradicionais acerca do galego e os seus falantes, coa estigmatización dos falantes tradicionais de orixe rural, e a emerxencia doutro estereotipo negativo, asociado aos neofalantes urbanos, que son asociados co 'nacionalismo'.

Quizais a pervivencia deses prexuízos e os correspondentes estereotipos axude a entender mellor o alcance da reacción contraria ás políticas de normalización lingüística que se ergueu en Galicia nos anos pasados, encirrada por uns medios de comunicación tradicionalmente reticentes perante os avances do galego, animada e politicamente capitalizada polo Partido Popular, que gañou as últimas eleccións autonómicas embaixado no discurso da 'liberdade lingüística' contra a 'imposición do galego' (Monteagudo 2009). En todo caso, na nosa opinión, os desenvolvementos sociolingüísticos dos últimos anos obrigan a unha reflexión en profundidade, da que probabelmente sairá a reformulación, nalgúns casos radical, dos marcos cos que estivemos traballando nas décadas anteriores. Non é este o momento, claro está, para emprender tal reflexión, senón para deixar apuntada a súa imperiosa necesidade (Monteagudo 2010a e 2010b).

CABO

Rematamos esta excursión cunha observación e un par de reflexións. A observación refírese ao apoio institucional para a investigación sociolingüística. Coido que se deduce do que levamos exposto que as institucións que máis apoiaron o desenvolvemento da sociolingüística galega foron o Consello da Cultura Galega e a Real Academia Galega, esta última co soporte financeiro da Xunta de Galicia. Como é esperábel, as universidades tiveron un papel sobranceiro, pero quizais por debaixo do que cabía agardar. Estimamos que este campo de pescuda era e é merecente dunha atención e un respaldo á altura co seu interese estratéxico para Galicia, e estamos lonxe de conseguilos, por parte tanto do goberno galego canto das universidades. A creación do Centro de Investigación Ramón Piñeiro en Humanidades e Ciencias Sociais, orientado máis ben aos estudos filolóxicos e 'puramente' lingüísticos, e que recibe unha porcentaxe substancial do fondo destinado á investigación polo departamento de política lingüística, foi unha oportunidade perdida para a investigación sociolingüística analítica e aplicada en Galicia.

Non se discute aquí a conveniencia de tal centro nin do apoio aos campos de investigación que acolle, mais si que sexa o departamento de política lingüística do goberno galego o que lle forneza os fondos, cando é obvio que as prioridades deste departamento deben ir por outros camiños. En definitiva, cómpre establecer unha liña clara de apoio á investigación sociolingüística en Galicia, enmarcada nun programa de traballo que identifique as lagoas que hai que encher e as prioridades que hai que abordar.

Imos rematar, pois, falando de lagoas e prioridades. Entre as lagoas, chama a atención a escaseza de traballos sobre os aspectos propiamente lingüísticos do contacto entre o galego e o castelán (porén, véxase Silva Valdivia 2006). Pero é máis notábel a falla de transversalidade ou transdisciplinaridade nas investigacións: é particularmente rechamante o escaso contributo dos científicos sociais (sociólogos, politólogos, economistas) e os especialistas das áreas de psicoloxía (sobre todo da psicoloxía social) e mais das ciencias da educación e da comunicación (así e todo, ademais dos traballos xa citados previamente, véxase Subiela 2008 e 2010 e mais Silvia Valdivia 1994, 2008 e 2010). Non podemos estudar nin entender a situación sociolingüística de Galicia en toda a súa complexidade sen o concurso dunha pluralidade de disciplinas en diálogo, como tampouco podemos avanzar na normalización da lingua reservando esa tarefa aos especialistas en filoloxía galega.

Os tempos que veñen non parecen favorables, nin para o idioma galego en xeral, nin para a empresa sociolingüística en particular. Teremos que aplicar moita vontade, enxeño e habelencia para construír un porvir de noso, no canto de padecer un futuro imposto. Nesas estamos.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- Alonso Montero, Xesús (1966): "Ensayo de bilingüística: galego e castelán frente a frente", *Grial* 13, 314-33.
- Alonso Pintos, Serafín (2002): *Para unha historia do estándar galego. As propostas do período 1966-1980*. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.
- Alonso Pintos, Serafín (2006): *O proceso de codificación do galego moderno (1950-1980)*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza.
- Alvarez Cáccamo, Celso (1993): "The Pigeon house, the octopus and the people : The ideologization of linguistic practices in Galicia", *Plurilinguismes* 6, 1-26
- Alvarez Cáccamo, Celso (1997): "Construindo a Língua no discurso público, prácticas e ideologías lingüísticas", *Agália* 50, 131-150

- Alvarez Cáccamo, Celso (2003): "Contra a normalización : reconhecimento cultural e redistribuição económica sob a dominação lingüística" *Agália* 73/74, 9-24.
- Avestarán, Margarita / de la Cueva, Justo (1974): *Las familias de la provincia de Pontevedra. Galleguidad y conflicto lingüístico*. Sevilla: Instituto de Ciencias de la Familia.
- Carballo Calero, Ricardo (1981): *Problemas da Língua Galega*. Lisboa: Livraria Sá da Costa.
- Carvalho Calero, Ricardo (1983): *Da fala e da escrita*. Ourense: Galiza editora.
- Carvalho Calero, Ricardo (1990): *Do galego e da Galiza*. Santiago de Compostela: Sotelo Blanco.
- Domínguez Seco, Luzia (2001): "Monolingüismo e purismo (a ideologização das práticas de fala na Galiza)", *Revista iberoamericana de discurso y sociedad* 3.1, 9-41.
- Domínguez Seco, Luzia (2002 / 2003): "Social prestige and linguistic identity : on the ideological conditions behind the standardisation of Galician", *Estudios de Sociolingüística* 3.2 / 4.1, 207-228.
- Fernández Rodríguez, Mauro / Rodríguez Neira, Modesto A. (coords.) (1994): *Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia*. [A Coruña] : Seminario de Sociolingüística (Real Academia Galega).
- Fernández Rodríguez, Mauro / Rodríguez Neira, Modesto A. (coords.) (1995): *Usos lingüísticos en Galicia*. [A Coruña] : Seminario de Sociolingüística (Real Academia Galega).
- Fernández Rodríguez, Mauro / Rodríguez Neira, Modesto A. (coords.) (1996): *Actitudes lingüísticas en Galicia*. [A Coruña] : Seminario de Sociolingüística (Real Academia Galega).
- Ferreira Fernández, Antonio Xavier / Nogueira López, Alba / Tato Plaza, Anxo / Villares Naveira, Luís (2005): *Estatuto xurídico da lingua galega*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- García Negro, Pilar (1991). *O galego e as leis. Aproximación sociolingüística*. Vilaboa: Edicións do Cumio.
- García Negro, Pilar (1993): *Sempre en galego*. Santiago de Compostela: Edicións Laiovento.
- García Negro, Pilar (2000): *Direitos lingüísticos e control político*. Santiago de Compostela: Edicións Laiovento.
- González González Manuel (dir.) (2007): *Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Volume I. Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega, Seminario de Sociolingüística.
- González González Manuel (dir.) (2008): *Mapa sociolingüístico de Galicia 2004. Volume II. Usos lingüísticos en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega, Seminario de Sociolingüística.
- González González, Manuel (dir) (2003): *O galego segundo a mocidade*. A Coruña: Seminario de Sociolingüística, Real Academia Galega.
- Herrero Valeiro, Mário (1993): "Guerre des graphies et conflit glottopolitique : lignes de discours dans la sociolinguistique galicienne", *Plurilinguismes* 6, 181-209.
- Herrero Valeiro, Mário (2002/ 2003): "The discourse of language in Galiza : normalisation, diglossia, and conflict", *Estudios de Sociolingüística* 3.2 / 4.1, 289-320.
- Herrero Valeiro, Mário (2009): "Caracterización sociolingüística da comunidade lingüística da Galiza : ámbitos de análise do bilingüismo galego" en *Galiza : Lingua e sociedade*. Santiago de Compostela : Academia Galega de Lingua Portuguesa, 141-157.
- Iglesias Álvarez, Ana (2002): *"Falar galego". No veo por que. Aproximación cualitativa á situación sociolingüística de Galicia*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Lapa, Manuel Rodrigues (1973): "A recuperação literária do galego", *Grial* 41, 278-87.
- Lapa, Manuel Rodrigues (1979): *Estudos galego-portugueses*. Lisboa: Livraria Sá da Costa.
- Lorenzo Suárez, A. / Ramallo, F. / Casares Berg, H. (2008): *Lingua, sociedade e medios de comunicación en Galicia*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Monteagudo, Henrique (2007): "Limiar" en R. Piñeiro, *A linguaxe e as linguas*. Vigo: Galaxia, 9-46.
- Monteagudo, Henrique (2009): *As razóns do galego. Apelo á cidadanía*. Vigo: Galaxia.
- Monteagudo, Henrique (2010a): "Lingua, sociedade e política. Presente e porvir do galego", *Grial* 186, 83-89.
- Monteagudo, Henrique (2010b): "Por un proxecto de futuro para o idioma galego. Unha reflexión estratéxica", *Grial* 188, 64-69.
- Monteagudo, Henrique / Bouzada, Xan (2002a): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000). Volume I. Política lingüística: análise e perspectivas*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Monteagudo, Henrique / Bouzada, Xan (2002b): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000). Volume II. Educación*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Monteagudo, Henrique / Bouzada, Xan (2003): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000). Volume III. Elaboración e difusión da lingua*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Monteagudo, Henrique / Lorenzo, Anxo (2005): *A sociedade galega e o idioma. A evolución sociolingüística de Galicia (1992-2003)*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Monteagudo, Henrique / Santamarina, Antón (1993): "Galician and Castilian in contact: historical, social and linguistic aspects", en Rebecca Posner / John Green (eds.), *Trends in Romance Linguistics and Philology. Volume 5: Bilingualism and Linguistic Conflict in Romance*. Berlin / New York, Mouton de Gruyter, 117-73.

- Piñeiro, Ramón (1967): *A lingoaxe i as lingoas*. Vigo: Galaxia.
- Piñeiro, Ramón (1973): "Carta a don Manuel Rodrigues Lapa" *Grial* 42, 389-402.
- Prego Vázquez, Gabriela (2002/2003): "¿De onde es?, ¿de quen es? : local identities, discursive circulation, and manipulation of traditional Galician naming patterns", *Estudios de sociolingüística*, 3.2 & 4.1, 229-253.
- Rodríguez Sánchez, Francisco (1976): *Conflicto lingüístico e ideoloxía en Galicia*. Monforte de Lemos: Xistral.
- Rojo Sánchez, Guillermo (1977): *Aproximación a las actitudes lingüísticas del profesorado de E. G. B. en Galicia*. Santiago: Instituto de Ciencias de la Educación (Universidad de Santiago de Compostela).
- Rojo Sánchez, Guillermo (1981): "Conductas y actitudes lingüísticas en Galicia", *Revista Española de Lingüística* 11.2, 269-310.
- Rojo Sánchez, Guillermo (1982): "La situación lingüística gallega", *Revista de Occidente* 10/11, 93-110.
- Rojo, Guillermo (1974): "Alonso Montero, Xesús: *Informe –dramático– sobre la lengua gallega*. Akal editor, Madrid, 1973, 230 pp." [recensión], *Verba* 1, 243-49.
- Sánchez Vidal, Pablo (2010): *O Debate Normativo da Lingua Galega (1980-2000)*. A Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza.
- Santamarina Fernández, Antón (1998): *A lingoaxe e as linguas. Ramón Piñeiro revisitado ós 30 anos do seu ingreso na Real Academia Galega*. A Coruña: Real Academia Galega.
- Silva Valdivia, Bieito (1994): *Didáctica da lingua en situacións de contacto lingüístico*. Santiago de Compostela : Universidade, Servicio de Publicacións e Intercambio Científico
- Silva Valdivia, Bieito (2006): *Castelanismos morfosintácticos no galego : avaliación da competencia do alumnado*. Santiago de Compostela : Universidade de Santiago de Compostela.
- Silva Valdivia, Bieito (2008): *Situación do ensino da lingua e da literatura galega na educación secundaria obrigatoria*. Santiago de Compostela : Consello da Cultura Galega.
- Silva Valdivia, Bieito (2010): *Avaliación da competencia do alumnado de 4º da ESO nos idiomas galego e castelán*. [Santiago de Compostela] : Universidade de Santiago de Compostela.
- Subiela, Xaime (2008): "As razóns da lingua galega", *Grial* 179, 32-47.
- Subiela, Xaime (2010): "O idioma galego, alarmas e esperanzas", en Luís Álvarez Pousa (dir.), *Informe Galicia 2010*. [Santiago de Compostela] : Atlántica de Información e Comunicación de Galicia, 247-70.

Demografia de la llengua

– Demografia de la llengua

▪ Demolingüística: resultats

- «Els mapes demolingüístics de la Xarxa CRUSCAT»
- «Explotació de l'EULP08, Enquesta sobre els usos lingüístics de la població de Catalunya del 2008»
- «Resultats demolingüístics del Pànel de la Fundació Bofill»
- «Usos lingüístics a les universitats de Sistema Universitari Públic Valencià»
- «Coneixement i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009»
- «La situació i perspectives d'evolució en el sistema sociolingüístic valencià. L'enquesta 2010 de la Generalitat Valenciana sobre coneixement i ús del valencià»

▪ Demolingüística: prospectiva

- «Més model i més models: per una sociolingüística més prospectiva»
- «Model sistèmic de l'evolució de l'ús del català a Andorra»
- «Predicció del català dins i fora del seu territori»
- «Prospectiva de l'ús de la llengua pròpia a Catalunya. Simulació amb dades de l'EULP08»

DEMOLINGÜÍSTICA: RESULTATS

«ELS MAPES DEMOLINGÜÍSTICS DE LA XARXA CRUSCAT», F. XAVIER VILA

Nom del projecte		
Els mapes demolingüístics de la Xarxa CRUSCAT		
- Presentació en diapositives - Vídeo de la presentació - Vídeo de la discussió		
Nom del responsable (investigador principal)		
F. Xavier Vila i Moreno		
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa		
Director de la Xarxa CRUSCAT: Miquel-Àngel Pradilla Cardona. Tractament de les dades: Natxo Sorolla i Xavier Tenorio. Disseny i programació web: Sandra Rius. Cartografia: Pedro Monzo.		
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)		
Xarxa CRUSCAT < cruscat@demolinguistica.cat >		
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte		
Xarxa CRUSCAT – IEC. El projecte pirmed.eu també ha comptat amb el finançament de l'Euroregió Pirineus–Mediterrània.		
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca		
Aquesta pàgina web ha estat dissenyada perquè l'usuari pugui visualitzar la situació de la llengua catalana en el conjunt del seu domini. La web es nodreix dels estudis més sòlids disponibles, i en projecta les dades principals sobre un mapa. La pàgina permet saber la situació del coneixement, l'ús i les representacions de la llengua catalana segons els censos, els padrons i diverses enquestes. També es poden consultar dades sociodemogràfiques i comparar algunes dades de manera conjunta en el mateix mapa. Les dades es projecten segons una gamma de colors sobre un mapa del domini lingüístic. En els menús de l'esquerra podeu fer una selecció del mapa que és del vostre interès mitjançant un menú de quatre nivells: * En el primer nivell podeu seleccionar el tipus de dada que voleu representar, segons siguin coneixements, usos o representacions lingüístiques, dades sociodemogràfiques, o si voleu comparar varies dades en un mateix mapa. * En el segon nivell podeu seleccionar de forma més detallada el tipus d'informació que podeu representar en el mapa, segons la selecció feta en el primer nivell. Si heu seleccionat coneixements en el primer nivell, en aquest segon nivell podreu triar entre representar en el mapa informació sobre entendre, parlar, llegir i escriure. * En el tercer nivell podeu triar la font de les dades que voleu representar en el mapa. Aquesta font es defineix per l'any de recollida de les dades i el tipus d'estudi (cens, padró o diferents enquestes). Per exemple, la font pot ser el Cens de 1991 o l'EUL de 2003 (Enquesta d'usos lingüístics de l'any 2003). * En el quart nivell es tria l'agregació territorial en que es pot representar les dades al mapa. Les opcions són els territoris històrics, les regions internes dels territoris i les comarques. També es presenta el projecte PIRMED. És el projecte de mapificació de les dades sociolingüístiques de les llengües minoritzades de l'Euroregió Pirineus – Mediterrània, de la que pren el nom: Pir(ineus) Med(iterrània). Les llengües de l'Euroregió: L'Euroregió és un àrea socialment plurilingüe. Històricament, les llengües que s'hi ha desenvolupat són el català, l'occità, el castellà i l'aragonès. Avui, les llengües amb més parlants nadius són el català, el castellà i el francès, totes tres oficials en alguns dels territoris de l'Euroregió. A més a més, a la zona hi ha un bon nombre de parlants nadius de diverses llengües al·loctones, com ara l'amazic, l'àrab, el romanès o el xinès. Finalment, l'anglès hi té una presència notable com a llengua franca internacional.		
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)		
Mapes demolingüístics de la Xarxa CRUSCAT: en curs. Pirmed.eu: acabat.		
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca		
http://www.demolinguistica.cat/map/ http://www.pirmed.eu/		
Resum en anglès		

**«EXPLOTACIÓ DE L'EULP08, ENQUESTA SOBRE ELS USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ A CATALUNYA 2008»,
DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA, GENERALITAT DE CATALUNYA**

Nom del projecte

Enquesta sobre els Usos Lingüístics de la Població a Catalunya 2008 (EULP08)

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Joan Solé Camardons (Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Coordinació tècnica i metodològica: Joan Solé, Anna Torrijos i Montserrat Martínez. Mesura del coneixement de les llengües i els usos lingüístics dins l'estadística oficial: Marta Masats, Clara Torras i Dolors Olivares. Coneixements lingüístics i anàlisi longitudinal 2003-2008: Montserrat Martínez i Anna Torrijos. Llengua inicial, d'identificació i habitual: Albert Fabà. Transmissió lingüística intergeneracional: Joaquim Torres. Les llengües en els usos interpersonals en el consum mediàtic i cultural i els grups segons els usos lingüístics: Natxo Sorolla i Francesc Xavier Vila. Actituds i representacions lingüístiques: Vanessa Bretxa. Llengua i població juvenil: Isaac González. Llengua, ocupació i professió: Amado Alarcón. Llengua i posició de classe social: Cristina Sánchez. Llengua i lloc de naixement: Núria Quintana. Llengua i territori: Mireia Llaberia i Joan Solé Camardons. Interès i aprenentatge de català de la població adulta: Albert Fabà i Joan Solé

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Joan Solé <joansole@gencat.cat>, Anna Torrijos <atorrijos@gencat.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Direcció i finançament: Direcció General de Política Lingüística.

Assessorament metodològic: Institut d'Estadística de Catalunya.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

L'objectiu de l'anàlisi de les dades de l'EULP08 és plantejar i respondre les principals preguntes que es fan les institucions i la societat en matèria de planificació lingüística sobre la població adulta. La recerca és un treball de sociolingüística aplicada realitzat per un equip de treball interdisciplinari que integra diversos enfocaments i disciplines (sociologia, sociolingüística i planificació lingüística). Ateses les necessitats actuals en matèria de planificació lingüística s'ha plantejat una anàlisi que doni compte d'un enfocament global de la situació lingüística a Catalunya i de la seva evolució, però també que permeti orientar d'una manera pràctica les polítiques lingüístiques i que contribueixi a la planificació d'actuacions més eficaces. La recerca completa ha estat pensada en dues fases:

El Volum I, *Coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics*. Tracta els resultats globals de 2008 de forma descriptiva i amb una mirada sociolingüística:

- Metodologia de l'operació estadística
- Els coneixements lingüístics
- Les llengües a Catalunya
- La transmissió lingüística intergeneracional
- Les llengües en els usos interpersonals i en el consum mediàtic i cultural
- Els grups segons els usos lingüístics
- Les actituds i les representacions lingüístiques
- La mesura del coneixement de les llengües i els usos lingüístics dins l'estadística oficial

El Volum II, *Factors clau dels usos lingüístics*, suposa un segon pas en l'anàlisi dels resultats de l'EULP08. Aquest tindrà una mirada més aplicada i tractarà especialment els col·lectius i variables que són fonamentals per treballar en planificació lingüística. També inclourà la comparativa general dels resultats 2003 – 2008, per tal de disposar d'una primera visió longitudinal dels usos lingüístics a Catalunya:

- Llengua i edat
- Llengua, ocupació i professió
- Llengua i posició de classe
- Llengua i nascuts a l'estranger
- Llengua i territori
- L'aprenentatge de català dels adults a Catalunya
- Anàlisi comparativa 2003-2008

Estat del projecte (finalitzant-se o acabat)

Fins ara s'ha dut a terme una anàlisi sobre *Els coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics*. La segona fase *Factors clau dels usos lingüístics* resta pendent de supervisió.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Generalitat de Catalunya: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008. Estadística social, B 2009, http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Dades_territori_poblacio/Altres/Arxius/EULP2008.pdf

Generalitat de Catalunya: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008. Mapes, B 2009: <http://www.gencat.cat/llengua/mapes>

IDESCAT. Banc d'estadístiques de municipis i comarques. Estadístiques socials. Llengua. Usos Lingüístics, <http://www.idescat.cat/cat/societat/usoslinguistics.html>

Generalitat de Catalunya: "Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008 Volum I. Les llengües a Catalunya: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics". B, 2011 (En preparació)

Generalitat de Catalunya: "Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008 Volum II. Factors clau del usos lingüístics a Catalunya: edat, ocupació, classe social, lloc de naixement, territori i aprenentatge de català". B, 2011 (En preparació)

Resum en anglès

This research is an statistical analysis of the data of the Survey of Linguistic Uses in Population in 2008 that considers to answer the main questions which the institutions and the society are thinking about the subject of language planning on the adult population. The research is a work of applied sociolinguistics done by an interdisciplinary team that integrates different approaches and disciplines. It has been considered a global analysis of the linguistic situation in Catalonia and its evolution in order to give a practical guidance for linguistic policies.

«RESULTATS DEMOLINGÜÍSTICS DEL PÀNEL DE LA FUNDACIÓ BOFILL», ALBERT FABÀ

Nom del projecte

Resultats demolingüístics del Panel de Desigualtats Socials a Catalunya (PaD)

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Albert Fabà Prats (Societat Catalana de Sociolingüística)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Albert Fabà Prats i Mireia Llaberia López

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

afaba@cpnl.cat

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Fundació Bofill

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Anàlisi de la situació lingüística de la Catalunya dels inicis del segle XXI amb dades de l'enquesta Panel d'Anàlisi de les Desigualtats (PaD) corresponents a l'any 2001, 2002 i 2005.

Estudi sobre la llengua d'identificació, l'ús lingüístic en diverses situacions (a la llar, amb els amics, els veïns, a les botigues, l'escola, la feina, o amb converses amb un desconegut) i la llengua en què es va fer l'enquesta. També sobre la llengua familiar d'una manera àmplia (llengua d'ús amb la mare, el pare, la parella, els germans i els fills) i un conjunt de preguntes sobre el conflicte lingüístic.

Finalment, l'estudi inclou un ampli i poc conegut apartat sobre Llengua i política: d'una banda, un creuament de la llengua dels enquestats amb el seu autopoicionament polític (en l'eix dreta/esquerra) i nacional (en l'eix català/espanyol); d'altra banda, també s'analitzen les característiques dels votants de cada espai polític (a les eleccions catalanes del 2003) des d'ambdós punts de vista i també pel que fa als seus capteniments lingüístics.

L'informe que acompanya l'estudi es tanca amb una síntesi, que inclou l'anàlisi de conglomerats que es va efectuar en un informe anterior, una bona manera de resumir les principals característiques de la societat catalana, des del punt de vista dels seus usos lingüístics.

Estat del projecte (finalitzant-se o acabat)

Acabat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Fabà, A. Llaberia, M. Les llengües a Catalunya. Informes breus, 33. Fundació Bofill, 2011

<http://www.obdesigualtats.cat/>

<http://www.fbofill.cat/index.php?codmenu=02>

Resum en anglès

«USOS LINGÜÍSTICS A LES UNIVERSITATS DE SISTEMA UNIVERSITARI PÚBLIC VALENCIÀ», ARTUR APARICI I RAFAEL CASTELLÓ

Nom del projecte

Usos lingüístics a les universitats de sistema universitari públic valencià

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Artur Aparici Castillo i Rafael Castelló Cogollos

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Usos del català i representacions ideològiques: Rafael Xambó. Usos del català i representacions ideològiques: Vicent Querol. Promoció i dinamització de l'ús del català a la Universitat: Maties Segura. Formació en català a la Universitat: Eloïna García.

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Artur Aparici <aparici@fis.uji.es>, Rafa Castelló rafael.castello@uv.es

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Acadèmia Valenciana de la Llengua, Universitat de València (E.G.), Universitat Politècnica de València, Universitat d'Alacant, Universitat Jaume I i Universitat Miguel Hernández.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Descripció projecte: L'estudi té per objecte determinar els resultats de les polítiques lingüístiques aplicades per les universitats del Sistema Universitari Públic Valencià des de la promulgació de l'Estatut d'Autonomia i de la LUEV. La metodologia combina una mostra de 5000 qüestionaris aplicats a PDI, PAS i Estudiants, amb un altre qüestionari d'usos administratius aplicat censalment a la totalitat de departaments, serveis, instituts i centres; amb 11 entrevistes semiestructurades i amb 6 grups de discussió triangulars. El treball enregistra el nivell d'ús del català en diversos àmbits, com ara el de la investigació, el de la docència, el de l'ús administratiu i institucional, i l'ús quotidià que fan els seus membres tan dins com fora de la universitat, tot determinant així els graus de normalització assolits en l'ús del català a cadascun d'aquests àmbits en cadascuna de les cinc universitats. També desvetlla els discursos socials existents respecte de l'ús del català als diversos àmbits de la vida universitària. Conclusions: La política lingüística actual no permet anar més lluny del 25% de docència en català (UV-EG i UJI). Si es vol aplegar a equiparar les dues llengües oficials en els propers 25 anys, la política lingüística universitària ha de ser formulada en termes de política d'igualtat, mitjançant una estricta planificació estratègica amb capacitat d'actuar sobre la resistència dels monolingües castellans.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

El projecte ha finalitzat. Està en premsa. Publicació previsible: primeries de març 2011. Pub. Acadèmia Valenciana de la Llengua. També es penjarà al web.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

<http://www.uji.es/bin/serveis/slt/triam/ulupv.pdf>

Resum en anglès

The study aims to examine the outcomes of the language policies applied by the Valencian public universities since the Statute of Autonomy and the LUEV (Act on the use and teaching of Catalan in the Valencian Country) were enacted.

The methodology consists in using a sample of 5000 questionnaires, in combination with 11 semi-structured interviews and 6 triangular discussion groups.

The study records the extent to which Catalan is used in various domains, such as research and teaching or for administrative and institutional purposes, as well as on a day-to-day basis both within and outside the university. Results allowed researchers to determine the levels of use of Catalan at the five universities studied. The study also reveals the social discourses concerning the use of Catalan in the various academic spheres of university life.

Conclusions: The current language policies are insufficient to increase the percentage of teaching carried out in Catalan (which in the best of cases, i.e. the University of Valencia and the Jaume I, does not exceed 25%). If Catalan and Spanish, the two official languages in the territory, are to be on the same level in 25 years' time, university language policies must be developed on an equal policy basis by applying strict strategic planning that can change the resistance of monolingual

Spanish speakers.

«CONEIXEMENT I USOS LINGÜÍSTICS DE LA POBLACIÓ D'ANDORRA 2009», CRES

Nom del projecte		
Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra 2009 (1995-2009) - Presentació en diapositives - Vídeo de la presentació - Vídeo de la discussió		
Nom del responsable (investigador principal)		
Joan Rafel Micó Ibáñez		
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa		
Centre de Recerca Sociològica de l'Institut d'Estudis Andorrans. El Centre de Recerca Sociològica té com a missió fonamental realitzar estudis que ajudin a conèixer la complexitat de la societat andorrana i els diferents fenòmens que la condicionen. Josepa Batalla, Mercè Casals i Cristina Fernández.		
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)		
Cristina Fernàndez < cfernandez.cres@iea.ad >, Joan Micó < jmico.cres@iea.ad >, Mercè Casals < mcasals.cres@iea.ad >		
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte		
Aquest treball ha estat finançat totalment pel Departament de Política Lingüística del Ministeri d'Educació		
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca		
Els objectius d'aquesta enquesta, feta a una mostra escollida de manera aleatòria de 821 persones majors de 15 anys estudi residents a Andorra, han estat: Obtenir dades sobre l'evolució dels coneixements lingüístics de la població d'Andorra com a continuació dels estudis realitzats amb anterioritat (onades del 1995, 1999 i 2004). Conèixer els usos lingüístics en les relacions interpersonals a Andorra en els diversos àmbits (família, amics, feina, Administració pública, món socioeconòmic). Coneixement i quantificació de les llengües d'identificació de la població: llengua inicial i llengua d'identificació. Nivell de coneixement d'altres llengües presents al nostre país (castellà, francès, portuguès, anglès i altres). El treball de camp d'aquest treball es va realitzar durant el mes de maig de l'any 2009 i es va presentar l'anàlisi de les dades i la redacció de l'informe final el més de gener del 2010.		
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)		
Finalitzat		
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca		
Es pot trobar l'estudi acabat a la pàgina web: http://www.catala.ad		
Resum en anglès		
The aim of this survey, commissioned by the department for Linguistic Policy in the Ministry for Education and Culture (Servei de Política Lingüística del Ministeri d'Educació i Cultura) in the Andorran Government, is to collect data on the linguistic knowledge and usage of the Andorran population as a whole. Particular attention is given to the situation of the Catalan language in our country and its development since 1994 is analysed.		

«LA SITUACIÓ I PERSPECTIVES D'EVOLUCIÓ EN EL SISTEMA SOCIOLINGÜÍSTIC VALENCIÀ. L'ENQUESTA 2010 DE LA GENERALITAT VALENCIANA SOBRE CONEIXEMENT I ÚS DEL VALENCIÀ» SIES, GENERALITAT VALENCIANA

Nom del projecte

La situació i perspectives d'evolució en el sistema sociolingüístic valencià. L'enquesta 2010 de la Generalitat Valenciana sobre coneixement i ús del valencià

- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Servici d'Investigació i Estudis Sociolingüístics, Secretaria Autonòmica d'Educació, Àrea de Política Lingüística de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana. Aquest organisme ha efectuat tot el procés de realització de l'enquesta general sobre el coneixement i ús del valencià, amb inici i finalització l'any 2010.

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Xavier Sanjuan Merino (col.laborador extern).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Xavier Sanjuan <xfsanme@hotmail.com>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Servici d'Investigació i Estudis Sociolingüístics, Secretaria Autonòmica d'Educació, Àrea de Política Lingüística de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana. Aquest organisme ha efectuat tot el procés de realització de l'enquesta general sobre el coneixement i ús del valencià, amb inici i finalització l'any 2010.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Al llarg de l'any 2010, la Generalitat Valenciana, mitjançant el Servei d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Conselleria d'Educació, ha portat a terme el procés complet de realització d'una enquesta general (adreçada al conjunt de la població de 15 i més anys resident a la Comunitat Valenciana) sobre el coneixement i ús del valencià. Els seus trets principals són:

- Plantejament: Continuació d'una sèrie iniciada l'any 1985. L'enquesta segueix, quant a objectius i metodologia, els mateixos paràmetres de les anteriorment realitzades pel SIES sobre el conjunt de la població (1985-1989-1992-1995-2005), amb la introducció d'algunes qüestions no contemplades anteriorment.
- Metodologia: Fitxa tècnica: Univers. Tipus d'entrevista. Grandària de la mostra. Marge d'error/Interval de confiança. Distribució i estratificació de la mostra. Selecció de la unitat última de mostreig. Data del treball de camp. Direcció del projecte. Explotació i publicació de resultats.
- Contingut: Aspectes tractats al qüestionari aplicat: variables lingüístiques i sociodemogràfiques.

Principals resultats: Competència lingüística en les dimensions bàsiques: Comprensió oral del valencià, parla, lectura i escriptura. Mitjans d'aprenentatge. Ús social del valencià en diferents àmbits de relació. Actituds i valoracions. Coneixement d'altres llengües. Evolució general respecte els resultats d'enquestes anteriors i canvis sociodemogràfics.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Finalitzat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Informació on line: http://www.edu.gva.es/polin/docs/sies_docs/encuesta2010/index.html

Resum en anglès

Prospects and situation in valencian sociolinguistic system: The 2010 survey of the Generalitat Valenciana about knowledge and use of valencian language.

Throughout 2010, the Generalitat Valenciana, by means of the Research and Sociolinguistic Studies Service of the Conselleria d'Educació, made the whole process of making a general survey (addressed to the whole population of 15-year-old and older, that live in the Valencian Community) on knowledge and use of valencian language. This paper, keeping the approach of the *Conference on sociolinguistic research in the field of Catalan, in section of Demolinguistics: Results*, aims to provide a synthetic vision of its main features:

-Approach. Continuing a series begun in 1985. The survey follows, in terms of objectives and methodology, the same parameters previously made by SIES on the whole population (1985-1989-1992-1995-2005), with the introduction of some issues not covered above.

-Methodology. Technical data. Universe. Interview type. Size of the sample. Statistic error margin/Confidence interval. Distribution and stratification of the sample. Selection of the last unit of the sampling. Field work date. Direction of the Project. Exploitation and publication of results.

-Content. Issues addressed in the questionnaire used: linguistic and sociodemographic variables.

-Key findings: Linguistic competence in basic dimensions: the valencian language listening, speaking, reading and writing. Learning Media. Use of valencian language social relations in different fields. Attitudes and opinions. Other languages knowledge. General evolution on the of previous surveys results and sociodemographic changes.

DEMOLINGÜÍSTICA: PROSPECTIVA

«MÉS MODEL I MÉS MODELS: PER UNA SOCIOLINGÜÍSTICA MÉS PROSPECTIVA», ERNEST QUEROL

Nom del projecte	
Més model i més models: per una sociolingüística més prospectiva	
Nom del responsable (investigador principal)	
Ernest Querol Puig	
- Presentació en diapositives	
- Vídeo de la presentació	
- Vídeo de la discussió	
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)	
Ernest Querol < equerolp@uoc.edu >	
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca	
Més model. Estem ampliant el nostre model de comportament lingüístic de nivell micro, basat en la teoria de catàstrofes, també a un nivell macro. Més models. Per a millorar el model existent i ampliar-lo estem enfocant el comportament lingüístic, a més de la teoria de catàstrofes, amb altres teories del paradigma de la complexitat: les teories del caos, fractal, dels conjunts borrosos i, especialment, de la sociodinàmica. La sociodinàmica és una extensió de la sinèrgica (Haken, 1977). A partir d'aquesta teoria física Weidlich desenvolupa diferents modelitzacions per a les ciències socials, que ha presentat en diferents articles (Weidlich, 1991), (Weidlich, 2005) i (Weidlich, 2006) i en els llibres (Weidlich and Haag, 1983) i (Weidlich, 2000). El model sociodinàmic consisteix en tres passes: 1a. La tria de paràmetres de tendència interpretables sociològicament (per exemple, les variables clau) que dominen la dinàmica del sistema que s'estudia. 2a. L'elecció dels ritmes de transició per a les passes d'evolució elemental dels paràmetres d'ordre. Consisteixen en els factors de mobilitat i atracció que alhora depenen de les variables clau, a més dels paràmetres de tendència, que determinen les tendències d'evolució. 3a. La derivació de les equacions d'evolució per a les variables clau. Cosa que ens duu a un sistema dinàmic no lineal. En definitiva, estem tractant d'aplicar els sistemes dinàmics no lineals més adequats per a la sociolingüística: la teoria dels conjunts borrosos i de fractals, als comportaments lingüístics; la teoria del caos, a les actituds lingüístiques i a les situacions als diferents territoris (turbulències); la teoria de les catàstrofes, als itineraris lingüístics dels parlants. L'explicació millorada dels diferents àmbits de coneixement sociolingüístic permetran fer una prospectiva més acurada.	
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca	
QUEROL, E. (2003). «Les catastrophes sont-elles écologiques? Un nouveau point de vue pour l'étude de l'écologie des langues: la théorie des catastrophes». Dins A. Boudreau, L. Dubois, J. Maurais i G. McConnell (eds.), <i>Colloque International sur l'Ecologie des Langue</i>. París: L'Harmattan. Pàg. 13-31. ----- (2002). "A new Theoretical Model for the Study of Bilingual Contexts: the Catastrophe Theory". <i>Segundo Simposio Internacional sobre o Bilingüismo</i>. Vigo http://webs.uvigo.es/ssl/actas2002/04/15.%20Ernest%20Querol.pdf ----- (2000). <i>Els valencians i el valencià: usos i representacions socials</i>. Premi d'Investigació Francesc Ferrer Pastor, 1999. Paiporta, Editorial Denes. [Vegeu les pàg. 21-87]. ----- (1999). <i>Cap a un nou marc teòric per a l'estudi de les variables dels processos de substitució lingüística</i>, Barcelona, Publicacions Universitat de Barcelona, Tesis doctorals microfitxades, 3568. [Vegeu les pàg. 1-99 (també publicades a Querol, 2000: 21-87), 379-393 i 403-414]. ----- (1997). "Un nou model per a l'estudi del comportament lingüístic: La teoria de les catàstrofes". <i>Caplletra</i>, núm. 21, p.161-184. http://www.lluisvives.com/servlet/ServeObras/34693954321469640965679/200293_0040.pdf Bibliografia de referència: Haken. H. (1977). <i>Synergetics—An Introduction. Nonequilibrium Phase Transitions and Self-organisation in Physics, Chemistry and Biology</i>. Berlin: Springer. Weidlich, W. (2005). "Thirty years of sociodynamics. An integrated strategy of modelling in social sciences: application to migration and urban evolution". <i>Chaos, Solitons and Fractals</i>, 24, 45–56.	

Weidlich, W. (2006). "Intentions and principles of sociodynamics". *Evolutionary and Institutional Economic Review* 2 (2) 161–165.

Weidlich, W. i Haag, G. (1983). *Concepts and Models of a Quantitative Sociology*. Berlin: Springer.

Weidlich, W. (2000). *Sociodynamics—A Systematic Approach to Mathematical Modelling in the Social Sciences*. Amsterdam: Gordon and Breach.

Resum en anglès

Modelling and more models: for a more prospective sociolinguistics

Modelling: We are expanding our model of linguistic behaviour at micro levels, based on the catastrophe theory, and at macro level as well.

More models: In order to improve the existing model and expand it, we are focussing the linguistic behaviour as well as the catastrophe theory with other theories of the complexity paradigm: chaos theories, fractal, fuzzy sets and especially the theory of sociodynamics.

Sociodynamics is a an extension of synergetics (Haken, 1977). It is from this physics theory that Weidlich develops different modelling processes for Social Science, which he has presented in different articles (Weidlich, 1991), (Weidlich, 2005) i (Weidlich, 2006) and books (Weidlich and Haag, 1983) and (Weidlich, 2000).

In short, we are trying to apply the theory of non-linear dynamic systems and fractals to linguistic behaviours; the chaos theory, to linguistic attitudes and to the situations in different territories (turbulence); the catastrophe theory to the speakers' linguistic itineraries.

An improved explanation of the different fields of sociolinguistic knowledge will let us have a more accurate prospect.

«MODEL SISTÈMIC DE L'EVOLUCIÓ DE L'ÚS DEL CATALÀ A ANDORRA», MIQUEL NICOLAU

Nom del projecte

Model sistemàtic de l'evolució de l'ús del català a Andorra

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Miquel Nicolau (Universitat d'Andorra)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Carolina Bastida (Universitat d'Andorra)

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Miquel Nicolau <mnicolau@uda.ad>, Carolina Bastida <carlibastida@gmail.com>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Projecte del Grup de Recerca en Llengües de la Universitat d'Andorra. Finançat amb l'Ajut Lúdia Armengol a la Investigació Lingüística del Govern d'Andorra

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

El *Model sistemàtic de l'evolució de l'ús del català a Andorra* és un projecte experimental i transversal en què hem recercat des dels àmbits de la demolingüística i la dinàmica de sistemes. El projecte persegueix principalment dos objectius. El primer, que constitueix la motivació principal de la recerca, parteix d'una dada: l'ús del català a Andorra ha retrocedit durant els darrers quinze anys i actualment és la segona força lingüística del Principat. Disposem de les enquestes que documenten aquesta situació, però manquen treballs que aprofundeixin en les causes des d'un punt de vista global, tenint en compte l'evolució de l'ús de la llengua i les variables contextuais. Així mateix, també trobem a faltar estudis que formulin hipòtesis de futur sobre l'evolució de l'ús del català a Andorra.

D'altra banda, la recerca es concentra en assajar la viabilitat de la dinàmica de sistemes per modelar un fenomen tan complex com és l'ús d'una llengua. La metodologia sistemàtica sembla adient per a l'estudi de la llengua en context i la seva evolució, ja que permet crear models en què intervien nombroses variables amb fortes interrelacions, i se centra en el procés més que no pas en l'objecte. Gràcies a les eines informàtiques de simulació permet, a més, crear escenaris de futur mitjançant la modulació de les variables que condicionen el sistema.

En aquest projecte hem proposat les variables principals que condicionen l'ús del català a Andorra i les relacions que s'estableixen entre aquestes variables. Hem creat un model causal de l'ús de la llengua que s'ha validat amb les dades (lingüístiques i supralingüístiques) disponibles fins a l'actualitat. Aquest procés ens ha permès d'establir i de simular diversos escenaris de futur a partir del model de l'ús de la llengua.

Amb el model sistemàtic esperem haver contribuït a entendre millor les variables que influeixen en l'ús social del català a Andorra. Com a resultat oferim una eina que pot ajudar a comprendre les interrelacions entre aquestes variables i que permet fer hipòtesis de futur mitjançant la modificació de les variables que intervien en el sistema. Així mateix, el treball mostra les possibilitats de la dinàmica de sistemes per representar un sistema complex com és l'ús de la llengua.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Projecte acabat.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

http://www.uda.ad/index.php?option=com_content&task=view&id=416

<http://www.uda.ad/> (secció de recerca)

"El model sistemàtic de l'evolució de l'ús del català a Andorra". Recull de conferències 2009: 200 anys del naixement de Darwin i 150 anys de L'evolució de les espècies; 4s Debats de recerca: La llengua catalana i Andorra, 25 i 26 de setembre 2009. Societat Andorrana de Ciències, Andorra (en preparació)

Resum en anglès

The Evolution of the Use of Catalan in Andorra: a Systemic Model

A Systemic Model of the Evolution of the Use of Catalan in Andorra is an experimental and transversal project in which we have worked from the fields of demolingistics and system dynamics. The study pursues mainly two aims. The first one constitutes the chief motivation of the research, and starts from a fact: the use of the Catalan language in Andorra has decreased in the past 15 years and is now the second most used language in the country. We have the surveys that

document this situation at our disposal, but we lack works that study the causes in depth and from a global approach, taking into account the evolution of the use of language and the contextual variables. Also, we miss studies that formulate hypothesis about the future of the use of Catalan in Andorra.

Likewise, the study focuses on testing the viability of system dynamics for the modeling of a very complex phenomenon, such as language usage. The systemic methodology appears to be adequate to do research on language in context and its evolution, since it allows us to create models with numerous variables that have strong relations between them, and it focuses on the process rather than the object. Moreover, thanks to the computer simulation modeling tools, future scenes can be created through the modulation of the variables that condition the system.

In this project the main variables that condition the use of Catalan in Andorra have been proposed, as well as the relations that exist between these variables. We have created a causal model of the use of language in Andorra that has been validated with the data at our disposal until the present day. Multiple future scenes have been designed and simulated on the basis of the language use model.

We hope that with this research project we have contributed to a better understanding of the factors that influence the social use of Catalan in Andorra. As a result, we offer a tool that can help us to understand the interrelations between these factors and that allows us to formulate future hypothesis through the modification of the variables that are involved in the system. Likewise, the study shows the possibilities of system dynamics to represent a complex system such as language use.

«PREDICCIÓ DEL CATALÀ DINS I FORA DEL SEU TERRITORI», RAQUEL CASESNOVES

Nom del projecte

Predicció del català dins i fora del seu territori

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Raquel Casesnoves Ferrer (IULA, Universitat Pompeu Fabra)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Eva Juarros-Daüssà (State University of New York at Buffalo). Investiga els factors que determinen el manteniment de les llengües familiars en contextos migratoris. Responsable d'arreglar les dades etnogràfiques i lingüístiques dels immigrants catalans a la ciutat de Nova York.

Dr. Josep Àngel Mas Castells (Universitat Politècnica de València). La seva recerca està centrada en la relació que existeix entre l'ús lingüístic i les ideologies dels parlants. Responsable de la investigació que es portarà a terme a la ciutat de València.

Dr. David Sankoff (University of Ottawa). Supervisarà les anàlisis estadístiques i desenvoluparà una nova versió del programa demolingüístic DMLX.

Vicent Climent Ferrando (Universitat Pompeu Fabra). Donarà suport i col·laborarà en la part de la recerca centrada a les ciutats de Barcelona i Palma de Mallorca.

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Raquel Casesnoves Ferrer <raquel.casesnoves@upf.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Finançat pel Ministeri d'Educació i Ciència: FFI2010-1606 (subprograma FILO). Durada del projecte: 2011-2013.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

1. Objectiu final. Trobar un model que avaluï, de manera exhaustiva i objectiva, el progrés de revitalització lingüística i pugui, alhora, predir el seu resultat. Caldrà dissenyar un programa que tingui en compte la complexitat de factors (actituds, identitat i xarxes socials) que intervenen en el manteniment de les llengües. Experimentant en diverses comunitats i en diferents contextos podrem saber si els determinants de l'ús del català són similars en els territoris històrics que en un context d'immigració.

2. Antecedents. Hem desenvolupat un programa de projeccions demolingüístiques (DMLX) que incorpora els principals processos demogràfics i lingüístics que intervenen en la reproducció d'una llengua (els moviments naturals i migratoris, la transmissió intergeneracional de la llengua, l'escolarització i la integració lingüística dels immigrants), amb la fi de predir el seu futur coneixement i ús. El programa l'hem aplicat amb èxit als territoris de llengua catalana i basca així com del gaèlic i de l'escocès. La manipulació dels paràmetres ens permet projectar múltiples escenaris possibles i saber quin serà el que tingui més pes en la seva vitalitat.

3. Metodologia. Volem aplicar tant com sigui possible unes eines metodològiques similars a les tres ciutats peninsulars (Barcelona, València i Palma) i a la de Nova York. La mostra estarà composta per estudiants universitaris en uns llocs i per parelles mixtes en l'altre. Dissenyarem la tècnica d'aparellament de veus disfressades en cada cas per estudiar les actituds lingüístiques i elaborarem un qüestionari sobre usos lingüístics, identitat i xarxes socials. Analitzarem la relació que existeix entre els factors considerats en l'ús del català 'in situ' i 'exportat' i, finalment, implementarem el factor psicològic i social amb més pes en el programa de projeccions demolingüístiques.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Concedit

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Casesnoves Ferrer, Raquel (2008). "DMLX: un programa informàtic per avaluar la revitalització lingüística i projectar les tendències de coneixement i ús de les llengües" dins Blas Arroyo, José Luís et al. (ed.) *Discurso y sociedad II. Nuevas contribuciones al estudio de la lengua en contexto social. [Actas del III Congreso Internacional sobre Lengua y Sociedad]*. Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I. Pàg. 613-627.

Casesnoves Ferrer, Raquel; Sankoff, David; Turell, M. Teresa (2006). "Linguistic shift and community language: the effect of demographic factors in the Valencian region, Balearic Islands and Catalonia" dins Mar-Molinero, Clare; Stewart,

Miranda (ed.) *Globalization and language in the Spanish-speaking world: macro and micro perspectives*. Houndmills; Hampshire: Palgrave Macmillan. Pàg. 197-219.

Casesnoves Ferrer, Raquel (2006). "El impacto de la adquisición y de los procesos demográficos en la normalización lingüística revelado en el análisis de la distribución de la competencia según la edad" dins Salazar, J.; Amengual, M.; Juan, M. (ed.) *Usos sociales del lenguaje y aspectos psicolingüísticos: perspectivas aplicadas*. Palma de Mallorca: Universitat de les Illes Balears. Pàg. 365-379.

Casesnoves Ferrer, Raquel; Sankoff, David (2004). "Transmission, Education and Integration in Projections of Language Shift in Valencia" dins *Language policy* 3(2). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers. Pàg. 107-131.

Casesnoves Ferrer, Raquel (2003). *Els efectes de la transmissió intergeneracional de la llengua, l'escolarització i la integració lingüística dels immigrants en les previsions de la competència en valencià al País Valencià*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra

Resum en anglès

The ultimate aim is to design a program that takes into consideration the complexity of factors (attitudes, identity and social networks) that intervene in the maintenance of a language. Catalan presents an ideal case, since it allows us to contrast several Catalan-speaking communities within the Peninsula and with the immigrant community of the United States. We also launch a completely new research area, dedicated to analyzing the use of "exported" Catalan, through the study of language maintenance and shift within the immigrant Catalan community living in New York City. We can find out whether the determinants of language use in the case of Catalan are the same with its historical territories and in the migration context.

«PROSPECTIVA DE L'ÚS DE LA LLINGUA PRÒPIA A CATALUNYA. SIMULACIÓ AMB DADES DE L'EULP08», FRANCESC SALVADOR

Nom del projecte

Prospectiva de l'ús de la llengua pròpia a Catalunya. Simulació amb dades de l'EULP08

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Francesc Salvador i Beltran (francesc.salvador@ub.edu)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Marc Antoni Adell i Cueva, Violant Estreder i Ortí, Doris Ferreres i Traver, Salvador Herrando i Borge, Marc Ruiz i Soler

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Francesc Salvador i Beltran <francesc.salvador@ub.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Societat Valenciana de Psicologia, Universitat de Barcelona, Universidad de Málaga i Universitat de València

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Un element clau en sociolingüística és la capacitat de predir les tendències de futur. La simulació informàtica basada en la teoria d'autòmats cel·lulars és una eina eficient per assolir aquest objectiu. La seva aplicació a la situació lingüística a Catalunya permet efectuar una anàlisi prospectiva amb les dades actuals i, a partir d'aquesta, obtenir informació per ajudar a dissenyar les polítiques de planificació lingüística. Presentarem un model basat en autòmats cel·lular que descriu la dinàmica dels parlants de llengües en contacte i efectuarem unes simulacions emprant dades de l'enquesta de usos lingüístics (EULP08). En base als resultats de la simulació, proposarem algunes conclusions i futures línies de treball.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Web (descàrregues de programes): www.ub.es/comporta/gcai.htm

Salvador Beltran, F., Herrando, S., Ferreres, D., Adell, M.-A., Estreder, V. i Ruiz-Soler, M. (2009). Forecasting a language shift based on cellular automata. *Journal of Artificial Societies and Social Simulation* [en xarxa], 12 (3), 5. Es pot obtenir de <http://jasss.soc.surrey.ac.uk/12/3/5.html>

Salvador Beltran, F.; Herrando, S.; Estreder, V.; Ferreres, D.; Adell, M.-A. i Ruiz-Soler, M. (2010). A language shift simulation based on cellular automata. En E. G. Blanchard i D. Allard (Eds.), *Handbook of research on culturally-aware information technology: Perspectives and models*. Hershey, PA: IGI Global.

Salvador Beltran, F.; Herrando, S.; Estreder, V.; Ferreres, D.; Adell, M.-A. i Ruiz-Soler, M. (en premsa.) Social simulation based on cellular automata: Modeling language shifts. En *Cellular Automata*. Viena: Intech Publications.

Resum en anglès

An important task for social sciences research should therefore be to achieve a deep comprehension of language shifts. However, modeling the social behavior has traditionally been tricky. In this situation, social simulation provides a tool for building models of social phenomena, especially the techniques based on cellular automata theory. According to this framework, we introduce the properties of a cellular automaton that incorporates the findings on the dynamics of social impacts in the field of social psychology. Thus, we define a cellular automaton and carry out a set of simulations in which it is used. We incorporate empirical data from recent sociolinguistic studies in Catalonia to run the automaton under different scenarios. The results allow us to highlight some of the main factors involved in a language shift.

Dret i política lingüístic

- **Dret lingüístic**
 - **Dret lingüístic**
 - «lusling.cat: Jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en matèria de llengua»
 - «La incidència del dret de la UE en les llengües que són oficial en una part del territori d'un estat membre»
 - **Politologia lingüística**
 - «Recerques en curs en l'àmbit de la ciència política»

DRET LINGÜÍSTIC

«IUSLING.CAT: JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL I DEL TRIBUNAL SUPREM EN MATÈRIA DE LLENGUA», EVA PONS

Nom del projecte

Iusling.cat: Jurisprudència del Tribunal Constitucional i del Tribunal Suprem en matèria de llengua

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Eva Pons Parera

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Eva Pons Parera, responsable del projecte; determinació dels continguts, elaboració dels comentaris de les sentències i revisió i validació de la base de dades.

Agustí Pou Pujolràs, responsable del projecte; determinació dels continguts elaboració dels comentaris sobre sentències i revisió i validació de la base de dades.

Mireia Capdevila i Soley, responsable d'ordenar i introduir els continguts a la base de dades; cerca de la informació, categorització de la informació, elaboració de resums de les resolucions i introducció de dades a l'aplicació.

Sandra Rius, responsable del desenvolupament informàtic; elaboració de la base de dades i disseny multimèdia

Carles Rius, responsable del desenvolupament informàtic; elaboració de la base de dades i disseny multimèdia

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Eva Pons <evapons@ub.edu>, Agustí Pou <apou@ub.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Xarxa CRUSCAT – IEC

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Iusling és una base de dades de les resolucions que han dictat el Tribunal Constitucional, el Tribunal Suprem i la Direcció General dels Registres i del Notariat sobre els criteris d'ús i de valoració de les llengües de l'Estat espanyol. La informació està ordenada sobre la base d'un tesaurus de dret lingüístic i s'hi accedirà en línia mitjançant un web del mateix nom.

El web és un cercador que ofereix diverses possibilitats de cerca: el període temporal, l'identificador de la resolució, l'òrgan que l'ha dictada, la jurisdicció, el tipus de resolució i el ponent que la redacta, la normativa de què tracta, el text lliure i la matèria o categoria. Així mateix, la cerca també es pot fer per les categories del tesaurus.

El resultat de la cerca genera una fitxa que inclou les dades bàsiques de la resolució i l'accés al text complet d'aquesta, un breu resum i el comentari igualment breu de les matèries de les quals tracta. Si la cerca és per matèria, s'accedeix primer a un text d'informació sobre aquesta amb l'enllaç a les resolucions corresponents.

La voluntat de Iusling és ser una eina àgil i útil per obtenir, de manera força exhaustiva, les resolucions judicials sobre els diferents vessants del règim lingüístic. Però també per apropar-se a aquest coneixement sense la dedicació i l'esforç que requereix la lectura del ja voluminós bagatge de jurisprudència lingüística que han dictat els tribunals espanyols.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Revista de Llengua i Dret, "Crònica de jurisprudència" (http://www10.gencat.net/eapc_rld/revistes/)

Resum en anglès

Iusling is a database of the Spanish courts sentences about the official languages and its use by the administrations and the citizens. The access to this information is possible through an on-line searcher.

«LA INCIDÈNCIA DEL DRET DE LA UE EN LES LLENGÜES QUE SÓN OFICIAL EN UNA PART DEL TERRITORI D'UN ESTAT MEMBRE», ANTONI MILIAN

Nom del projecte

La incidència del dret de la UE en les llengües que són oficial en una part del territori d'un estat membre

- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Antoni Milian i Massana. Catedràtic de dret administratiu de la Universitat Autònoma de Barcelona

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Antoni Milian <Antoni.Milian@uab.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Una part d'aquesta recerca està ubicada dins del projecte "La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanes en l'època de la globalització: noves tendències, noves solucions?", que dirigeixen els professors Albert Bastardas i F. Xavier Vila. La recerca compta amb el patrocini de Lingüamón-Casa de les Llengües i CUSC-UB.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Quan poc després de l'adhesió d'Espanya a les comunitats europees, avui principalment Unió Europea, es va començar a reivindicar el reconeixement del català com a llengua oficial de les institucions comunitàries, hi havia la consciència de la importància d'aquest reconeixement, perquè permetria disposar de les normes comunitàries en llengua catalana i, sobre tot, perquè els ciutadans podrien adreçar-se a les institucions en aquesta llengua i en ella haurien de rebre'n la resposta. Aquests darrers anys ha anat emergent un fenomen a partir de la manca de reconeixement a les institucions de la UE que, més enllà del efectes nocius propis de l'absència institucional, comporta efectes negatius directes en l'àmbit intern, concretament, en el cas del català, en els territoris de parla catalana. Aquests efectes perniciosos consisteixen bàsicament, a banda del més conegut de dificultar la presència del català en determinats programes lingüístics de la Unió, en la derogació parcial de l'oficialitat del català en determinades activitats i en provocar la impossibilitat legal de poder adoptar mesures constrictives encaminades a garantir la presència de la llengua catalana en determinades activitats socioeconòmiques. Això que esdevé per al català succeeix també en el cas de les altres llengües que també són oficials en una part del territori d'un Estat membre. L'objecte de la recerca consisteix en l'estudi d'aquest fenomen, per veure'n l'abast, els efectes i les mesures correctives que caldria adoptar.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Antoni Milian i Massana, Globalización y requisitos lingüísticos: una perspectiva jurídica. Supraestatalidad, libre circulación, inmigración y requisitos lingüísticos, Barcelona, Atelier, 2008.

Atès que una part de la recerca està integrada en el projecte sobre "La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanes", més endavant se'n podrà trobar informació a la web del projecte: <http://www.ub.edu/cusc/llenguesmitjanes/>

Resum en anglès

POLITOLOGIA LINGÜÍSTICA

«RECERQUES EN CURS EN L'ÀMBIT DE LA CIÈNCIA POLÍTICA», ALBERT BRANCHADELL

Nom del projecte
«Recerques en curs en l'àmbit de la ciència política» - Vídeo de la presentació - Vídeo de la discussió
Nom del responsable (investigador principal)
Albert Branchadell (Universitat Autònoma de Barcelona)
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)
Albert Branchadell < Albert.Branchadell@uab.cat >
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca
Aquesta intervenció no és la presentació de cap projecte de recerca en concret sinó una prospecció de recerques en curs en el camp de la ciència política. En un cert sentit, és la continuació d'un report que apareixerà al proper número de <i>Treballs de Sociolingüística Catalana</i> on s'examina la contribució d'aquesta disciplina a l'estudi de "les relacions entre llengua i societat a casa nostra" des de 1996 ençà. La conclusió d'aquell report és que les contribucions de la ciència política són escasses i en tot cas se centren en dues branques concretes: les polítiques públiques i la teoria política. En aquesta intervenció parlarem en primer lloc de les recerques en curs (sota la forma de treballs de recerca i tesis doctorals) que hem identificat als dos departaments de Ciència Política més importants de les universitats catalanes (UAB i UPF). En segon lloc parlarem de les recerques en curs que controlem personalment, és a dir, <i>a)</i> tesis doctorals que dirigim actualment i <i>b)</i> altres tipus de treballs que estem preparant actualment. En el primer punt, ens referirem a dues tesis doctorals en curs a l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la UAB, a càrrec de Sofia Garcia Beyaert i de Sheila González Motos. En el camp de la teoria política no ens consta cap tesi doctoral en curs, però sí que hem detectat un futur treball de recerca en el marc del màster en Democràcies Actuals: Federalisme, Nacionalisme i Multiculturalitat, a càrrec d'Elvira Riera Gil. En el segon punt, ens referirem a dues tesis doctorals que comparteixen l'interès per l'estandardització diferencial; una sobre el català / valencià, a càrrec de Mònica Montserrat Grau (en el marc del programa de Doctorat en Llengua Catalana de la UAB), i l'altra sobre el romanès / moldau, a càrrec de Montsant Figuerola Jiménez (en el marc dels estudis de Doctorat en Traducció i Estudis Interculturals). Contràriament al que sol passar, la perspectiva que volem donar a aquestes recerques és de tipus descriptiu, no normatiu. Podríem dir que es tracta d'analitzar l'estandardització diferencial com una política pública i, arribat el cas, de formular una teoria de l'estandardització diferencial, que superi el de vegades insofrible localisme amb què s'analitza (es jutja, més ben dit) el cas català / valencià. Hi ha una possible tercera tesi doctoral en perspectiva de caràcter explícitament comparatiu en el marc dels mateixos estudis de Doctorat esmentats, a càrrec de Yuliya Chernik, amb el títol provisional de "Language ideologies in (officially) bilingual polities. A comparative study of Belarus and Catalonia". En aquest cas, es tracta d'analitzar la política de traducció bielorús <> rus i català <> castellà i que practiquen els governs de Catalunya i Bielorússia. Com a recerques pròpies, el nostre focus d'interès actual són les "normalitzacions fallides". Contràriament al que sol passar, la perspectiva que volem donar a aquestes recerques és de tipus normatiu, no descriptiu, i tampoc renunciem a atènyer algun tipus de teorització. Els casos d'estudi són <i>polities</i> lingüísticament heterogènies com la mateixa Bielorússia, Macedònia o Ucraïna, i també Catalunya. Un fòrum immediat on debatrem el cas català és el proper <i>workshop</i> de RECODE (Responding to Complex Diversity in Europe and Canada), un programa de recerca interdisciplinari patrocinat per l'European Science Foundation.
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca
Resum en anglès

Sociolingüística educativa

– Sociolingüística educativa

▪ Sociolingüística educativa

- «Projecte RESOL: Resocialització i llengües»
- «Aprendre a triar. L'adquisició de les normes d'ús i alternança de codis en l'educació infantil»
- «Continuïtat/discontinuitat lingüística i èxit escolar»
- «Processos de construcció de les actituds i ideologies lingüístiques: El cas dels joves llatinoamericans i els joves xinesos a Catalunya»

▪ Comunitats lingüístiques

- «Enclavaments lingüístics»
- «Les comunitats lingüístiques mitjanes: comparació entre diverses comunitats semblants a la catalana»

▪ Transmissió lingüística

- «Evolució i transmissió dels grups lingüístics (EVOTRANLING)»
- «La transmissió familiar del català al País Valencià. Estudi qualitatiu de la interrupció i la revernacularització»

▪ Llengua. Immigració. Joventut

- «Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana»
- «La integració lingüística de la segona generació de la immigració a Catalunya»
- «Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya»
- «Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana: comunitat, llengües i ideologies»

▪ Economia i llengua

- «ELAN.cat: Són prou multilingües les empreses catalanes?»
- «Llengua i recerca: Els usos lingüístics al Parc Científic de Barcelona»
- «Llengua catalana i ingressos: algunes evidències empíriques»

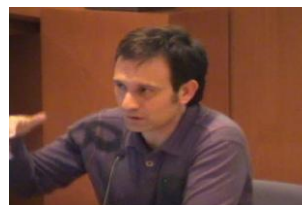
SOCIOLINGÜÍSTICA EDUCATIVA

«PROJECTE RESOL: RESOCIALIZACIÓ I LLENGÜES», F. XAVIER VILA

Nom del projecte

Projecte RESOL:

- Resocialització i llengües: els efectes lingüístics del pas de la educació primària a secundària en contextos plurilingües (RESOL)
- Resocialización lingüística en educación secundaria (RESOLSEC)
- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

F. Xavier Vila i Moreno

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Vanessa Bretxa i Riera, Llorenç Comajoan i Colomé, Joan Melià i Garí, Antoni Ignasi Alomar i Canyelles, Miquel Àngel Pradilla i Cardona, Natxo Sorolla Vidal, Alba Vindel i Bonet, Eulalia Canals i Fornolls, Mireia Galindo i Solé, Eva Gomàriz i Auró, Joan Mallart i Navarra, Joan- Albert Villaverde i Vidal, Carles Múrcia i Sánchez, Carles de Rosselló i Peralta.

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació – UB (CUSC-UB)

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Departament de Filologia Catalana i CUSC, Universitat de Barcelona. MICINN (FFI2009-09968) i Grup d'Estudi de la Variació.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Objectiu: analitzar la competència oral i la seguretat i l'autoconfiança en català i castellà, els usos lingüístics interpersonals, el consum cultural i les ideologies lingüístiques d'una mostra d'alumnat de secundària de Catalunya, les Illes Balears i la Franja. Aquest és un projecte longitudinal que segueix els canvis dels informants des del darrer any de primària fins a finals de secundària obligatòria.

Metodologies: longitudinal i interdisciplinària. Tècniques demoscòpiques: qüestionari de competència declarada en català i castellà, usos interpersonals privats, usos interpersonals escolars, consum cultural, opinions i autoconfiança en català i castellà aplicat a tots els informants. Tècniques experimentals: 4 Proves de competència lingüística oral: 1 d'interactiva i 1 d'acadèmica, en català i en castellà. Grups de discussió sobre llengües, identitats i hàbits culturals.

Principals conclusions (basades en Mataró): Ente primària i secundària hi ha molts canvis i diferents segons els àmbits, i en general el català té certs retrocessos. Competències en català i castellà: no hi ha canvis. Consum cultural: disminució del consum cultural en català sobretot en TV i llibres, augment consum de TV, llibres i Internet en castellà, augment del consum de música en anglès. Llengua d'escolarització: el català segueix sent la llengua predominant en l'escolarització, augment dels usos bilingües tant per part dels professorat com per part dels alumnes. Usos interpersonals: no és l'àmbit on es produeixen més canvis, manteniment de la composició demolingüística, usos molt correlacionats amb la L1. Els al·loglots pateixen la reducció més important en l'ús de català

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs. Realització: 2010-2012

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

<http://www.ub.edu/cusc/sleducativa/>

Bretxa i Riera, Vanessa. 2009. «El salt a secundària: els adolescents, consum cultural i llengua». *Zeitschrift für Katalanistik / Revista d'Estudis Catalans*, 22, pág. 171-202.

Bretxa i Riera, Vanessa; Comajoan, Llorenç i Sorolla, Natxo. 2009. «De les pràctiques monolingües familiars a la identificació bilingüe: el cas dels preadolescents de Mataró i la Franja» *Noves SL hivern* <http://www6.gencat.cat/llengcat/noves/hm09hivern/bretxa_comajoan_sorolla1_9.htm>

Vila i Moreno, F. Xavier. 2009. «Language-in-education policies in the Catalan language area: models, results and challenges». Monogràfic: Ceno, J. i Durk Gorter. "Multilingualism and Minority Languages. Achievements and challenges in education.", *AILA Review*, vol. 21, 31-48.

Vila i Moreno, F. Xavier. 2009. «Making choices for sustainable social plurilingualism: some reflexions from the Catalan

language area». International Perspectives on Bilingual Education: Policy, Practice, and Controversy edited by J. Petrovic. Charlotte, N Caroline: Information Age Publishing series.

Resum en anglès

«APRENDRE A TRIAR. L'ADQUISICIÓ DE LES NORMES D'ÚS I ALTERNANÇA DE CODIS EN L'EDUCACIÓ INFANTIL», CARLES DE ROSSELLÓ

Nom del projecte

Aprendre a triar. L'adquisició de les normes d'ús i alternança de codis en l'educació infantil

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Carles de Rosselló i Peralta

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Direcció de la tesi: F. Xavier Vila i Moreno

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Carles de Rosselló <cderossello@ub.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Observatori CUSC – Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Universitat de Barcelona

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

La sociolingüística catalana disposa de poques investigacions etnogràfiques que hagin estudiat les tries lingüístiques entre iguals en el marc escolar, i les que s'han dut a terme s'han centrat en contextos on el castellà és la llengua predominant. Això implica que romanguin per respondre tota una sèrie de preguntes d'aquelles escoles amb un nombre similar de parlants de les dues llengües. Per exemple: en quina llengua es resolen les interaccions diàdiques intergrupals en els grups-classe amb la configuració sociolingüística que s'acaba d'esmentar? En quin moment es produeix la consolidació del codi d'interacció? Un cop consolidat el codi, hi ha espai encara per a la negociació de les tries lingüístiques? Quins factors condueixen a la convergència lingüística? I a la divergència?

En aquest estudi, que respon a una recerca de tesi doctoral, s'han descrit tres aspectes relacionats amb els usos orals dins d'una aula de P3. En primer, lloc les normes lingüístiques tutoritzades, és a dir, les pràctiques lingüístiques que posen en circulació el personal docent amb els alumnes, els quals estan en ple procés d'adquisició de la llengua primera i segona. En segon terme s'ha analitzat en quina llengua resolen les interaccions intra- i intergrupals els alumnes en situacions quasi-espontànies. La variable principal amb què s'han relacionat els usos entre iguals han estat les xarxes socials. Finalment, s'ha observat com en aquestes situacions quasi-espontànies els infants negocien el codi d'interacció en les seves converses entre iguals.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Tesi doctoral: <http://www.tdx.cat/handle/10803/21625>

GALINDO, MIREIA (2006): «Les llengües a l'hora del pati. Usos lingüístics en les converses dels infants de primària a Catalunya», tesi doctoral llogada a la Universitat de Barcelona.

GALINDO, MIREIA; CARLES DE ROSSELLÓ (2003): «Estratègies per fomentar l'ús interpersonal del català entre l'alumnat de parvulari», dins *Actes del 2n congrés europeu sobre planificació lingüística*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, pàg. 290-298.

ROSELLÓ, CARLES DE (2003): «Catalan or Spanish? Language choice from home to school», dins Lotfi Sayahi (ed.), *Selected Proceedings of the First Workshop on Spanish Sociolinguistics*. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project, pàg. 30-42.

VILA, F. XAVIER; SANTIAGO VIAL (2003): «Les pràctiques lingüístiques dels escolars catalans: algunes dades quantitatives», *Escola Catalana* 399: pàg. 32-36.

Resum en anglès

«CONTINUÏTAT/DISCONTINUÏTAT LINGÜÍSTICA I ÈXIT ESCOLAR», IGNASI VILA

Nom del projecte

Continuïtat/discontinuitat lingüística i èxit escolar

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Ignasi Vila (UdG)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Josep Maria Serra, Carina Siqués, Santiago Perera, Moisès Esteban, Judith Oller (investigadors).
Naira Tortajada, Montserrat Fresquet, Neus Rodríguez i Marta Amorós (becaris).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Ignasi Vila <ignasi.vila@udg.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

- 1) Projecte de recerca: "Descripción y análisis de la competencia en castellano y catalán de la infancia extranjera escolarizada en la Educación Primaria de Catalunya" (SEJ2005-08944-C02-01). Dirección General de Investigación del Ministerio de Educación y Ciencia.
- 2) Projecte de recerca-acció "Teixint Cultures" (2009 ARF1 00017). Ajuts per a incentivar la recerca aplicada i la formació universitària en matèria d'immigració a Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Generalitat de Catalunya.
- 3) Projecte de recerca: "Estudio de los procesos de socialización de la infancia marroquí y senegambiana" (EDU2009-12875). Ministerio de Ciencia e Innovación.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

L'arribada d'alumnat estranger a les aules del sistema educatiu de Catalunya planteja nous problemes per a l'educació bilingüe, relacionats d'una banda amb la selecció dels continguts i amb l'organització escolar, i de l'altra, amb la pràctica educativa. A més a més, des de la perspectiva de l'educació lingüística s'afegeix una nova variable per comprendre els resultats al voltant del coneixement lingüístic de l'alumnat estranger. Ens referim a les discontinuïtats entre els usos lingüístics que una bona part de l'alumnat estranger té a la família i l'entorn, en comparació als usos lingüístics escolars. Per això, als últims anys, hem dedicat els nostres esforços a comprendre els seus efectes sobre el coneixement lingüístic i el rendiment escolar de l'alumnat estranger. A la nostra comunicació presentem tres tipus de dades: 1) els efectes que té la major o menor presència del català a l'entorn social de la infància estrangera en relació al desenvolupament d'habilitats lingüístiques en castellà i català; 2) dades sobre la necessitat de realitzar pràctiques educatives que garanteixin el desenvolupament acadèmic de l'alumnat estranger independentment del seu domini de la llengua escolar; i 3) alguns resultats d'un programa d'intervenció comunitària que pretén augmentar les continuïtats educatives i lingüístiques entre la família, l'entorn i l'escola.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Projecte "Descripción y análisis de la competencia en castellano y catalán de la infancia extranjera escolarizada en la Educación Primaria de Catalunya": acabat.
Projecte de recerca-acció "Teixint Cultures" i "Estudio de los procesos de socialización de la infancia marroquí y senegambiana": en curs.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Oller, J. i Vila, I. (2010). Effects of sociolinguistic environment and the length of residence on the linguistic performance in Catalan and Spanish of Sixth grade immigrant pupils in Catalonia. *Sociolinguistic studies*, 4 (1), 63-84.
Blog del projecte de recerca-acció "Teixint cultures": <http://teixintcultures.wordpress.com>

Resum en anglès

The arrival of immigrant students in the educational system of Catalonia raises new problems for bilingual education, related with the selection of content and school organization in one hand, and secondly with educational practice. Moreover, from the perspective of language education we have to add a new variable to understand the linguistic development of immigrant students: sociolinguistic environment. This is the discontinuities between the uses of language in the family or the neighbourhood in comparison to the school. We investigate its effects on the linguistic and academic

performance of immigrant students using three kinds of data: 1) the effects that the presence of Catalan in the social environment has to the development of school languages, 2) data on the need for educational practices that ensure school performance of immigrant students regardless of their linguistic proficiency, and 3) some results of a communitarian program that aims to increase educational and linguistic continuities between the family, school and the social environment

«PROCESSOS DE CONSTRUCCIÓ DE LES ACTITUDS I IDEOLOGIES LINGÜÍSTIQUES: EL CAS DELS JOVES LLATINOAMERICANS I ELS JOVES XINESOS A CATALUNYA», MIREIA TRENCHS

Nom del projecte

Estudis de cas de la influència del nucli familiar, el procés d'acollida i l'edat d'arribada en la construcció de les actituds i ideologies lingüístiques dels joves llatinoamericans i xinesos a Catalunya

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Mireia Trenchs i Parera (UPF), IP del grup de recerca de la UPF GREILI (Grup de Recerca en Espais Interculturals, Llengües i Identitats)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Michael Newman, Associate Professor (sociolingüística). Adriana Patiño, investigadora postdoctoral de la UPF (sociolingüística amb perspectiva etnogràfica). Manel Ollé, professor titular d'universitat de la UPF (història i cultura xineses). Chun-Chun Chin-Ko, professora associada de la UPF (llengua xinesa, didàctica de la llengua). Montserrat Abella, catedràtica d'ensenyament secundari (llengua anglesa, didàctica de la llengua). Laura Canós, professora associada de la UB i professora d'ensenyament secundari (sociolingüística, llengua castellana). Larissa Tristan, investigadora en formació i estudiant de doctorat de la UPF (comunicació intercultural).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Mireia Trenchs <mireia.trenchs@upf.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Entitat finançadora: Programa Recercaixa, laCaixa. Centre de recerca: Departament d'Humanitats, Universitat Pompeu Fabra.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

L'objectiu central del projecte "Estudis de cas de la influència del nucli familiar, el procés d'acollida i l'edat d'arribada en la construcció de les actituds i ideologies lingüístiques dels joves llatinoamericans i xinesos a Catalunya" —finançat per Recercaixa 2010— és el d'investigar les actituds i ideologies lingüístiques dels joves estudiants d'ensenyament secundari d'origen llatinoamericà i xinès a Catalunya, així com la incidència de les actituds i ideologies presents en dos contextos socialitzadors i formadors: el centre educatiu i el nucli familiar. Així, investigarem la relació de les actituds, ideologies i usos lingüístics d'aquests joves amb: (a) les estratègies educatives del centre escolar i les actituds i ideologies lingüístiques dels seus professors, (b) les actituds, ideologies i usos lingüístics del nucli familiar i, per tant, de progenitors i germans, en especial, dels germans que pertanyen a una generació de nouvinguts diferent, i (c) l'edat d'inici del procés d'integració educativa i, per tant, lingüística i social d'aquests joves. L'estudi prendrà una perspectiva etnogràfica perquè entenem que els processos de construcció d'identitat, d'integració social i de desenvolupament d'actituds, ideologies i usos lingüístics dels joves només es poden entendre si s'estudia en profunditat la seva relació amb els diferents agents que contribueixen a aquests processos. Així, a més d'entrevistar els participants, observarem les pràctiques educatives als centres escolars. La intenció és estudiar nuclis familiars on hi hagi dues generacions de joves diferents que hagin iniciat la seva escolarització a Catalunya en edats diferents i, per tant, que hagin tingut experiències escolars migratòries i processos d'integració social diferents. Centrar-nos en joves procedents de Llatinoamèrica i de la Xina ens permetrà de crear un retrat aprofundit de dues comunitats amb recursos lingüístics diferents per gestionar el seu procés de socialització i, per tant, la seva integració en la societat d'acollida. Aquest projecte està precedit per dos projectes anteriors relacionats: 2008AIRE-00018 i 2009ARAFI-00049. El projecte actual es realitza en el marc del Grup de Recerca de la UPF GREILI (Grup de Recerca en Espais Interculturals, Llengües i Identitats).

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Iniciat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Pàgines web que fan referència al projecte: <<http://www.recercaixa.cat/presentacio.html>>
<<http://www.upf.edu/huma/directori/trenchs.html>>

Newman, M. (en premsa). Different Ways to Hate a Language in Catalonia: Interpreting Low Solidarity Scores in Language Attitude Studies.

Newman, M., Trenchs-Parera, M.. & Ng, S. (2008). Normalizing bilingualism: The effects of the Catalan linguistic

normalization policy one generation after. *Journal of Sociolinguistics*, 12(3), 306-333.

Patiño Santos, A. (2007) "Extraños en las aulas". Martín Rojo, L i L. Mijares. *Voces del aula*. Madrid: CIDE. 181-215.

Patiño Santos, A. (2008) La construcción discursiva del fracaso escolar: el caso de un IES de Madrid. Tesi inèdita. Universidad Autónoma de Madrid.

Trenchs-Parera, M. & M. Newman. (2009). Diversity of language ideologies in Spanish-speaking youth of different origins in Catalonia. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 30(6), 509-524.

Trenchs-Parera, M. & Patiño Santos, A. (en premsa). Challenges and dilemmas in the management of asymmetric bilingualism and multilingual immigration: A case study of educational practices and linguistic attitudes in Catalonia.

Resum en anglès

Our project "Case studies of the influence of family, reception process and age of arrival in the construction of language attitudes and ideologies by Latinamerican and Chinese youth in Catalonia," funded by Recercaixa 2010, is an ethnography which intends to investigate the language attitudes and ideologies of secondary school Latin-American and Chinese students during their integration process in Catalonia. Age of arrival in the receiving country as well as school-home connections have been shown to be crucial for the development of positive language attitudes and for successful social integration. Our goals involve uncovering how these processes reveal themselves in the students' everyday communicative practices, as well as the impact of the two educational contexts which appear to play a crucial role in fixing language attitudes in young new immigrants: (a) the actions of teachers, including but not limited to those taking place in the "reception class" (*aula d'acollida*), as well as teachers' attitudes and ideologies, and (b) the interplay of the school with family members. Also, in the present project age of arrival will be investigated as one of the factors at play in the educational and, thus, linguistic and social integration. We will therefore investigate attitudes, ideologies and behaviours of, not only parents but also siblings who, coming from the same family and cultural context, have begun their integration process in Catalonia at a different age of arrival. This project grows out of and extends our earlier work in the sense that it will allow us to draw a fuller portrait of linguistic phenomena that influence the process of socialization and integration of young newcomers in this unique bilingual context. The resulting case studies will allow us to show in depth how two communities with different linguistic and cultural resources manage the process of socialization and consequently integration into Catalan society.

COMUNITATS LINGÜÍSTIQUES

«COMUNITATS D'ENCLAVAMENTS LINGÜÍSTICS», JOAN A. ARGENTER

Nom del projecte

Comunitats locals d'enclavament: dinàmica de les llengües, cultura, processos sociolingüístics

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Joan A. Argenter, Universitat Autònoma de Barcelona

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Joan Armangué, Universitat de Càller: etnopoètica i història literària (l'Alguer). Edició de l'obra d'Eduard Toda.
August Bover, Universitat de Barcelona: etnopoètica i història literària (l'Alguer). Edició de l'obra poètica de Rafael Caria.
Rosa Calafat, Universitat de les Illes Balears: mitjans de comunicació (l'Alguer).
Daniel Casals, Universitat Autònoma de Barcelona: mitjans de comunicació (l'Alguer).
Eugeni Casanovas, Universitat de Lleida: comunitats de gitanos catalans de França.
Enrico Chessa, Universitat Autònoma de Barcelona: erosió de l'alguerès i substitució lingüística a l'Alguer.
Consuelo Escudero, Universitat d'Anvers: sociolingüística del Carxe.
Jean-Paul Escudero, Universitat de Montpeller: comunitats de gitanos catalans (Perpinyà i Occitània).
Joan Martí i Castell, Universitat Rovira i Virgili: sociolingüística de l'Alguer.
Brauli Montoya, Universitat d'Alacant: sociolingüística del Carxe.
Sophia Simon, Universitat de Zurich: identitat cultural dels algueresos (biografies lingüístiques).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Joan A. Argenter <joan.argenter@uab.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Ministerio de Ciencia e Innovación (Micinn)

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

El terme "enclavament lingüístic" (en al. *Sprachinsel*, "illa lingüística") suggereix un isolament lingüístic i geogràfic. Les comunitats dels enclavaments es veuen confrontades de forma immediata a una població al·lòglota majoritària i són, doncs, molt vulnerables als processos de substitució lingüística. Alhora, si aquestes comunitats són reconegudes com a "enclavaments" és pel perllongat manteniment de llur llengua pròpia. Molts enclavaments es caracteritzen pel plurilingüisme i l'heteroglòssia, atès els orígens diversos i la història sociolingüística de la gent. Com en altres situacions de contacte lingüístic, la llengua local es troba subjecta a processos de reducció formal i de restricció funcional. En aquests contextos poden emergir polítiques lingüístiques de revitalització, manteniment, revalorització i promoció de la llengua i, consegüentment, formes específiques de planificació lingüística, sigui del corpus sigui de l'estatus. Es precisament aquesta dinàmica lingüística i sociolingüística a una escala manejable la que fa aquestes comunitats particularment interessants com a "nínxol de investigació". Altrament, investigar sobre un enclavament lingüístic definit territorialment té l'avantatge metodològica que el treball de camp s'enfronta amb un "fet donat".

El projecte que aquí es presenta es proposa examinar i esclarir alguns dels mencionats fenòmens de regressió i progressió d'una llengua en comunitats locals d'enclavament, siguin de base territorial o ètnica. Concretament, en els enclavaments de parla catalana de l'Alguer i el Carxe i en el grup ètnic dels "gitanos catalans" de la Catalunya del Nord i d'Occitània, d'antuvi a les ciutats de Perpinyà, Carcassona i Montpeller.

Aquesta investigació es desenvoluparà en una triple perspectiva disciplinar i temàtica: (i) lingüística, (ii) sociolingüística i lingüístico-antropològica, i (iii) etnopoètica i històrico-literària (l'Alguer). Així, s'estudiarà la interacció entre el coneixement de llengües i recursos verbals en presència, incloses certes formes d'hibridació lingüística, les ideologies lingüístiques locals, manifestades a través del discurs, públic i privat, la construcció de les identitats locals i els processos de regressió—substitució, extinció—i progressió—revitalització, promoció—socials de les llengües. I s'exploraran l'articulació entre els factors estructurals o conjunturals polítics i socials i els fenòmens emergents en la comunicació social i en la distribució de recursos verbals.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs (2010-2012)

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Selecció de publicacions de projectes anteriors referides a aspectes sociolingüístics:

ARGENTER, Joan A. (2008) "L'Alguer (Alghero), a Catalan linguistic enclave in Sardinia". *International Journal of the Sociology of Language* 193-194: 28-46.

ARGENTER, Joan A. (2010) "Les dinàmiques de la llengua a l'Alguer". Dins *Actes del Catorzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Budapest, 2006*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, vol. III: 75-83.

ARMANGUÉ, Joan (2008) "Shômetzu-no kiki-ni aru gengo-no saisei-ni mukete". *The Journal of the Faculty of Foreign Studies Aichi Prefectural University* 40: 131-145. ["Vers la regeneració d'una llengua en perill d'extinció: el català de l'Alguer"]

ARMANGUÉ, Joan (2009) "Le lingue in Sardegna attraverso gli Statuti delle città regie". *Insula. Quaderno di cultura sarda* 5: 25-32.

CHESSA, Enrico (2008) "Dialect contact, koinéisation, and new dialect formation on the North-western coast of Sardinia". Dins *Alexander NIKOLAEV (ed.), Proceedings from the 9th Nordic Conference on Bilingualism. Joensuu: University of Joensuu*.

CHESSA, Enrico (2008) "Normalització, codificació i complexitat sociolingüística. Oralitat i escriptura a l'Alguer: una relació difícil". *Revista de Llengua i Dret* 50: 177-200.

CHESSA, Enrico (2010) "Contatto di lingue ad Alghero: Sostituzione, normalizzazione e sostenibilità linguistica". Dins *Giuseppe Corongiu & Carla Romagnino (ed.) Sa diversidade de sas limbas in Europa, Itàlia e Sàrdigna*. Càller: Regione Autonoma de Sàrdigna, 51-66.

ESCUADERO, Consuelo (2010) "El català en la intersecció de fronteres (lingüístiques i polítiques): la Franja d'Aragó i el Carxe de Múrcia". *Treballs de Sociolingüística Catalana* 20: 383-401.

SIMON, Sophia (2009) " 'L'Algherese? Sì, ma solo per scherzare'. Zum Gebrauch katalanischer Versatzstücke in der Jugendsprache von l'Alguer". *Zeitschrift für Katalanistik* 22: 37-70.

SIMON, S (2009). "Identità linguistica e culturale degli algheresi: biografie linguistiche". Dins *B. Moretti; E M Pandolfi; M. Casoni (ed.) Linguisti in contatto. Ricerche di linguistica italiana in Svizzera. Atti del Convegno, Bellinzona, 16-17 novembre 2007*. Bellinzona, 151-166.

Simon, Sophia (2009) "Identità e menzogna- biografie linguistiche di Alghero fra realtà e political correctness". Dins *Luisa Scalabroni (ed.) Falso e falsi. Prospettive teoriche e proposte di analisi*. Pisa: Edizioni ETS, 383-396.

Tesis:

Enrico Chessa, *Another Case of Language Death? The Intergenerational Transmission of Language in Alghero*. London University, març de 2010.

Sophia Simon, *Identità linguistica e culturale degli algheresi: biografie linguistiche*. Zürich Universitt, en curs (previsió: 2011).

Consuelo Escudero, *Identidad cultural y actitudes lingüísticas en la frontera catalano-castellana de las provincias de Alicante y Murcia. Estudio sociolingüístico de la zona del Carxe*. Universitat d'Alacant - Universiteit Antwerpen, en curs.

Resum en anglès

The very term "linguistic enclaves" (*Sprachinseln* 'language islands' in German) suggests linguistic and geographical isolation. Enclave communities confront an allophone population in very immediate terms and are consequently highly vulnerable to language shift. Now, these communities are known as "enclaves" precisely because of long-term language maintenance. Most enclaves are not linguistically bounded homogeneous communities. They are instead complex communities, characterized by multilingualism and heteroglossia, due to their sociolinguistic history and the origins of their population. As in other shift settings, formal reduction and functional restriction of the local language are likely to appear. In such contexts there can emerge language policies of revitalization, maintenance, revalorization and promotion of the traditional language, therefore new ways of language planning, either corpus- or status-planning. It is precisely this particular linguistic and sociolinguistic dynamics on a manageable scale what makes these communities particularly interesting as a research site. Moreover, the fieldwork site in territorial enclaves is given and well defined.

This project aims at examining and clarifying some of these mentioned phenomena of language regression and progression in local enclave communities, either territorially or ethnically based. Specifically, the Catalan speech communities of Alghero in Sardinia (Italy) and el Carxe in Murcia (Spain), side by side with the ethnic group of Catalan-speaking gypsies in south France in the towns of Perpignan, Carcassonne and Montpellier.

This research will be developed on three main disciplinary and thematic dimensions: (i) linguistics, (ii) sociolinguistics and linguistic anthropology, (iii) ethnopoetics and literary and cultural history (Alghero). Thus there will be studied the interaction among the knowledge of languages and verbal resources, including hybrid forms of language, the local ideologies of language, expressed through public and private discourse, the construction of local identities and the processes of linguistic regression –language shift, language death– and linguistic progression –language revitalization, language promotion. It will be explored the articulation between structural and conjunctural political and social factors and the emergent phenomena in verbal communication and the allocation of verbal resources.

«LA SOSTENIBILITAT DE LES COMUNITATS LINGÜÍSTIQUES MITJANES EN L'ÈPOCA DE LA GLOBALITZACIÓ: NOVES TENDÈNCIES, NOVES SOLUCIONS?», ALBERT BASTARDAS I F. XAVIER VILA

Nom del projecte

La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanes en l'època de la globalització: noves tendències, noves solucions?

- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Albert Bastardas (CUSC-UB) i F. Xavier Vila (CUSC-UB)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Emili Boix (UB), Jaume Farràs (CUSC-UB), Antoni Milian (UAB) i Vanessa Bretxa (CUSC-UB)

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Vanessa Bretxa <vanessa.bretxa@ub.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Linguamón- Casa de les Llengües i CUSC-UB

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

En curs

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

El projecte "La sostenibilitat de les comunitats lingüístiques mitjanes en l'època de la globalització" planteja les línies generals per a una recerca que té l'objectiu d'estudiar quins condicionaments socials, polítics, econòmics, etc., permeten avançar cap al manteniment de les comunitats lingüístiques de dimensions demogràfiques mitjanes. La recerca se centra en aquelles comunitats lingüístiques que formen part de les societats desenvolupades en un context de desenvolupament socioeconòmic avançat, per veure com afecta realment aquesta tendència globalitzadora a les llengües mitjanes, què implica aquesta tendència, i com aquestes comunitats lingüístiques afronten el repte de mantenir-se vives sense deixar de formar part del context global imperant. La proposta metodològica d'aquest estudi és seqüencial i modular, ja que es basa en l'anàlisi no pas país a país, sinó per sectors o esferes d'activitat. Les àrees analitzades fins ara són: aspectes generals de les comunitats lingüístiques mitjanes (CLM), ciutats multilingües, perspectiva jurídic-política i enguany, s'iniciaran les àrees d'educació i mitjans de comunicació i TIC. Els grans objectius de la recerca són:

Quins són els grans factors jurídicopolítics, educatius, culturals, demogràfics, econòmics, mediàtics, etc., que han determinat la supervivència de les comunitats lingüístiques mitjanes en l'època de la industrialització i l'estat nació?

De quina manera els canvis imposats per la globalització i la societat de la informació transformen aquests grans factors en relació amb les comunitats lingüístiques mitjanes?

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

<http://www.ub.edu/cusc/llenguesmitjanes/>

Resum en anglès

TRANSMISSIÓ LINGÜÍSTICA

«EVOLUCIÓ I TRANSMISSIÓ DELS GRUPS LINGÜÍSTICS (EVOTRANLING)», EMILI BOIX-FUSTER

Nom del projecte

"Evolució i transmissió de grups lingüístics"

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Emili Boix-Fuster

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Josep Manel Ballarín (URL i UB), Albert Bastardas (UB), Francesc Bernat (UB), Emili Boix-Fuster (UB), Albert Fabà (CPNL Barcelona), Jaume Farràs (UB), Sabela Labraña (UB), Cèsar Mateu (CdNL d'Almassora), Joan Melià (UIB), Rosa Maria Torrens (UB), amb la col·laboració de Makiko Fukuda (UAB)

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Emili Boix-Fuster (eboix@ub.edu), Francesc Bernat (francesc.bernat@ub.edu)

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Govern d'Espanya HUM 2006-04395 (2006-2009).

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Recollida i anàlisi de les ideologies lingüístiques de dones de parelles lingüístiques mixtes amb, com a mínim, un fill en edat escolar. Van ser recollides mitjançant entrevistes semidirigides de final obert, que resseguien la història sociolingüística de l'entrevistada, de la seva família d'origen i actual, i la del fill o fills, de tal manera que es podia entendre quina era la vitalitat etnolingüística i la tria lingüística. El nucli central de l'estudi està format per entrevistes a les dones de les parelles català-castellà de l'àrea metropolitana de Barcelona, Blanes, Plana de Castelló i Mallorca. També es recullen dades sobre les ideologies lingüístiques relacionades amb l'escola, la feina i el futur dels fills.

L'anàlisi qualitativa assenyala un predomini de l'estratègia un pare/una llengua a Catalunya (cada membre de la parella usaria la seva llengua amb els fills), al costat d'un poder d'atracció moderat per part del català: alguns cònjuges castellanoparlants parlen en català als fills, dada congruent amb altres recerques quantitatives i qualitatives a Catalunya (EULC 2008, Pujolar 2010).

En canvi les dades de Mallorca i, sobretot, les de la Plana de Castelló, mostren una certa erosió del català: en algunes famílies el pare/mare catalanoparlant deixa de parlar la seva llengua als fills.

També s'investigaren, tot seguint el mateix procediment, tres grups de parelles de catalanoparlants amb al·lòctons: italians/catalans, gallecs/catalans, i japonesos/catalans. En conclusió, la vitalitat etnolingüística dels parlants és diferent en les tres grans zones del domini lingüístic de manera que les pautes de transmissió intergeneracional són també diferents. També s'observen ideologies lingüístiques clarament diferenciades segons la classe social, sobretot a Catalunya.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat. Els resultats es publicaran enguany (2011).

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Emili Boix-Fuster (2009) *Català o castellà amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Rourich.
Emili Boix-Fuster i Rosa Mari Torrens (a cura de) (en vies de publicació) *Les llengües al sofà. El bilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès editors.

Resum en anglès

Evolution and transmission of linguistic groups (University of Barcelona 2006-2009)

The strategies of intergenerational language transmission in bilingual couples (Spanish/Catalan) in the metropolitan area of Barcelona, Blanes, Plana de Castelló and Majorca were investigated by means of semi structured interviews. These interviews were addressed to women, who had at least a child attending compulsory school. These interviews allowed the researchers to gather data on the linguistic history of both the interviewees and the whole family and, above all, to understand their ethnolingüistic vitality, which might explain linguistic choices towards their children. The ethnolingüistic vitality and the language transmission of the Catalan language in the family appeared to be stronger in Catalonia, than in

Majorca and Castelló. Furthermore, supplementary qualitative data, by means of a similar questionnaire, were submitted to Catalan/Japanese, Catalan/Italian, and Catalan/Galician families.

«LA TRANSMISSIÓ FAMILIAR DEL CATALÀ AL PAÍS VALENCIÀ. ESTUDI QUALITATIU DE LA INTERRUPCIÓ I LA REVERNACULARITZACIÓ», BRAULI MONTROYA

Nom del projecte

La transmissió familiar del valencià

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Brauli Montoya Abat

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Antoni Mas i Miralles, TU de la Universitat d'Alacant, sociolingüista. A més de 10 entrevistadors.

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

brauli.montoya@ua.es i antoni.mas@ua.es

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Acadèmica Valenciana de la Llengua

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Anàlisi del procés de substitució i de normalització lingüística per mitjà de la transmissió familiar del valencià al País Valencià. Estudi de catorze ciutats valencianes (Alacant, Alcoi, Alzira, Borriana, Burjassot, Castelló, Elda, Elx, Gandia, Guardamar, Petrer, Sagunt, Sant Vicent del Raspeig i València), amb la realització d'un total de 608 entrevistes semidirigides (basades en les històries de vida) d'acord amb un mostreig estratificat de la població de cada ciutat. A partir de la psicologia social i de la teoria de l'atribució, establim una classificació de les causes i arguments que justifiquen tots dos processos: la interrupció i la revernacularització.

D'aquesta manera hem obtingut la cronologia del procés d'interrupció, que s'enceta en el primer terç del segle XIX al cap i casal i en les capes altes, que després s'estén a ciutats com Alacant, Alcoi i Castelló, i ja en el segle XX es generalitza en les ciutats mitjanes i petites i per la resta de capes socials. La representació social que justifica el procés és sempre negativa.

D'altra banda, amb l'adveniment de la democràcia i del nou marc jurídic i social, s'inicia un procés de revernacularització, molt tènue encara, a partir dels anys 80. Com que es tracta d'un procés nou, el llistat d'arguments que donen suport a la recuperació són escassos, i la representació social que obtenim és, òbviament, positiva.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

És un projecte acabat.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Jornades "La revernacularització del valencià a la ciutat d'Alacant" (9 i 10 de març de 2007). Edició, 2010.

B. Montoya, E. Querol, A. Saragossà i A. Mas (2008). "El valencià i la família", *Llibre blanc de l'ús del valencià-II. Iniciatives per al foment del valencià*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, p.147-173.

B. Montoya i A. Mas (2011). *La transmissió familiar del valencià*, València: Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Resum en anglès

This article analyses of the process of substitution and linguistic normalization through the family transmission of Valencian in the València region. 14 Valencian cities are studied (Alacant, Alcoi, Alzira, Borriana, Burjassot, Castelló, Elda, Elx, Gandia, Guardamar, Petrer, Sagunt, Sant Vicent del Raspeig and València), with a total of 608 semi-guided interviews (based on life stories) with a stratified sample of the population of each city. Based on social psychology and the theory of attribution, we establish a classification of the causes and arguments which justify the processes of interruption and revernacularization.

In this way, we have obtained the chronology of the process of interruption, which starts in the first third of the 19th century in València in the upper social classes, and which later on spreads to cities like Alacant, Alcoi and Castelló and, in the 20th century, to middle-size and small cities and to all social classes. The social representation which justifies this process is always negative.

On the other hand, with the arrival of democracy and the new judicial framework, a process of revernacularization starts, very slowly, in the 80s. As this is a new process, the number of arguments which support the recovery is small, and the

social representation is, obviously, positive.

LLENGUA. IMMIGRACIÓ. JOVENTUT

«LLENGUA I JOVES. USOS I PERCEPCIONS LINGÜÍSTICS DE LA JOVENTUT CATALANA», JOAN PUJOLAR

Nom del projecte	
Llengua i joves	
- Presentació en diapositives	
- Vídeo de la presentació	
- Vídeo de la discussió	
Nom del responsable (investigador principal)	
Joan Pujolar	
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa	
Joan Pujolar (anàlisi qualitativa d'usos lingüístics), Isaac González (anàlisi quantitativa), Roger Martínez (anàlisi qualitativa de pràctiques culturals) Anna Font (treball de camp i anàlisi qualitativa de discursos sobre la llengua)	
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)	
jpujolar@uoc.edu	
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte	
Realitzat per la Universitat Oberta de Catalunya; finançat per la Secretaria de Política Lingüística i per l'Observatori de la Joventut	
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca	
L'objectiu d'aquest estudi ha estat analitzar els usos lingüístics dels joves pel que fa a la freqüència d'ús del català i del castellà, així com els discursos i actituds en què es basen. Parteix de l'anàlisi combinada d'un conjunt d'enquestes (l'Enquesta als Joves de Catalunya 2002 i 2007 -EJC02 i EJC07-, l'Enquesta d'Usos Lingüístics 2003 -EULC03-) i de 15 debats de grup i 25 entrevistes en profunditat amb un total de 102 participants d'entre 16 i 35 anys. La llengua d'origen de la població és de 51,8% castellà i 34,8% català. Pel que fa a les pràctiques lingüístiques, predominen els parlants "híbrids" de les dues llengües, per bé que ho facin amb èmfasis diferents. Amb tot, la hibridació no és igual en uns i altres, ja que els catalanoparlants tendeixen a utilitzar menys el castellà, mentre que un sector important de castellanoparlants fa un ús significatiu del català. Hem detectat processos importants i transversals de canvis d'usos lingüístics: a) amb la incorporació a l'ensenyament infantil i primari, un conjunt d'individus adopten la llengua del seu entorn si és diferent de la seva. b) Amb el pas a secundària, un conjunt important de persones amb vocació de continuïtat acadèmica adopta el català. c) A la universitat, la majoria dels castellanoparlants d'origen adopten el català amb més o menys intensitat. d) amb la incorporació al mercat laboral, es produeix la hibridació més gran en general favorable al català perquè l'adopten molts castellanoparlants que no ho havien fet encara. S'evidencia l'existència de multitud d'entorns laborals (tant empreses privades com, encara més, organismes públics) que operen en català fins i tot en zones on la presència del castellà és majoritària. Pel que fa a les normes d'ús, tant entre catalanoparlants com entre castellanoparlants la tendència a l'adopció de la llengua de l'interlocutor és la norma majoritària, tant en relació a la comunicació amb els amics dels quals es coneix la llengua, com als interlocutors no coneguts. Entre els castellanoparlants que han adoptat usos del català, n'hi ha que el parlen preferentment i n'hi ha que mantenen la preferència pel castellà; però tots mantenen el castellà amb els desconeguts i amb els amics castellanoparlants. Els joves amb estudis universitaris tendeixen a usar més el català com a llengua franca en la relació amb els desconeguts i és el grup on n'hi ha més que mantenen el català si se'ls parla en castellà. Entre les joves de menys estatus observem el mateix en relació al castellà. També hem vist com la densitat lingüística juga un paper important, ja que mentre que als municipis amb una alta densitat del català més d'una quarta part dels joves no parlen castellà amb amics castellanoparlants, als municipis amb una baixa o mitjana densitat de català se signifiquen els joves que no parlen català amb amics catalanoparlants. En zones d'alta densitat lingüística catalanoparlant, també sorgeix un col·lectiu addicional de castellanoparlants que no fan estudis universitaris, però que muden en moments més diversos que en les zones d'alta densitat castellanoparlant.	
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)	
Finalitzat	
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca	
Pujolar Cos, Joan; González Balletbó, Isaac ; Font Tayà, Anna, i Martínez Sanmartí, Roger (2010) Llengua i Joves. Usos i percepcions lingüístics dels joves catalans. Col·lecció Aportacions 43. Secretaria General de Joventut. Generalitat de	

Catalunya. http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col_Aportacions/aportacions43.pdf
Pujolar Cos, Joan; González Balletbó, Isaac i Martínez Sanmartí, Roger (2010) Les mudes lingüístiques dels joves catalans. Llengua i ús núm 48. Departament de la Presidència; Generalitat de Catalunya. Pp.: 65-75. <http://hdl.handle.net/10363/1161>, http://www6.gencat.cat/llengcat/liu/48_42.pdf

Resum en anglès

The aim of this study was to analyze the languages used amongst young people, particularly the frequency of use of Catalan and Spanish, together with the discourses and dispositions involved in language choice. The quantitative part of the analysis combined data from a set of surveys (*Enquesta a la Joventut de Catalunya in 2002 and 2007* -EJC02, EJC07- and the Language Use Survey-2003-EULC03) and the qualitative part 15 group discussions and 25 depth interviews with a total of 102 participants aged between 16 and 35. The *language of origin* -or primary socialization- of the population is 51.8% Spanish and 34.8% Catalan. With regard to linguistic practices, speakers predominantly use both languages, though this hybridity takes different shapes. Speakers of Catalan (i.e. as *language of origin*) tend to use less Spanish, while an important sector of Spanish speakers makes significant use of Catalan. We have detected important biographical processes of change in linguistic practices: a) when children enter primary school, a few adopt the predominant language of the neighborhood and the classroom if it differs from the home language; b) as they move to secondary school, a group of Spanish speakers adopt social uses of Catalan, particularly those with an academic orientation; c) In college, most Spanish-speakers adopt Catalan with varied intensity; d) incorporation to the labor market increases hybridization amongst those who had not yet become socially bilingual. It emerged that a multitude of working environments (both private companies and, even more, public agencies) operate in Catalan even in areas where Spanish is demographically dominant.

«LA INTEGRACIÓ LINGÜÍSTICA DE LA SEGONA GENERACIÓ DE LA IMMIGRACIÓ A CATALUNYA», AMADO ALARCÓN, SÒNIA PARELLA

Nom del projecte

La integració lingüística de la segona generació de la immigració a Catalunya

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Amado Alarcón (Universitat Rovira i Virgili) i Sònia Parella (Universitat Autònoma de Barcelona).

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Amado Alarcón (Universitat Rovira i Virgili) i Sònia Parella (Universitat Autònoma de Barcelona).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Amado Alarcon <amado.alarcon@urv.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

La recerca s'ha elaborat en el marc de diferents estades de recerca durant 2009 i 2010 al Centre de Migracions i Desenvolupament de la Universitat de Princeton (Programa José Castillejo i BE.DGR). La recerca parteix de les dades d'un projecte més ampli dirigit per Alejandro Portes (Princeton University) i Rosa Aparicio (Universidad Pontificia de Comillas) amb el títol ILSEG (Investigació Longitudinal de la Segona Generació), amb el suport de la Fundació Spencer de Chicago i la col·laboració del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Analitzem la integració de la anomenada segona generació de la immigració a partir de la teoria de l'assimilació segmentada. Els principals objectius han estat conèixer quins factors ajuden a determinar la preferència per la llengua catalana (en detriment de la llengua castellana i de les llengües d'origen) i l'adquisició de competències escrites en català entre aquests joves. La mostra es compon de 3578 descendents d'immigrants estrangers entre 12 i 17 anys que estudien en centres d'Educació Secundària de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. Per a estudiar la influència dels predictors teòricament pertinents sobre aquestes variables dependents, s'han efectuat diferents models de regressió logística multivariable. Els resultats de l'anàlisi quantitatiu mostren que hi ha diferents itineraris d'adaptació lingüística entre els adolescents fills d'immigrants, fet que reflecteix una segmentació lingüística.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat. En procés de publicació

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

<http://www.analisisocial.org/index.php/ca/component/jresearch/?view=member&task=show&id=5>

Resum en anglès

Our research examines the linguistic integration of second generation in Catalonia through theory of segmented assimilation. The main goal is to find out the determinants of preference for Catalan language (in relation to Spanish language and origin language) and writing skills in Catalan language among these youth. The sample is composed by 3578 children of foreign immigrants, between 12 and 17 years old, who attend secondary schools in Barcelona Metropolitan Area. We use different multivariate regressions in order to study the influence of pertinent predictors on both dependent variables. Findings from quantitative analysis show that there are different paths of linguistic adaptation among adolescent children of immigrants, which reflect a linguistic segmentation.

«LES TRAJECTÒRIES LINGÜÍSTIQUES DELS JOVES D'ORIGEN ESTRANGER A CATALUNYA», F. XAVIER VILA

Nom del projecte	
Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya	
- Presentació en diapositives	
- Vídeo de la presentació	
- Vídeo de la discussió	
Nom del responsable (investigador principal)	
F. Xavier Vila i Moreno	
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa	
Natxo Sorolla i Imanol Larrea Mendizabal	
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)	
F. Xavier Vila i Moreno < fxvila@ub.edu >	
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte	
Xarxa CRUSCAT – IEC i Agència Catalana de la Joventut	
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca	
Objectiu: Entendre les trajectòries lingüístiques de la població juvenil d'origen al·locton resident a Catalunya combinant metodologies quantitatives i qualitatives, amb especial atenció pels marroquins. Realització: 2009-2010 Finançament: Metodologies: quantitatives i qualitatives 1. Quantitatives: Explotació de dades quantitatives ja accessibles: Enquesta sobre condicions de vida i hàbits de la població de Catalunya de l'any 2006, Enquesta Demogràfica de l'any 2007, Enquesta sobre els Usos Lingüístics de la Població (de Catalunya) 2008 i Padrons 2. Qualitatives: 24 entrevistes semiestructurades a una mostra d'informants del Barcelonès, el Vallès Occidental, Osona, i Alt i Baix Empordà, basades en un guió sobre resultats de recerques prèvies. Informants localitzats per bola de neu a contactes personals i institucionals i organitzacions culturals. Dades transcrits i sotmeses a anàlisi de continguts. Principals conclusions La integració lingüística dels marroquins a Catalunya és limitada: més de 2/3 no la completen L'edat d'arribada és determinant perquè... La principal variable per a la integració lingüística és la xarxa social immediata d'inserció De les tres vies d'integració identificades, ara com ara l'escolar és la que més permet la integració plena Perquè aprenguin català han de trobar interlocutors que els el parlin Procés de relingüïficació ràpid: entre els educats a Catalunya, les llengües locals (sobretot el castellà) desplacen ràpidament les d'origen fins i tot entre germans	
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)	
Acabat	
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca	
<i>Informe de recerca:</i> Vila i Moreno, F. Xavier, Sorolla Vidal, i Imanol Larrea. 2010. "Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya." Agència Catalana de la Joventut, Barcelona. <i>Comunicacions:</i> Vila i Moreno, F. Xavier, Sorolla, i Imanol Larrea. 2010. "Trajectòries lingüístiques del jovent d'origen marroquí a Catalunya: les seves vies d'aprenentatge lingüístic." 18è Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona, novembre 2010 [Actes en preparació] <i>Llibres:</i> Vila i Moreno, F. Xavier, Sorolla Vidal, i Imanol Larrea. En premsa. <i>Les trajectòries lingüístiques dels joves d'origen estranger a Catalunya</i>. Barcelona: Agència Catalana de la Joventut. Col·l Aportacions. Aviat accessibles a la web: http://www.ub.edu/cusc/immigracioillengua/	
Resum en anglès	

«ELS JAPONESOS A CATALUNYA I LA LLENGUA CATALANA: COMUNITAT, LLENGÜES I IDEOLOGIES», MAKIKO FUKUDA

Nom del projecte

Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana: comunitat, llengües i ideologies

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Makiko Fukuda (CUSC- Universitat de Barcelona; Universitat Autònoma de Barcelona)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Director de la tesi: Dr. Francesc Xavier Vila i Moreno

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Makiko Fukuda <Makiko.Fukuda@uab.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

CUSC, Projecte d' "Evolución de las sociedades plurilingües: representaciones, comportamientos y capitales lingüísticos" (EVOPLUR), Projecte d' "Interculturalidad de Asia Oriental en la era de la globalización. Procesos lingüístico-literarios y socio-políticos", Projecte de "Procesos interculturales de Asia Oriental en la sociedad internacional de la información: ciudadanía, género y producción cultural", Grup de recerca Interculturalitat de l'Àsia Oriental - INTERASIA de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

El present projecte de recerca és un intent de donar a conèixer les pràctiques lingüístiques de la població japonesa a Catalunya. L'objectiu principal és analitzar el paper de les llengües, i molt especialment el de la llengua catalana, a l'hora de caracteritzar les diverses dinàmiques d'incorporació dels membres d'aquesta població a Catalunya, en particular a Barcelona. Mitjançant l'anàlisi quantitativa i qualitativa de les dades, aquesta recerca demostra que la població japonesa a Catalunya no és homogènia en termes dels usos lingüístics, i va identificar tres subgrups caracteritzats pels coneixements i les ideologies lingüístics diferents. Així mateix, la recerca els examina tant en relació amb l'organització interna d'aquesta col·lectivitat com en relació amb la resta de la societat catalana.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Finalitzat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

GOODMAN, R.; IWASAKI, N.; MIYAJIMA, T.; PEACH, C.; YUI, K. (eds.) (2003): 『海外における日本人 日本における外国人：グローバルな移民流動とエスノスケープ』
Tòquio: Shôwadô.152-69.

TURELL, M.T. (ed.) (2001): *Multilingualism in Spain*. Clevedon: Multilingual Matters.

YAMAMOTO, M. (2001): *Language Use in Interlingual Families. A Japanese-English Sociolinguistic Study*. Clevedon: Multilingual Matters.

Resum en anglès

This study aims to introduce language practices of Japanese residents in Catalonia. The main goal is to analyze the role of languages, especially that of Catalan, in characterizing their dynamics of incorporation into Catalan society, particularly into Barcelona. Based on the quantitative and qualitative analysis of their language uses, knowledge, and ideologies, this study demonstrates that the Japanese population in Catalonia is not homogeneous in terms of language use and is made up by subgroups characterized by different sociolinguistic profile.

ECONOMIA I LLENGUA

«ELAN.CAT: SÓN PROU MULTILINGÜES LES EMPRESES CATALANES?», ISIDOR MARÍ I MIQUEL STRUBELL

Nom del projecte

«ELAN.CAT: són prou multilingües les empreses catalanes?

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Isidor Marí –inicialment– i Miquel Strubell, com a directors –anterior i actual– de la Càtedra de Multilingüisme Linguamón-UOC.

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

El prof. Stephen Hagen i Semantica Limited T/A Interact International (assessorament i comparació amb dades europees).

El Sr. Jorge Planas i la Sra. Sílvia Vázquez, de l'empresa DYM (treball de camp).

Comissió Tècnica i de Seguiment:

La Sra. Marta Xirinachs (Linguamón).

El Sr. Joan Solé i Camardons i la Sra. Anna Torrijos (Secretaria de Política Lingüística).

El Sr. Daniel Jordà i la Sra. Meritxell Llorente (Departament d'Innovació, Universitats i Empresa).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Isidor Marí <imari@uoc.edu>, Miquel Strubell <mstrubell@uoc.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Departament d'Innovació, Universitats i Empresa

Càtedra de Multilingüisme Linguamón – UOC (Linguamón – Casa de les Llengües i Universitat Oberta de Catalunya)

Secretaria de Política Lingüística

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

ELAN.cat és la realització a Catalunya d'una anàlisi del multilingüisme de les empreses, amb un plantejament semblant al de l'estudi ELAN (*Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*) de la Comissió Europea (2006), que havia dirigit S. Hagen. L'estudi català, que consta d'una enquesta quantitativa i una sèrie d'entrevistes qualitatives, inclou també una atenció específica a l'ús del català i les altres llengües en el mercat interior (no sols en l'exportació, com l'estudi ELAN).

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

L'estudi està acabat i se n'ha iniciat la difusió dels resultats de l'enquesta quantitativa. Hom prepara una publicació sobre la fase qualitativa.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Càtedra de Multilingüisme Linguamón-UOC:

http://catedramultilinguisme.uoc.edu/portal/catala/catedra_multilinguisme/recerca/projectes/multilinguisme/index.html
http://www.uoc.edu/portal/catala/catedra_multilinguisme/resources/documents/HAGEN_barcelona_study_21_dec.pdf

Opuscle informatiu (català, castellà, anglès):

http://catedramultilinguisme.uoc.edu/portal/catala/catedra_multilinguisme/resources/documents/3_IDIOMES_OK.pdf

Vídeo de l'acte de presentació:

http://www.gencat.cat/big/big_player.swf?file=rtmp://multimedia.gencat.cat/vod/big.2.0/692/692285013042310.flv

Isidor Marí, *Primers resultats de l'estudi ELAN.cat: el català en el multilingüisme de les empreses catalanes*. Llengua i Ús 46. http://www6.gencat.net/llengcat/liu/46_43.pdf

Resum en anglès

ELAN.cat is a project undertaken in Catalonia consisting of an analysis of multilingualism in companies, using an approach similar to that employed in the ELAN report (*Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*) for the European Commission (2006), which was directed by S. Hagen. The Catalan study, which has a quantitative survey and a set of qualitative interviews, also devotes particular attention to the use of Catalan and other

languages in the domestic market (not, as in the ELAN report, just in exporting firms).

«LLENGUA I RECERCA: ELS USOS LINGÜÍSTICS AL PARC CIENTÍFIC DE BARCELONA», F. XAVIER VILA

Nom del projecte

Llengua i recerca: els usos lingüístics al Parc Científic de Barcelona

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

F. Xavier Vila (CUSC-UB)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Llorenç Comajoan (UVic), Liliana Arroyo (UB) i Vanessa Bretxa (CUSC-UB)

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Vanessa Bretxa <vanessa.bretxa@ub.edu>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Universitat de Barcelona i CUSC-UB

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Aquest projecte investiga la presència de diverses llengües en l'entorn de recerca universitari que constitueix el Parc Científic de Barcelona (PCB) de la Universitat de Barcelona centrant-se en tres aspectes: les competències, els usos i les necessitats lingüístics. L'estudi s'ocupa dels dos perfils de treballadors del PCB: el personal de recerca i el personal administratiu i de suport. En el treball s'usen diverses tècniques de recerca: un estudi del paisatge lingüístic, una enquesta sociolingüística en línia, i diverses entrevistes en profunditat. Els resultats de l'estudi del paisatge lingüístic mostren que el PCB constitueix un entorn de treball essencialment trilingüe —català, castellà i anglès— en què la presència dels diversos idiomes varia segons diversos factors. Pel que fa a l'ús en el paisatge lingüístic del PCB, aquest depèn del tipus d'informació i de l'emissor, essent el català i l'anglès les llengües més freqüents. Pel que fa a les competències, les dades de l'enquesta sociolingüística i les entrevistes mostren que els participants declaren tenir un nivell molt alt en les dues llengües oficials, una mica més en castellà que en català, i un nivell mitjà-alt d'anglès. El coneixement d'altres llengües, si bé no és negligible, queda molt lluny del d'aquestes tres. Pel que fa als usos, l'ambient del PCB és essencialment trilingüe i es basa en una distribució funcional atenuada de les llengües en què el català funciona com a llengua de treball interna i de relació amb la societat catalana, l'anglès com a llengua de projecció i de relació internacional, i el castellà en una posició intermèdia, amb funcions tant internes com externes. Aquest esquema de distribució de llengües és molt més clar en el cas dels usos del personal d'administració i serveis que en el cas dels investigadors; entre aquests darrers, la presència de personal d'origen forà incrementa l'ús del castellà i de l'anglès en les relacions internes. Finalment, pel que fa a les necessitats, els participants detecten que necessiten millorar el seu anglès i, en menor mesura, el seu català i fins i tot, en alguns casos, el seu castellà. El treball també palesa que disposar d'un major nombre de recursos per a una llengua no significa que els participants creguin que ja tenen les necessitats cobertes en aquella llengua.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

CUSC-Recerca: <http://www.ub.edu/cusc/recerca.php>

PCB: <http://www.pcb.ub.edu/homePCB/live/ct/p1.asp>

Resum en anglès

«LLENGUA CATALANA I INGRESSOS: ALGUNES EVIDÈNCIES EMPÍRIQUES», ANTONIO DI PAOLO

Nom del projecte	
Llengua catalana i ingressos: algunes evidències empíriques	
- Presentació en diapositives	
- Vídeo de la presentació	
- Vídeo de la discussió	
Nom del responsable (investigador principal)	
Antonio Di Paolo	
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)	
Antonio Di Paolo < antonio.dipaolo@uab.cat >	
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte	
Departament d'Economia Aplicada, Universitat Autònoma de Barcelona	
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca	
En aquesta ponència es presenten de forma conceptual els resultats principals de la recerca sobre el valor econòmic del coneixement de la llengua catalana, definit en termes de l'increment d'ingressos mensuals associat al domini de la llengua. Després de revisar breument els elements més rellevants de l'aproximació econòmica i economètrica a l'estudi del valor del coneixement de la llengua, es detallaran les evidències empíriques obtingudes en els dos estudis finalitzats i les implicacions en termes de polítiques públiques (lingüístiques i socioeconòmiques) que se'n poden derivar.	
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)	
En curs	
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca	
Di Paolo, A. & Raymond, J.L. (2010) Language Knowledge and Earnings in Catalonia , XREAP working paper 2010-7.	
Di Paolo, A. (2010) Knowledge of Catalan, Public/Private Sector Choice and Earnings: Evidence from a Double Sample Selection Model . XREAP working paper 2010-9.	
Pàgina web https://sites.google.com/site/antoniodipaoloweb/	
Resum en anglès	

Psicologia lingüística

- **Psicologia lingüística**

- «La inseguretat lingüística en l'ús del català entre els joves del País Valencià»
- «Llengua, identitat i ideologia política»
- «Nouvinguts a Catalunya: llengües, actituds i identitats»

«LA INSEGURETAT LINGÜÍSTICA EN L'ÚS DEL CATALÀ ENTRE ELS JOVES DEL PAÍS VALENCIÀ», JOSEP M. BALDAQUÍ

Nom del projecte

La inseguretat lingüística en l'ús de la llengua minoritzada en el sistema educatiu valencià: anàlisi i propostes de millora (ILULM)

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Josep M. Baldaquí Escandell (UA-IIFV)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Joan Ponsoda i Sanmartín (UA-IIFV), Jordi Colomina i Castanyer (UA-IIFV), Francesc Xavier Llorca Ibi (UA-IIFV), Abelard Saragossà Alba (UV) i Joan Ramon Monferrer Daudí (UJI)

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Josep M. Baldaquí <josep.baldaqui@ua.es>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

Universitat d'Alacant, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.

MEC. Plan Nacional de I + D (convocatòria 2006, Ref. HUM2006-10229). Cofinançat amb fons FEDER.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

El projecte d'investigació "La inseguretat lingüística en l'ús de la llengua minoritzada en el sistema educatiu valencià: anàlisi i propostes de millora" té per objectiu descriure i analitzar el fenomen de la inseguretat lingüística (IL) entre els joves valencians d'entre 14 i 16 anys, quan estan a punt de finalitzar l'etapa de l'ensenyament obligatori. Hi analitzem la inseguretat lingüística i la relació que té la IL amb diverses variables sociolingüístiques en el context valencià, especialment l'ús de la llengua catalana, amb la creença que un millor coneixement d'aquest fenomen ens pot ajudar a millorar les estratègies didàctiques del treball escolar de la llengua i també pot contribuir al disseny d'accions de planificació lingüística més eficaces que ajuden a la normalització de la llengua catalana al País Valencià.

Aquest projecte va nàixer com resultat de les investigacions prèvies realitzades sobre la inseguretat lingüística (IL) al País Valencià (Baldaquí, 2002, 2006). A partir de la constatació que al País Valencià hi ha les condicions perquè els parlants del català, en la seua condició de llengua minoritzada, desenvolupen una IL elevada en l'ús d'aquesta llengua, i atenent al fet que la IL pot tenir incidència sobre aspectes sociolingüístics fonamentals, especialment el model de llengua, el canvi lingüístic i l'ús de les llengües en contacte, van considerar necessari aprofundir en la descripció i l'anàlisi d'aquest fenomen. També era un objectiu del projecte desenvolupar estratègies didàctiques per a reduir la IL en contextos escolars.

Els estudis previs sobre la IL al País Valencià s'havien realitzat en contextos reduïts. Per això, el projecte actual es va dissenyar com una investigació de caràcter quantitatiu realitzada sobre una mostra àmplia (2190 individus). Aquesta mostra és representativa dels joves valencians dels dos darrers cursos de l'ensenyament obligatori. Vam triar aquest univers per diverses raons, principalment dues: a) per la importància dels joves com a grup representatiu de les tendències evolutives de la llengua; b) perquè la investigació prèvia assenyalava la institució escolar com un dels vectors principals en la difusió de la IL (Francard, 1993).

La investigació ha analitzat tant la IL formal (Laboviana) com la percepció que tenen els subjectes de la IL, així com la relació entre tots dos tipus de IL i les relacions entre la IL i altres variables sociolingüístiques importants, especialment amb l'ús de la llengua. Els resultats obtinguts ens han permès conèixer, entre altres resultats, els següents: a) les tendències de la IL formal per a un grup de 45 variables lingüístiques (fonètiques, morfològiques i lèxiques) rellevants per a l'establiment del model de llengua; b) La naturalesa del constructe de la percepció de la IL, cosa que ens ha permès aprofundir en el concepte d'IL; c) les relacions entre els diferents tipus d'IL, i entre la IL i altres variables rellevants en el context del País Valencià (especialment amb l'ús del català), d) determinar els grups d'individus més afectats per les diferents manifestacions de la IL i, finalment, e) proposar estratègies per al tractament didàctic de la IL als centres educatius.

Per al futur tenim intenció d'aprofundir en aquest treball a través d'una investigació de caràcter qualitatiu realitzada entre els docents.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat en la fase actual. Està previst continuar l'estudi de la inseguretat lingüística en el context educatiu valencià tot emprant una metodologia qualitativa i centrant-nos en els col·lectius que no han estat investigats en aquesta fase,

especialment els docents.

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Es poden consultar alguns dels resultats del projecte en el repositori de la Universitat d'Alacant: <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/2134>

- BALDAQUÍ ESCANDELL, Josep M. (2009), “La inseguretat lingüística i l’aprenentatge de les llengües minoritzades. Reflexions des del País Valencià”, *Revista Catalana de Pedagogia*, 6, p. 177-197 [ISSN 1695-5641]
- BALDAQUÍ ESCANDELL, Josep M. (2009), “Inseguretat lingüística o consciència normativa? Inseguretat i ús de la llengua entre els joves valencians”, *Zeitschrift für Katalanistik*, 22, p. 71-94 [ISSN 0932-2221]
- BALDAQUÍ ESCANDELL, J. M. & LLORCA IBI, F. X. & PONSODA SANMARTÍN, J. J. & SARAGOSSÀ ALBA, A. (2010), “La consciència del prestigi lingüístic entre els joves. Estudi descriptiu de la inseguretat lingüística formal al País Valencià”, *Caplletra, revista internacional de filologia* 48, p. 9-46 [ISSN 0214-8188]
- BALDAQUÍ ESCANDELL, J. M. (2010), “La inseguretat lingüística en l’ús de dues llengües: estudi comparat de la percepció de la inseguretat lingüística en el context valencià”, en *Actes del XV Col·loqui de l’Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Lleida, 7-11 de setembre de 2009. Volum I, El català i les llengües veïnes*. Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, p. 355-365. [ISBN: 978-84-9883-280-8]
- BALDAQUÍ ESCANDELL, J. M. (en premsa), *Relations between formal linguistic insecurity and the perception of linguistic insecurity. A quantitative study on linguistic insecurity in an educational environment at the Valencian Community (Spain)*, *Journal of multilingual and multicultural development*. [ISSN: 0143-4632]

Resum en anglès

Abstract: In this research project we describe and analyse the phenomenon of linguistic insecurity (LI) among the valencian young people (between age 14 and 16), who are in their last years of compulsory education. We analyse the linguistic insecurity (formal insecurity and the perception of LI) and its relationships with different sociolinguistic variables in the Valencian context, specially the use of Catalan language, with the belief that a better knowledge of this phenomenon could help us to improve the strategies for working with LI at the scholar context and it could contribute as well to the design of more effective strategies for the linguistic normalization of the Catalan language at the Valencian Country.

«LLENGUA, IDENTITAT I IDEOLOGIA POLÍTICA», MIQUEL STRUBELL

Nom del projecte	
Llengua, identitat i ideologia política: (i) Llengua i identitat a Catalunya, (ii) Diagnòstic de les percepcions Catalunya–Espanya	
- Presentació en diapositives	
- Vídeo de la presentació	
- Vídeo de la discussió	
Nom del responsable (investigador principal)	
Miquel Strubell (UOC)	
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa	
Equip d'IDENTI.CAT. Director Joan Pujolar.	
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)	
Miquel Strubell < mstrubell@uoc.edu >	
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte	
UOC (excedent de contractes de la Comissió Europea). Subvenció del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis.	
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca	
La identitat i el multilingüisme són temes d'ampli debat acadèmic i social en l'àmbit internacional: fenòmens com la globalització, la societat del coneixement i les noves TIC, l'augment de les migracions a escala mundial i les conseqüències culturals i socials d'aquests fenòmens plantegen interrogants i reptes a societats europees, quant a les polítiques concretes per gestionar els efectes d'aquests processos, i també quant a com aquestes societats es representen elles mateixes. Aquestes transformacions s'afegeixen a la creixent complexitat del camp identitari. Han estat tres estudis fets en dues fases: el 2008, una enquesta sobre llengua amb ítems sobre temes polítics; i un diagnòstic el 2009, amb dues enquestes, sobre com es perceben mútuament catalans i espanyols en un eventual marc de camí cap a la independència de Catalunya.	
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)	
Acabat	
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca	
http://www.uoc.edu/portal/resources/CA/documents/sala_prensa/noticies/Llengua i identitat-premsa.pps	
Llibre: Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya: Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008) Querol & Strubell (2009)	
c. Un referèndum per a la independència de Catalunya: posicions i explicacions (comunicació, Querol & Strubell)	
d. Correlats entre comportaments lingüístics i polítics a Catalunya el 2008 (comunicació, Strubell & Querol)	
a. Diagnòstic percepcions Catalunya–Espanya. Estudi Catalunya (2009). http://cv.uoc.edu/~grc0_003638_web/2009_STRUBELL_DIAGNOSTIC CAT - 09472183_DADES_GLOBALS.pdf	
b. Diagnòstic percepcions Catalunya–Espanya. Estudi Epanya (2009). http://cv.uoc.edu/~grc0_003638_web/2009_STRUBELL_DIAGNOSTIC ESP - 09472183_DADES_GLOBALS.pdf	
c. Ponència: Catalan idenbtity and the independence mobvement: Do exceptions prove the rule? (M. Strubell i Ivan Serrano)	
Resum en anglès	
Three surveys have been undertaken in two phases: in 2008, a survey of language, with items on political issues; and a diagnostic in 2009, with two surveys, on how Catalans and Spaniards see each other in the hypothetical context of moves towards Catalonia's independence.	

«NOUINGUTS A CATALUNYA: LLENGÜES, ACTITUDS I IDENTITATS», ÀNGEL HUGUET-CANALÍS

Nom del projecte

Nouvinguts a Catalunya: llengües, actituds i identitats

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Àngel Huguet-Canalís

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

El grup es caracteritza per la seva composició multidisciplinària, amb persones que pertanyen a diferents àrees de coneixement. Les Universitats de procedència són: Universitat de Lleida, Universidad de Oviedo, Universidad del País Vasco-EHU, Universidad de Salamanca, Universidad de Valladolid, Universitatea "A. I. Cuza" d'Iasi (Romania) i Universitat d'Andorra.

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Àngel Huguet-Canalís <huguet@pip.udl.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

En l'actualitat, i pel període 2009-2012, Ministerio de Ciencia e Innovación - Subdirección General de Proyectos de Investigación (referència núm. EDU2009-08669EDUC) / Generalitat de Catalunya – Direcció General de la Recerca – Grup Consolidat "Plurilingüisme i Educació" (referència núm. 2009SGR 00874)

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Les línies de recerca més significatives són:

Plurilingüisme (professor responsable Àngel Huguet i Cecilio Lapresta). Àmbits de treball: bilingüisme i plurilingüisme, llengües en contacte, immigració i escola, competències lingüístiques, actituds lingüístiques, identitat i pertinença, adquisició i desenvolupament del llenguatge, adquisició de segones i terceres llengües, etc.

Anàlisi de pràctiques educatives (professor responsable José Luis Navarro). Àmbits de treball: anàlisi de les pràctiques educatives i de les interaccions a l'aula que es donen en contextos de diversitat lingüística i cultural.

Educació inclusiva (professor responsable Glòria Jové). Àmbits de treball: educació inclusiva al llarg del cicle vital de les persones, atenció primerenca, escolarització, transició a la vida adulta i vellesa, formació, educació i societat per a tots, projectes i estratègies per l'atenció de l'heterogeneïtat de les persones al llarg de l'escolaritat, etc.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

En curs

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

- Huguet, À. (2009). La Hipótesis de Interdependencia Lingüística. Algunas consideraciones para la práctica educativa en aulas multilingües. *Revista Española de Pedagogía*, 244, 495-510.
- Huguet, À.; Janés, J. i Chireac, S.-M. (2008). Mother tongue as a determining variable in language attitudes. The case of immigrant Latin American students in Spain. *Language and Intercultural Communication*, 8(4), 246-260.
- Lapresta, C. i Huguet, À. (2008). A model of relationship between collective identity and language in pluricultural and plurilingual settings: Influence on intercultural relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 32(3), 260-281.
- Navarro, J. L. i Huguet, À. (2010) Conocimiento del catalán y castellano por parte del alumnado inmigrante. *Revista de Educación*, 352, 245-265.

Resum en anglès

The present study has two major goals: 1) Analysing in detail linguistic interdependence in immigrant school children, with a specific reference to the relevant elements that are more easily transferred, and taking into account the students' L1. 2) Revising the educational practices involving these students, analysing the interactions between students and teachers while they are working together on educational tasks.

Variacionisme i miscelània

- **Variacionisme i miscelània**

- **Variacionisme**

- «Retornar al passat per entendre el present: estudis de variació sociolingüística catalana en temps real»

- **Paisatge lingüístic**

- «L'estudi del paisatge lingüístic a tres carrers de Barcelona: patrons de visibilitat lingüística a l'espai públic»

- **Illes Balears**

- «Darreres recerques sociolingüístiques a les Illes Balears»

VARIACIONISME

«RETORNAR AL PASSAT PER ENTENDRE EL PRESENT: ESTUDIS DE VARIACIÓ SOCIOLINGÜÍSTICA CATALANA EN TEMPS REAL», M. TERESA TURELL

Nom del projecte

Estudis de variació sociolingüística catalana en temps real.

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

M. Teresa Turell (IULA, UPF)

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Canonja: M. T. Turell (coordinadora), UPF; R. Casesnoves, UPF; M. Forcadell, UPF i UB; J. Cicres, UPF i UdG (2006-2007) - Pont de Suert (J. Suïls (coordinador), UdL; S. Ariño, UdL (2007-2008); Benicarló (M.À. Pradilla (coordinador), URV; S. Güell, URV (2005-2007); M. Sospedra, URV); Petrer (B. Montoya (coordinador), UA; O. Verdú, UA (2005-2007).

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Teresa Turell <teresa.turell@upf.edu>, Brauli Montoya <brauli.montoya@ua.es>, Miquel Àngel Pradilla <miquelangel.pradilla@urv.net> i Jordi Suïls <suils@filcat.udl.es>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

MICIIN (Projecte: HUM2004- 0504-C02-01//2005-2009), UA, URV, UdL, UPF, IULA, UVAL – IULA – UPF.

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

L'execució d'aquest Projecte ha suposat el desenvolupament i l'aplicació dels aspectes teòrics i metodològics que intervenen en el tractament de les nocions de *temps aparent* i *temps real* en els estudis de variació sociolingüística interna i externa en català. L'àmbit d'anàlisi general a partir del qual s'ha estudiat el comportament i els usos lingüístics en temps real té a veure amb la tornada a les comunitats del domini lingüístic català, que havien estat estudiades en temps aparent en el passat, per tornar a analitzar-les en temps real. Aquestes comunitats són: la Canonja, a la comarca catalana del Tarragonès; el Pont de Suert, a la comarca de la Ribagorça catalana; Benicarló, a la comarca valenciana del Baix Maestrat, i Petrer, a la comarca del Vinalopó Mitjà (Alicant). El model teòric i metodològic en el qual s'ha basat el Projecte és la Teoria de la Variació i el Canvi Lingüístic i, per tant, s'han emprat els mateixos instruments de recollida de dades (estratificació de la mostra, entrevista sociolingüística, proves formals) i les mateixes tècniques de tractament de dades (VARBRUL 2 i 3; GOLDBVARB2001) que es van emprar en el passat. El disseny experimental s'ha concretat en la consecució de dos tipus d'estudi: a) els estudis "rèplica" (*trend studies*) i b) els estudis "mostrari" (*panel studies*).

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Pàgina web: <http://www.iula.upf.edu/rec/tatr/>

- . Casesnoves Ferrer, R.; Sankoff, D.; Turell, M. T. (2006). "Linguistic shift and community language: the effect of demographic factors in the Valencian region, Balearic Islands and Catalonia". Dins *Globalization and language in the Spanish-speaking world: macro and micro perspectives*. Houndmills; Hampshire: Palgrave Macmillan. 197-219. (Language and globalization).
- . Montoya, B. (2009). "Phonological features of attrition. The shift from Catalan to Spanish in Alicante". James N. Stanford & Dennis R. Preston (eds.), *Variation in indigenous minority languages*. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins, 211-227.
- . Pradilla, M. À. (2008). *Sociolingüística i llengua catalana*. Barcelona: Institut d'estudis Catalans.
- . Sankoff, D. (2008). "How to predict the evolution of a bilingual community". Dins *Social Lives in Language - Sociolinguistics and multilingual speech communities: celebrating the work of Gillian Sankoff*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 179-194. (Studies in Language and Society 24).
- . Suïls, J.; Ariño, S.; Alturo, N. i Turell, M. T. (2010). "El canvi lingüístic al Pont de Suert, vint anys després (Estudi en temps real a partir de l'estudi en temps aparent de 1986)". Dins I. Creus, M. Puig i J. R. Veny (ed.) *Actes del quinzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de Lleida, 7-11 de setembre de 2009*. Vol. 1. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 297-314.

- . Turell, M. T. (2003). «El temps apparent i el temps real en estudis de variació i canvi lingüístic». [en línia] *Noves SL. Revista de Sociolingüística*. http://www6.gencat.cat/llengcat/noves/hm03tardor/turell3_4.htm
- . Turell M. T. (ed.) (2007). *El plurilingüisme en Espanya* Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra (Sèrie Monografies; 12).
- . Verdú, O. (2009). "Variation in real time: A case of sound change in Catalan". *Dins* Dufresne, Monique, Fernande Dupuis and Etleva Vocaj (eds.), *Historical Linguistics 2007: Selected papers from the 18th International Conference on Historical Linguistics, Montreal*. Amsterdam/Filadelfia: John Benjamins. 245–256.

Resum en anglès

This Project has developed and applied the theoretical and methodological aspects that are relevant in the analysis of *apparent time* and *real time* in studies of internal and external sociolinguistic variation in Catalan. The general analytical scope through which linguistic behaviour in real time is being addressed has involved going back to several Catalan-speaking communities, which were analysed in the past, in order to be able to study them in real time. These communities are: Pont de Suert, in the *Ribagorça* county; Canonja, in the Tarragonés county; Benicarló, in the *Baix Maestrat* and Petrer, in the *Vinalopó Mitjà* (Alacant). The theoretical and methodological model used is the Theory of Language Variation and Change following the Labovian tradition; accordingly, the same instruments of data collection and the same methods and techniques that were used in the past have been used again, namely, sample stratification, sociolinguistic interview, formal tests, VARBRUL 2 and 3, GOLDVARB2001. The specific experimental design has involved the adoption of two types of study: a) *trend studies* and b) *panel studies*.

**«DEPENDENCIAS GRAMATICALES DE LARGA DISTANCIA: APROXIMACIONES TEÓRICAS Y DESCRIPTIVAS (DELADI)»,
ÀLEX ALSINA KEITH**

Nom del projecte
Dependencias gramaticales de larga distancia: aproximaciones teóricas y descriptivas (DELADI)
Nom del responsable (investigador principal)
Àlex Alsina Keith
Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa
Joan Costa Carreras: investigador a temps complet Aina Labèrnia Romagosa: personal de suport a la recerca Pau Giménez Flores: personal de suport a la recerca
Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)
alex.alsina@upf.edu ; joan.costa@upf.edu
Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte
Grup de Lingüística Formal del Departament de Traducció i Ciències del Llenguatge de la Universitat Pompeu Fabra
Breu descripció de les característiques del projecte de recerca
DELADI pretén aprofundir en el coneixement de les construccions amb dependències de llarga distància (construccions amb sintagmes interrogatius, oracions de relatiu, topicalizaciones, etc.) des del punt de vista de la teoria lingüística i de la sociolingüística. D'una banda, es desenvolupa una teoria que unifiqui les construccions amb altres en què també hi ha identitat entre dues funcions gramaticals. D'altra banda, es comprova l'ús que fan els alumnes catalanoparlants dels pronoms relatius i la percepció que tenen d'aquests respecte a la seva correcció, registre i genuïtat.
Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)
Acabat (març de 2011)
Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca
Alex Alsina. 2008. A Theory of Structure-Sharing: Focusing on Long-Distance Dependencies and Parasitic Gaps. <i>Proceedings of LFG '08</i> , págs. 5-25. Stanford, CSLI Publications. http://cslipublications.stanford.edu/LFG/13/lfg08.html . Alsina, Àlex. 2009. "Raising in a unified theory of Structure-Sharing in LFG". En: UYECHI, Linda y WEE, Lian Hee [eds.]. <i>Reality Exploration and Discovery: Pattern Interaction in Language and Life</i> , 213-230. Stanford: CSLI Publications. — 2009. The prepositional passive as Structure-Sharing. <i>Proceedings of LFG '09</i> , 44-46. Stanford, CSLI Publications. http://cslipublications.stanford.edu/LFG/14/lfg09toc.htm ALSINA, Àlex. 2010. "The Catalan definite article as lexical sharing". A: Butt, Miriam; King, Tracy Holloway [ed.]. <i>The Proceedings of the LFG 10 Conference</i> , Stanford, CSLI Publications, p. 5-25. http://cslipublications.stanford.edu COSTA, Joan. (2009). "Deladi: Un análisis estilístico de los relativos en catalán". A: Bretones, Carmen M. (2009) [et al.] [ed.]. <i>Applied Linguistics Now: Understanding Language and Mind / La lingüística aplicada actual: comprendiendo el lenguaje y la mente</i> (http://www.aesla.uji.es/actasalmeria/pdfs/costa.pdf), p. 1017-1026. COSTA, Joan. (2010). "Sobre el discurs normatiu de l'Institut d'Estudis catalans" (http://www.recercat.net/bitstream/2072/50783/1/working+papers+JOAN+COSTA.pdf) COSTA, Joan. «Conceptes labovians pertinents per a la planificació lingüística del català». A: <i>Llengua & Literatura</i> , 21, 2010, p. 249-268 [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans]. ISSN :0213-6554 COSTA, Joan. (en premsa). "L'ús de les preposicions <i>per</i> i <i>per a</i> en les definicions del DGLC" y "El «mot <i>qui</i> » segons Pompeu Fabra", comunicacions presentades en el III Col·loqui Internacional "La lingüística de Pompeu Fabra", 17-19 de desembre de 2008, organizado pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili. LABÈRNIA, Aina. (2010). <i>Proposta metodològica per a l'avaluació de la implantació de la norma dels pronoms relatius en català</i> . RECERCAT (Dipòsit de la Recerca de Catalunya). http://www.recercat.net/handle/2072/89595 .
Resum en anglès
Deladi aims at deepening the knowledge of buildings with long-distance units (phrases interrogative constructions, relative clauses, topicalizes, etc.) from the point of view of linguistic theory and sociolinguistics. On the one hand, develops a theory that unifies these buildings with others in that there is also identity between two grammatical functions. On the other hand, tests the students make use of relative pronouns Catalan and perceptions of these regarding its correctness, register and genuineness.

PAISATGE LINGÜÍSTIC

«L'ESTUDI DEL PAISATGE LINGÜÍSTIC A TRES CARRERS DE BARCELONA: PATRONS DE VISIBILITAT LINGÜÍSTICA A L'ESPAI PÚBLIC», LLORENÇ COMAJOAN

Nom del projecte

L'estudi del paisatge lingüístic a tres carrers de Barcelona: patrons de visibilitat lingüística a l'espai públic

- [Presentació en diapositives](#)
- [Vídeo de la presentació](#)
- [Vídeo de la discussió](#)

Nom del responsable (investigador principal)

Llorenç Comajoan Colomé

Membres de l'equip investigador, posició en l'equip i línia de recerca que desenvolupa

Llorenç Comajoan Colomé, Ethan Long

Contacte amb els responsables del projecte (adreça de correu electrònic)

Llorenç Comajoan <llorenç.comajoan@uvic.cat>

Institucions i centres de recerca que acullen o financen el projecte

CUSC-UB, Xarxa CRUSCAT i Universitat de Vic

Breu descripció de les característiques del projecte de recerca

Aquest projecte aplica el marc teòric i metodològic de l'estudi del paisatge lingüístic (PL) (Landry & Bourhis, 1997; Cenoz & Gorter, 2007; Shohamy & Gorter, 2009) a l'anàlisi de tres carrers de la ciutat de Barcelona. La perspectiva de l'estudi del PL investiga la visibilitat i l'ús de diferents llengües en un espai específic. A partir dels resultats es poden establir relacions entre la visibilitat de les llengües i la interrelació de grups, la vitalitat lingüística de les llengües i el contacte de llengües. En aquest projecte, primer de tot, es presenta una cronologia dels estudis primerencs de PL en el context catalanoparlant. Es tracta d'una sèrie d'estudis dels anys 80 i 90 sobre la retolació en català i altres llengües a diferents ciutats. La diferència principal entre aquests estudis i els de PL és que els darrers es fixen en tots els missatges escrits (manuscrits i fabricats) i no només en els rètols fabricats. Per a l'estudi, es van fer fotografies de tots els cartells (manuscrits i fabricats) d'aproximadament 400 metres continus de tres carrers de Barcelona: Calvet, Via Júlia i Joaquín Costa (700 fotografies). Es van analitzar els resultats segons les variables següents: a) nombre de llengües presents, b) llengües presents i c) predomini de llengües. Els resultats mostren que al PL de tots tres carrers hi predomina una llengua (entre 59 i 67% de tots els elements del paisatge lingüístic). Pel que fa a la distribució de llengües, al carrer Calvet predominen els elements de PL en català exclusiu (37%), castellà exclusiu (25%) o català i castellà (25%), mentre que a Via Júlia predominen els elements en català i castellà (38%), castellà exclusiu (31%) i català exclusiu (27%). Finalment, a Joaquín Costa predominen els elements en castellà exclusiu (46%), català exclusiu (18%) i català i castellà (16%). Els elements en anglès són més presents a Joaquín Costa que a la resta de carrers. Finalment, pel que fa al predomini de les llengües, hi ha un clar predomini del castellà pel que fa a la freqüència, però, quan s'examina la grandària dels elements del paisatge lingüístic, domina el català. Aquests resultats serveixen per investigar la possible relació entre la demografia dels espais estudiats i el paisatge lingüístic.

Estat del projecte (concedit, iniciat, en curs, finalitzant-se o acabat)

Acabat

Bibliografia i pàgines web que fan referència al projecte de recerca

Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística. Bibliografia selectiva consultable al Centre de Documentació de la Secretaria de Política Lingüística. Retolació en català (1985-2004). <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Centre%20de%20Documentacio/Bibliografies%20selectives/Arxius/bibl64.doc>.

Cenoz, J., & Gorter, D. (2006). Linguistic landscape and minority languages. In D. Gorter (Ed.) *Linguistic landscape: A new approach to multilingualism* (pp. 67-80). Clevedon: Multilingual Matters.

Landry, R., & Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16, 23-49.

Shohamy, E., & Gorter, D. (2009). *Linguistic landscape: Expanding the scenery*. New York: Routledge.

Resum en anglès

The study of linguistic landscape (LL) has developed in the last ten years following the publication of Landry & Bourhis (1997) and has continued up to more recent works such as Gorter (2006) and Shohamy & Gorter (2009). LL studies regarding the use of languages in Spain have focused on the Basque country, and more specifically on the use of Spanish, Basque, and English in the city of Donostia-San Sebastián (Cenoz & Gorter, 2006). Regarding Catalan, several previous studies have described the use of Spanish and Catalan in public signs, but they were carried out mainly for practical reasons related to the implementation of language policy. This project builds on previous research on signage in public spaces in Barcelona by examining the LL of three streets. The results are discussed in relation to current studies that adopt a theoretical and descriptive perspective (e.g. Shohamy & Gorter, 2009).

ILLES BALEARS

«DARRERES RECERQUES SOCIOLINGÜÍSTIQUES A LES ILLES BALEARs», JOAN MELIÀ

12:15 «Darreres recerques sociolingüístiques a les Illes Balears», J. Melià (GRESIB–UIB)